لیکوال: دکتور نجیب کیلاني

ژباړن: عبدالصبور غفورزی

د پامیر په لمنو کې

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

(c) ketabton.com: The Digital Library

اهداء

هغه عزتمن انسان ته چې :
د وحي په رڼا کې يې د دارينو دسعادت لاره موندلې ، د ژوند په ټولو چارو کې يواځې دالله (برحق معبود) بندګي منلې ، په الهي امر دبشريت حقيقي نيکمرغۍ لپاره د طاغوت (باطلو معبودانو) د نابودولو ملا تړلې او تر هدف يا شهادت پورې له خالق سره په ژمنه لکه پامير ټينګ پاتې شوی ، ددې وړې هڅې زيار اهداء کوم .

(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

دپامیر په لمنو کې

ليكوال : دکتورنجيب "گيلاني".

ژباړن: عبدالصبور "غفورزی" .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دکتاب پیژندنه :

دکتاب نوم : **د پامیر په لمنوکې**

لیکوال : دکتورنجیب «گیلاني»

ژباړن :عبدالصبور «غفورزی»

کمپوز : مولوی نورمحمد

دپښتی ډیزاین : فیهاش

دچاپ تاریخ :۱۴۲۷ هجری قمری_۱۳۸۵ هجری لمریز

تعداد : ۱۰۰۰ جلده

خپروونکی : **میوند خپرندویه ټولنه اومطبعه**

کابل : دفارمیسی دریاست ترخنگ ، مطبعهء معارف ته مخامخ

ټیلفون : ۲۱۰۳۵۶۹ موبایلونه : ۷۰۲۸۴۹۵۴ ، او ۷۰۲۹۵۲۱۴

اودصدارت څلورلاری ، دسباکتابخانه ، ټیلفون : ۲۲۰۰۴۵۵

موبایل : ۷۹۳۲۰۳۶۶ ، پوست بکس : ۱۲۷۸

E-Mail maiwand@asia.com

دچاپ ټول حقوق محفوظ دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

دژباړې سریزه

الحمد لله رب العالمین والصلاة والسلام علی سیدالمرسلین محمد وعلی آله و أصحابه أجمعین وعلی‌من اتبع هداه إلی یوم الدین ... وبعد :

شرقي ترکستان چي اوس مهال تقریباً (۱٫۷۱۰) زره کیلو متره مربع مساحت او (۱۵) میلونه وګړي لري ، په (۹٦) هـ ق کال داسلامي فاتحانو نومیالي سالار قتیبه ابن مسلم الباهلي په لاسونو فتحه او داسلام رڼا ور رسېدلې ده.

چینایانو دغه ټاټوبی په (۱۸۷۸) م کال هغه مهال نښکېل کړ چي سلطان یعقوب بېګ (۱۸٦۳ -۱۸۷۸) م پرې واکمن وو، او ترنیولو وروسته د شرقي ترکستان نوم یې په (سنکیانګ) بدل کړ چې د (نوې مستعمرې) په معنی ده ، ددغه ملک مسلمانانو د پردیو یرغلګرو خلاف بار بار پاڅونونه وکړل او په سلګونو زره پکي شهیدان شول ، دمبارزې په اوږدو کي یې لومړی خل په (۱۹۳۳) م کال تر کستانی جمهوریت تأسیس او اعلان کړ، مګر لږه موده پس د استعمارګرو له خوا رنګ کړای شو ، او په دوهم خل په (۱۹۴۵) م کال یې جمهوریت بیرته اعاده کړ چي په (۱۹۴٦) م کال کي مسلمانانو د روسانو په سخت فشار د چینایانو له سروال جنرال (شانګ کاي شیک) سره د ذاتي استقلال په بدل کې سو له وکړه خو چینایي حکومت پخپلو ژمنو ټینګ پاتې نشو او ښکېلاکګر پوځونه یې په (۱۲- ۱۰- ۱۹۴۹) م تاریخ شرقي ترکستان ته ور ننوتل.

ماوونیستي کمونستانو هم (۱۹۴۹- ۱۹٦۵) م دخپلې واکمنۍ په دوران کي لکه د خپلو اسلافو په څیر ډیرې ناخوالې پر دې کړیدلي اولس راوستلې ، شاوخوا (۱۲۰) زره دعلم ، فن او فرهنګ خلک یې ترې شهیدان کړل ، اسلامي املاک ، مؤسسات او شتمنۍ یې مصادره کړې ، دانقلاب ضد عناصرو دټکولو په نا مه یې ټولې اسلامي ډلې او ټولنې تر یرغل لاندې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ونیولې او له یوه سره یې نابودې کړې ، د ترکستاني مسلمانانو دهویت د له منځه وړلو او د نړۍ له نقشې څخه ددغه اسلامي ملک د محو کولو په موخه یې دچین له مختلفو سیمو څخه دبودایي چینایانو په اجباري کډونې او په شرقي ترکستان کې په میشتونې پیل وکړ.

په شرقي ترکستان کې په (۱۹۴۹) م کال د بودایانو له اجباري میشتونې مخکې مسلمانان ۹۵٪ او بودایان ۵٪ ول ، چې له میشتونې وروسته د بودایانو فیصدي ۴۷٪ ته لوړه ، او د مسلمانانو فیصدي ۵۳٪ ته را ټیټه شوه ، چې بنایي په راتلونکي کي تر دې هم را ټیټه شي څکه دچین لوړ پوړو چارواکو په څرګنده ویلي : (دغه مسلمانه سیمه د ۲۰۰ ملیونو چینایي بودایانو د مېشتېدنې ظرفیت لري !).

دچین مشهور انقلاب (۱۹٦٦- ۱۹۷۵) م کلونو په دوران کي چې په فرهنګي انقلاب شهرت لري د ملک ټول مساجد وتړل شول او مسلمانان له مذهبي شعایرو منع کړای شول ، ټول اسلامي کتابونه ممنوع اعلان شول ، په عربي ژبه او حروفو لیک لوست بند او چینایي ژبه پر مسلمانانو تحمیل او لازمي شوه.

شرقي ترکستان د لوی اسلامي جسد یوه برخه ده ، لکه اندلس ، فلسطین، کشمیر او ....چې د اسلام د دښمنانو له خوا غصب شوېده ، او د اسلام حنیف دین چې پدې خاوره کې د تاریخ په اوږدو کې فعال حضور درلود، اوس د له منځه تلو او محوکیدو په حال کې دی.

مونږ مسلمانان چې ددیني اصولو په اساس مکلفیت لرو په ستونزو کې خپلو ورونـو ته د مرستې او ژغورنې لاسـونه ورکـړو ، د عربي نړۍ نامتو ادیب دکتورنجیب ګیلاني هم بنایي همدې مسؤلیت ته د پاملرنې ، عقیدوي او انساني تړاو په بنسټ دشرقي ترکستان دغه لویه غمیزه دقیقه تر غور لانـدې نـیولې او بـیایې د اوږدو مبارزو دلړیو دیوې برخې هنري

(c) ketabton.com: The Digital Library

انځور پدې موخه چې غمیزې ته د مسلمانانو مخه ور واړوي او له اسلامي بدن څخه تقریباً دیوې غوځې شوې ټوټې د اعادې په فرائضو کې د یوه ګام په اوچتولو سره ونډه اخستې وي ، د ادب په ډګرکې پخپلو وتلیو حساسو ګوتو دغه ارزښتناک انځورکښلی وي.

دژباړې موخه هم تر دې بله نده چې پښتون غیر تې قوم دخپلو کشالو د اوارولو تر څنګ د اسلامي نړۍ له نورو کشالو خبر او په اوارولو کې یې ونډه واخلي ، او لدینه چې داسلامي امت دکړاوونو شېبې یو بل ته سره ورته دي ګوندې د دغه غملړلي داستان لوستل زما د قوم په سیاسي بصیرت کې اضافه راولي ، دیني احساسات یې لا ژوندي کړي او ایماني غیرت یې لا پیاوړی کړي چې له روان دردوونکي حالت نه دوتلو لار تشخیص کړاي شي او مناسب تصمیم ونیسي ، داسې تصمیم چې کم تر کمه د اندلس د نورو خویندو دزیږیدو مخه ډپ کړې! باذن الله .

په پای کې باید ووایم چې له محترم وړور مولوي نور محمد څخه د زړه له کومې مننه کوم چې د خپلو ډیرو مصروفیاتو سره سره ددې کتاب دکمپوز کار یې په ډېر اخلاص تر سره کړ ، او همدا رنګه طارق جان غفورزي ته له الله نه قوي ایمان ، پراخ نافع علم او له باطل سره د مبارزې په ډګر کې ثبات غواړم چې په تنکي عمر یې د املا یې تصحیح او ترتیب چارې په ډیره مینه سرته ورسولې ، نور نو دا تا سو او دا مو د پامیر لمنې .

په درنښت

عبد الصبور"غفورزی"

پېښور - هجرت کلی .

۱۳۸۵/۵/۵ش .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دداستان شخصیتونه :

- حاجي خوجه نیاز (دکومل متدین دروند مشر) .
- دکومل امیر .
- شهزادګی (دامیرلور) .
- نجمه (دامیرپه کورکی خادمه) .
- مصطفی مرادحضرت (دامیرد کور محافظ) .
- منصوردرغا (دمصطفی مرادحضرت مجاهد ملګری) .
- جین شورین (دچین تولواک) .
- دکومل چینایي حاکم .
- شین سي سای (چینایي کمونست مشرچې دجین شورین په خلاف یي کودتا وکړه) .
- خاتون (ترکستانی میرمن چې تیری پرې شوی)
- چین لي (چینایي قوماندان) .
- جنرال شریف خان (دمجاهدینوقوماندان) .

دداستان دوومي شخصیتونه .

- حاجي سید (دمرکزي استخباراتو مسئول) .
- باودین (چینایي یرغلګر ضابط چې له نجمې سره اړیکې لري) .
- جنرال عثمان باتـور (دترکستـاني جهـادپـه یوه مرحله کې د مجـاهـدینو امیر) .

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱)

دمکې مکرمې مقدس ښار دبیت الله له حاجیانو خوټیږي ، د کعبې شاوخوا ته ډېر لوی مخلوق راټول شوی چې بېل بېل رنګونه لري او له مختلفو هېوادونو راغلي ، تور رنګي له افریقا، سپین له اروپا او امریکا، ځانګړي ژېړ رنګونه له لېرې پرتو آسیایي هېوادونو راغلي ، عرب او عجم په ځپاندو ډلو روان دي، تکبیرونه او تهلیلونه وايي، دبیت الله طواف کوي ، د صفا او مروا تر منځ سعي کوي ، په مقام ابراهیم کې لمنځونه کوي ، او یا هم زمزمو ته په ځان رسولو کې یو تر بله مخکې کېږي ...

دلته پدې مبارک ځای کې خلک له هرې خوا راټولېږي یوله بل سره د ورورۍ په فضا کې چلن کوي ، ژبې یې بېلې،رنګونه یې بېل، مګر یو شی چې دوي سره راغونډوي هغه پر الله ، رسولانو اوکتابونو ... ایمان دی...

دماسپخین تر لمانځه وروسته په مکه مکرمه کې د هستوګنځي په لور وخوځېدم ، د لارې په تنګو کوڅو کې چې واړه واړه دکانونه یې لرل سوکه سوکه روان وم .... هلته تسبېح ، جاینمازونه ، خولۍ ، د ماثوراتو واړه کتابونه او داسې نور شیان ... پلورل کېدل ، په یوه واړه دکان کې کېناستم، د دکاندار مخ ته مې وکتل د عمر په اوومه لسیزه کې ښکارېده، دمخ له رنګ ، نښانو ، او خبرو وپوهېدم چې عرب ندی ... څو جوړه ښکلې تسبېح مې په لاس کې وې چې ورته مې وویل:

- "تره! له کوم وطنه یې؟ ..."

له غم او درده په ډکو سترګو په خیر راوکتل ویې ویل:

- "د الله تعالی له پراخ وطنه ...."

- "پوهېږم .... مګر بیا هم ...."

نېغ شو، په اُښلنو سترګو یې په جګ آواز وویل:

- "له ترکستانه ..."

- "دالکه چې د ترکیې په ګاونډ کې کوم هیواد دی؟..."

(c) ketabton.com: The Digital Library

په نهیلیو شونډو یې ملنډنی مُسکا څرګنده شوه ویې ویل:

- "مسلمانان خپل ملکونه، نه پېژني!؟ .... څه کاره یې؟ ..."
- "داکتر یم ، د مصر یم. .."
- "دازهر شریف له ملکه یې او ترکستان نه پېژنې؟! خیر، حتماً امام بخاري ، امام ترمذي فیلسوف رئیس ابن سینا ، فارابي او لوی عالم البیروني ... خو پېژنې ؟ ..."
- "هو ، پېژنم یې.... "
- "هغوی زما له وطنه دي. ..."

سړي شروع وکړه ، خپل نوم یې راوښود (مصطفی مراد حضرت) ترکستان یې رامعرفي کړ ، په لېرې شمال کې پرته ده ، استعمار ګرو په دوو برخو: شرقي او غربي وېشلې ده ، روسانو غربي ترکستان نیولی‌او د شوروي، له جمهوریتونو سره یې یوځای کړی ، او شرقي ترکستان چینایانو نیولی له خانه سره یې یو ځای کړی او (سنکیانګ) یې نومولی‌چې دنوې مستعمرې په معنا ده ، کمونیزم د ترکستان پر شرق او غرب وزرونه خواره کړي ... په دې توګه یو اسلامي ملک له لاسه و ووت ، چې په مدني ، تاریخي او رزمي لحاظ د الله تعالی یو له لویو ملکونو څخه وو .... دوهم اندلس یې بللای شو ... دمسلمانانو یو لوی عیب دادی چې له خپل تاریخه نا خبره د ي ، او دخپلو مسلمانو ورونو او اسلامي ملکونو په هکله ډېر کم معلومات لري ...

داسې ویناوې یې کولې او سپینه ږیره یې رپېدله ....بیا یې را وکتل او ویې ویل:

- "چای چښې ؟..."
- "بده نده .... مګر تېوله قصه به راته کوې ..."

دچای پیاله یې له واړه هلکه چې لمسی یې ښکارېده اخیستله ، او ویل یې:

- "قصه ډېره اوږده غمیزه انځوروي .... حاجیان هر کال مکې ته راځي ، مناسک تر سره کوي ، بیا پر هغو روان شي چې پرې

(c) ketabton.com: The Digital Library

راغلي وي ، آیا حج همدې لپاره پر مسلمانانو فرض شوی چې راشي او لاړ شي؟! داسې ګومان نه کوم چې وجیبه یې یوازې همداوي ... داسې څوک شته چې له مانه ددې بدمرغه مسلمان اولس چې په لور اوختک توکړې توکړې شول ، دغم داستان ، ددې مقدسې خاورې زائرینو ته ورسوي؟! هو کې .... کېدای شي ما ښام سره و وینو،ځیني کتابونه به هم درته راوړم ، خپله ټوله قصه به هم درته وکړم ، قالب مې دلته دی خو قلب مې دپامیر په لمنو کې ، زه دلته یم خو نظر مې پر هغو تور سرو چې بورقې یې په زوره له سره پورته کړای شوې .... ولاړ دلته یم خو سوچ مې له هغو خپل شویو بېخوده شویو ځوانانو سره دی چې د الحاد ښودنې په موخه مکتبونو ته وړل کېږي ، هلته ورته لاديني ، درواغ او رنګ رنګ بې لارېتوبونه ورښودل کېږي چې خپل دین او تاریخ هېر کړي ، داسې انګېرم چې د مسجدونو پرګنبځو او منارو مې سترګې دي ، جسم مې دلته خو روح مې له هغو مستضعفینو سره دی چې د سایبېریا په شاوخوا په سینه څښېږي د ظالمانو په ستغو سپورو او د تعذیبونو په اور سوځي ، زه د شرقي ترکستان یم .... دادی قصه مې له اوله واوره ..."

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۲)

دا ۱۹۳۰م کال دی ، د کومُل په ولایت کې اوسېږم ، چین دا ولایت په همدې کال لاندې کړ ، پس له نیولو منطقه د چینایي قوماندان په لاس پرېوتله ، هر څه به دهغه په خوښه تر سره کېدل ، لدې امله زړونه له غم او درده ډک وو ، او د هر چا په سترګو کې له ورایه ښکارېدل ، د کومُل بې وزلی امیر پخپله مانۍ کې اوسېده ، هغه تش په نامه امیر وو ، ما د سر په سترګو لیدل چې ډلې ډلې چېنایي کډوال به کومل ته راتلل ....او ګوډاګي حکومت به دمسلمانانو له مغصوبه شتمنیو ښې ډېرې پیسې ورکولې چې خمکې پرې واخلي ، او کورونه پکې ودان کړي ، او هتی پکې ودروي ، زما عمر هغه وخت ۲۵ کاله وو ، قرآن کریم مې په مسجد کې حفظ کړی وو ، لیک او لوست مې په عربي ، او ملي ژبه زده کړي وو، زه په چینایي ژبه هم پوهېږم .... مونږ له چین سره په ګاونډ کې پاتې شوي یو .... او زه کولای شم چې د منګولیا د خلکو په ژبه وغږېږم چې مونږ ته لنډ دي او دروسانو تر نفوذ لاندې دي...

دلته چنګېز خان او اولاده یې اوسېدلې ... او دلته په هر رنګ او فن کې د اتلولۍ ډېرې قصې دي ...

او له ورځو نه په یوه ورځ ، چینایي واکمن یو فرمان صادر کړ چې له یوې څنډې نیولې تربلې پورې ټول هیوادیې له یوه سره وربرېداوه .. دې فرمان په هر ترکستاني اړینه کړې وه چې خپله لور او خور هغه چینایانو ته ورکړي چې غوښتنه یې کوي ، ولو که عقاید یې سره فرق ولري !....

د ملکونو لاندې کول لنډ مهاله وي ، او یوه ورځ به پای مومي او له دښمن سره به جګړه د ترپ او خرپ وي ... اما دا چې دښمن د وګړو احساسات تر پښو لاندې کړي ، شریعت ته یې په سپکه وګوري په دین پورې یې وخاندي ، دا د زغملو وړ ندي ....

چېنایي واکمن بې وزلی امیر خپل حضور ته وغوښت ، ورته وېې ویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- "امیره ! زه غواړم ستا زوم شم ، ستا ..."

د امیر رنګ ژیړ وتښتېد ، لاسونه یې په رپېدا شول ، په ضعیف آواز یې وویل :

- "حاکمه! ته پوهېږې چې دا کار نا ممکن دی..."

حاکم په کړس کړس وخندل :

- "امیره ! زه نا ممکن نه پېژنم ..."

- "دا دالله امر ده ..."

- "دا دزړونو کار دی ، نه د الله ... زما ورسره دزړه مینه ده ... "

- "دا یو تاریخي واقعیت دی چې فاتحانو د مفتوحه علاقو د عقیدې درناوی کړی..."

- "دا هغه خرافات دي چې زه پرې عقیده نلرم ... "

- "حاکمه ! دا کار ما لپاره له مرګه هم سخت دی..."

دحاکم مخ سور شو او چیغه یې کړه :

- "خبره یوازې ستا لور پورې اړه لري .... ورشه خبره یې کړه ... او ته فقط یو څو ساعته وخت لرې ... "

ترکستانی امیر و ووت چې تش کالبد وو او په هېڅ نه پوهېده ... دا هغه سپکه وه چې تر هغې بله نه وه ، لویه مانی پرې تنکه شوه ، څمکې ځای نه ورکولو ، له مېرمنې او اولادونو سره به څنګه مخ کېږي ؟ ژوند ته نور ارزښت پاته نه وو ، آیا غرونو ته وتښتي چې پانې او بوټې به خوري ؟ له وحشي حیواناتو سره به ژوند پیلوي ؟ چې غمیزه په سترګو ونه ویني؟ او که څه به کوي؟دې وضعې یې وزلی مظلوم امیرډېرخواشینی کړی وو ، په رښتیا خواشیني هلته ډېره زیاته شي چې د شان ، واک او دبدبې خاوند امیر له داسې چارې سره مخ شي لکه دا!...

امیر خپلې مانی ته ننووت ، لرغوني تورې خوړندې وې ، تش توپک پر دیوالونو لکه دمړو ګډو بدبویه جسدونه ځړېدلي وو ، د نیکونو تاریخونه یې تر ګردونو لاندې د سر په سر شوو پانو په غېږ کې په خواږه خوب ویده وو ...

(c) ketabton.com: The Digital Library

مېرمنې يې ورو غوندې وويل :

- "څه درباندې شوي؟ ..."

اوښلنې سترګې يې ور واړولې وېې ويل:

- "د الله د امر په انتظار يم... "

پوه نه شوه ، وېې ويل:

- " څه غمېزه ده؟ زه پدې چينايي کافرانو کې خير نه وينم ..."

- "څوک چې الله نه پېژني ، هغه رحم او شفقت هم نه پېژني ..."

- "رښتيا دې وويل ..."

- "حاکم زما لور غواړي ..."

لکه ليوني يې چيغه کړه :

- " لورې راشه .... زما ګرانې لورې !..."

شهزادګۍ په بيړه راغله د پلار پر مخ روانه اوښکه يې ور پاکه کړه ...

- "زما خوږې شهزادګۍ .... بې عقله سرکوزی چينايي حاکم دې رانه غواړي... دا ناممکنه ده ... ستا راسره خوښه ده ؟..."

وړې شهزادګۍ چې پلار ته يې په غم او حيرانتيا سترګې واړولې وويل:

- "پلاره ! ددې معنی څه ده؟ ..."

ترکستاني امير وخندل ، مخ يې تک سور لکه سکروټه:

- "هو، اوس ډېر شيان شته چې بې معنی دي ، پخپله ژوند نور بې معنی دی ..."

- "مګر پلاره زه يې نه غواړم ...."

- "هغه دې غواړي ...."

- "لعنت دې درباندې وي ...."

- "لعنتونه همېش پر ماتې خوړليو خلکو وي ..."

- "په کوم دين او قانون کې پيغله بې له خوښې په زور او جبر نکاح کېدای شي!؟..."

- "ګرانې لورې ! د غالب او مغلوب تر منځ نسبت او تړاو ديني بنسټونو او آزادو ارادو ته نه ګوري .. "

(c) ketabton.com: The Digital Library

حیران امیر خپل چار چاپېره وکتل ، ویې لیدل چې فضا دومره تنګونکې ده چې نژدې ساه یې بنده شي ، بې ارادې یې له هرشي سره لوبې کولې :

- "لورې ستا خوښه څه ده ؟..."
- "مرګ مې خوښ دی، نه دا ..."
- "ولې ؟ ..."
- "د الله أمر د چینایانو تر امر لوړ دی پلاره ..."

ولاړ شو ، شهزادګۍ یې په غېږ کې راونیوله ، د هغې په سترګو کې وژونکې حیرانتیا څرګنده وه ، لکه د ګلاب تازه مخ یې د ګبراوۍخبرې کولې ، په زګېرویو او ژړا سر شوه :

- "پلاره! ګمان نه کوم .... چې پېغله دې داسې رانښکل شي .. ددار څلۍ ته ورختل تر دې ډېر آسان دي .... "

پلار د لور روانې اوښکې وچې کړې ، په سره بخنو ژیړ چکه پستو وېښتانو یې لاس رانښکه ، بیایې په ګلابي مخ په پلرنۍ مینه لاسونه راکش کړه ، بیا ودریده او څمکه یې په پښه وډبوله ، په لوړ آواز یې وویل:

- "دا ناممکنه ده .... "

مېرمنې په لړزېدلي غږ وویل:

- "پکار ده چې له تدبر او حکمت نه کار واخلې ...."
- "پوهېږم ، چینایي واکمن په دومره سادګۍ ماتې نه مني ..."
- "اوحتماً ډېر سخت تدابیر به ونیسي ...او ته چینایي واکداران ډېر ښه پېژنې ..."
- "آخرین سخت کار چې کولای شي .... هغه څه ده؟ هغه زما د ژوند خاتمه ده ..."

مېرمنې یې په غمجن حالت سر وخوځاوه ...

ترکستاني امیر آواز وکړ :

- " مصطفی مراد حضرت ! ..."
- "امر وکړئ ، صیب !..."

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسې حال کې حضور ته ورغلم چې پورته مې نه ورکتل:

- "مصطفی ! .... قلم کاغذ او مشوانی راوړه .... "

امیرکښېناست چینایي حاکم ته یې لنډ غوندې لیک ولیکه چې داسې پکې راغلي وو:

".... دا کار زما تر صلاحیته اوچت دی، څکه زمونږ دین اجازه نه راکوي، بله دا چې زما لور په واده کې رغبت نلري ، او زه هم د انسان په صفت د ګروهې او انساني ارزښتونو تر اثر لاندې یم ، او لرغونی چین هم نه غواړي د ګاونډیو دودونه تر پښو لاندې کړي ، یایې عقاید په پام کې ونه نیسي یا یې په احساساتو ملنډې ووهي ... دا موضوع دچین په عظمت او فاتحانه دریخ پورې اړه نلري ، دایوه ځانګړې خبره ده ، د ملک له نیولو او د سیاسي او مادي شهرګونو له تر لاسه کولو وروسته کوم زیان نه در رسوي ، ته باور وکړه چې داسې یو کار به ډېرې بدې پایلې ولري ، چې د دواړو قومونو – چینایي او ترکستاني – تاریخي اړیکو ته به زیان ورسوي ، که ددې فرمان چې ـ مسلماني ترکستانی له چېنایانو سره په واده کولو اړینې کوي – پایلو ته زیر شو ، نو وبه ګورو چې ډېره خطرناکه لوبه ده ، لدېنه مې وېرونه او تهدید مقصد ندی ، بلکې د دوستانو مصلحت او په ملک کې د آرامی او امنیت ټینګوالی دی ، زه ستا په عقیده په هر عظیم او مقدس قسم درکوم چې پدې کې بیا فکر وکړه... ښایي د موضوع ټولې خواوې درته روښانه شي .... "

په درناوي

د کومُل امیر

دیسمبر ۱۹۳۰م

دا خبره په خلکو کې داسې خورېدله لکه اور په وچو خسو کې ، او ددنګې مانی له دیوالونو په چټکی واوښتله ، او د ښځو په منځ کې زمزمه شروع شوه ، نارینه وو په خواشینی او قهر سره تر لاسه کړه ... دهیواد ښکېل کېدل څه وخت لپاره د خلاصون تر مناسب فرصت پورې یو څه

(c) ketabton.com: The Digital Library

زغمل کېدای شي ، مګر د خلکو په خانګړو کارونو کې لاس وهل لکه دا او په عقیده او عزت لوبې کول بېله خبره ده ، چې ډېرې خطرناکې پایلې لرلای شي ...

کله چې چینایي حاکم لیک ولوست ، چې ما ور وړی وو ، په لاس کې یې تاو کړ ، بیا یې ګوزار کړ او لاړې یې پرې تو کړې .... بیا یې ما ته مخ کړ وېې ویل: ورشه بادار ته دې ووایه : " دماشومانو لوبې مکوه .... داد (چن یان چن) د چینایانو د لوی بابا قوانین دي ... او د ځمکې پر مخ داسې زورور نشته چې دهغه قوانین مات کړي ..."

زما مشر په هماغه شپه زندان ته واچول شو ، په هغه شپه ټول ښار وژړل ، لکه پرون یې چې دغزا په شهیدانو ژړل ، پدې شپه خلک پوی شول چې چینایې ښکېلاک د ځمکې له قبضې آخوا نور خطرونه له ځان سره لري...

همدې ته ورته - په نورو اشکالو - وحشتونه په غربي ترکستان کې چې روسانو لاندې کړي وو پېښېدل ، پدې شپه خوب د نارینه وو او ښځو سترګې پټې نه شوې کړای ! وایي چې ، تر ټولو بده غمیزه هغه ده چې په یوه وخت کې ژړوونکې هم وي او خندونکې هم ، پېغلو هڅې شروع کړې چې یو مسلمان ته لاس ورکړي واده ورسره وکړي ، مخکې لدې چې پر غلګر پرې لاس کښېږدي او لکه دمردارې یې راکاږي ...

زما خپله یوه خندنۍ قصه ده ... له یوې پېغلې سره مې مینه وه چې د یوه کال راهیسې یې د امیر په مانۍ کې چوپړ کاوه .... هیڅ لاره یې راسره نه نیوله ، په واده نه راضي کېدله ، له ما نه یې د جګې پوړۍ سړي غوښته .... زه فقط دمانۍ یو ساتونکی وم ... او مانۍ ته به ډېر لویان راتلل .... خو کله چې امیر زندان ته واچول شو ، په منډه منډه راغله چې مخ یې په اوښکو کې ډوب وو :

- "مصطفی !... دادی زه دې په خدمت کې یم ... "

زه په امیر خوارکي ډېر غمجن وم ، خان راته له دنیا او دنیاوالو پردی ښکارېده، په لوړ آواز مې ورته وویل:

- "نجمې رانه لرې شه . .."

(c) ketabton.com: The Digital Library

- "کېدای شي ما در سره ښه نه وي کړي ... خو زه درسره مینه لرم ... "

د زنداني امیر تصویر مې د خیال په څپو وو ، ددرنو مشرانو زولانه کېدو سوچ قدرې هم ډیر سخت وي ، چې بیا لکه مریانو راښکل کېږي ، یاالهي! دغه مشهد هېروړ د ژوند تر پایه ممکن نه دی ، امیر د چینایي سرېخورو په منځ کې هسکه غاړه روان وو ، پر مخ یې د بغاوت نښې وې په چوپتیا کې یې لوی راز وو ، په تسلیمۍ کې یې طوفان ، په خغلېدونکو کتو کې یې خونړی ویروونکی غږ...

زما پخوانۍ معشوقې وویل:

- "مصطفی ولې خواب نه راکوې ؟ دڅه انتظار کوې؟ که سرېخور چینایي راشي او درنه مې بوزي ، بیا به د ژوند تر پایه پښېمانه یې ..."

پداسې حال کې لکه د خپل زخمي غرور او احساس غچ چې اخلم ، ومې ویل:

- "زه داسې بیړنۍ واده نه کوم ..."
- "نادانه ! ستا دخوبونو دپوره کېدو وخت دی.... زما د ژغورنې ، عزت او دین ساتنې وخت ... "

مخ مې ور واړوه ، گورم چې سترگې یې له اوښکو ډکې شوې ، ومې ویل:

- "مه ژاړه ... مخونو ته نور نشم کتلی ، هرې خوا اوښکې ... دا ژوند نور د زغم ندی ، په ډاگه درته وایم چې څو امیر له زندانه وتلی نه وي ، زه واده نه کوم .... "

غوږ ته مې نژدې شوه ، ویې ویل:

- "لیونیه !... د امیر زمانه پای ته ورسېدله ، خپل مستقبل په ماضي پورې مه تړه ..."

له مټه مې ونیوله ، ټکان مې ورکړ ، ومې ویل:

- "نجمې دا خیانت دی ... "

(c) ketabton.com: The Digital Library

- "مصطفی ! ته اشتباه کوې ، زه له امیر او دهغه له کورنۍ سره داسې مینه لرم لکه خپل روح سره ... مګر پدې معنې نه چې فرصتونه له لاسه وباسو ، چې پدې به خپله امیر هم خوښ نه شي ..."

بې له دې چې موضوع فیصله کړم ترې روان شوم ، دامیر په مانۍ غم کېږدۍ وهلې وه ،مېرمن يې لکه لیونۍ تله راتله ، د مانۍ په دهلیزو کې بې اختیاره ګرځېدله ، نه خوراک نه څښاک ، زامن ، لونې ، خپلوان يې ترې تاوېدل ، غم ټول وریت کړي وو ، مګر وره شهزادګۍ دمانۍ د لوی دالان په قیمتي فرش ودریدله ویې ویل:

- "که واده ورسره وکړم ، ویې وژنم څنګه به وي ؟ ..."

خبرې ته يې چا توجه ونکړه ، مګر هغه تاوېدله را تاوېدله ، په موضوع يې فکر کاوه ، په آخره کې مورېې په اوږه لاس ور کېښود ، ډېره هوښیاره مېرمن وه ، ویې ویل:

- "خبره لدې ډېره لویه ده ... "

په بله ورځ د (کومل) لارې کوڅې له بوږنوونکي ویښته سپینوونکې غمېزې ډکې وې ، چینایي پو لیسو پېغلې راښکلې او له چینایي کډوالو او پوخیانو سره واده ته يې مجبورولې ، د ترکستاني نه منونکیو پلرونو شاګانې پر قمچینو سرې وینې وې ، په قونداقونو وهل کېدل ، د سپکاوۍ لغتې يې خوړلې ، ډېر خلک ، درنې کورنۍ له ښاره په تېښته وې چې شپه شي نو غرونو ته به پناه یوسي ، او یا پراخو دښتو ته ، د غم شپې ورځې تېرېدې، زمونږ په ښار کې یو نومیالی متنفذ سړی وو ، چې (حاجي خوجه نیاز) نومېده عالم او متقي انسان وو، په ریښتني نارینتوب مشهور وو ، د کومل حیران خلک د خان پوهونې لپاره ورتلل ، ده به ویل:

- "د کامیابۍ چارې در معلومې دي .... صبر او زغم ... تر مرګه جهاد ... د رسول الله صلی‌الله علیه وسلم له لیارې او وینا وروسته بله نوې لاره نشته ... وګورئ ... د اوسپنې چاره په اوسپنه کېږي ..."

(c) ketabton.com: The Digital Library

خومره چې زه پوهېږم ، بې دینه او بې عزته قومونه... داسې وي لکه مړي ، ولو که خوراک څښاک تنفس هم کوي خو هغوي په مړو کې حسابېږي... یواځې ددښمن په کړو وړو بد مه وایئ ، مګر پخپل غفلت او تنبلی هم وژاړئ،خپله تسلیمي هم ورتی ... پوهېږئ که نه؟..."

مګر د جبر او ظلم لمن پلنېږي ، دچیغو کوکارو آوازونه لا جګ شول ، متروکې پورته کېږي ښکته کېږي د بر بنډو جسدونو غوښې پرېکوي ، ښځې د چینایي ظالمانه قانون له مخې پوخ ته بیولې کېږي ، نارینه دخجالت او ذلت په احساس کې ډوب دي ، چینایي پوځیان خوشحاله دي، په جګه جګه خاندي ، دښځو پر اندامونو له لاس راښکلو خوند اخلي ، لکه د خرڅلاو رمه چې پلتي .... دکومل ښار لکه کتوه خوټیږي ، له وژونکي غم نه د وتو لار نه مومي ، امیر یې په زندان کې تروحشت او تعذیب لاندې وختونه اړوي...او زه کمزوری بنده(مصطفي مراد حضرت) څه کولای شم؟ د ګران ښار درانه مشر حاجي خوجه نیاز وویل:

- "مصطفی! ته خپل امیر ته په زندان کې ورشه ... ورته ووایه چې... دلاړې چارې غم وکړه ..."

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۳)

حق همېشه په دنیا کې حق وي ، هیڅوک یې مخالفت ته زړه نه ښه کوي، مګر کله چې نفسونه د هوی او هوس په خوسا ډنډ پرېوزي ، بیا ډېر خله له باطله حق او له حقه باطل جوړېدای شي ، سره لدې چې زه اصلاً پولیس یم ، د مانۍ له ساتونکیو څخه یم ، خو د نرم طبیعت خاوند یم ، ډېره وړه بدي مې غوسه راپاروي ، په وړې سپکاوۍ مې کېنه طوفاني شي ، تر دې چې هغه ساده جینۍ چې مینه یې پرون زما په زړه کې وه ، تر چینایي فرمان مخکې یې په ما پورې خندل ، خو مینې یې زه لیونی کړی وم ، بېرنیو حالاتو یې رایه واړوله ، او هغه چې رایه اړوي ، ایا طبیعت یې هم ورسره اوړي؟ باور وکړه ... زه نه پوهېږم ، هر څه طوفاني او ګډ وډ وو ، په کوم‌ل کې هېڅ شی پخپل حال نه وو ، چینایانو ته زمونږ له لونو سره واده هغه حق برېښېده چې څه باک یې نه لاره ، یو ساده او آسانه غوندې دلیل یې درلوده ، هغه دا چې انسانان ټول سره خوېندې ورونه دي ، دین د هغو په ګمان له ټولنیزو کارونو سره کار نه لري ، او بریمن لوری هغوی وو ، دا چې زمونږ لونه یې په جنګ کې نیولیو شویو وینځو په څیر نه بلکې تر یوه قانون لاندې خپلولې خپله یوه مهرباني ګڼله ، دهغو په نظر چې هر څه وو، خو زمونږ ترکستانیانو په نظر لوی ظلم او زیاتی وو ، او که چینایان د الله په قانون فیصله نه کوي نو له جنګه خلاصی نشته .... مطلب داچې د مرګ میدان ته بیول کېدو ... په جنګ کې مو ناکامي په برخه شوه ، دهغه سختو بندیزونو سره چې پر امیر په زندان کې لګول شوي وو ، خو خینو خواخوږو او خادمانو ته د ورتلو او ملاقات اجازه وه ، ښایې مناسب فرصت په لاس ورشي حاکم ته دلور په ودولو رضا شي ، امیر په زندان کې معتکف وو لمنځونه او سوچونه یې کول ، د زمانې نادودو دردولو ، له مانۍ یې زندان ته کوز کړی وو ، او له آمریته یې ما موریت ته غورزولی وو ، دا ټول دیوه کافر له خوا چې په

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله او رسول یې ایمان نه وو ، او د مات شویو امیرانو د غمونو حال احوال له ما و پوښته ... هغوی ډېرې اوښکې نه تویوي ، مګر دردونه په زړونو کې ساتي ، چې بیا وخوټیږي او روان شي ، لکه د اور بې رحمه آتشفشان ...

اریان دریان ورغلم پښې مې رېږدې ...

- "مصطفی بیا څنګه راغلې ؟ ..."
- "بې له تا چېرته په مونږ وخت تېرېږي ! ..."
- "تاسو مه بې حوصلې کېږئ،په دې کې به د الله حکمت وي..."
- "خلک دې غواړي ، زما باداره ...."
- "څنګه مې غواړي؟..."

په حیرانۍ یې راوکتل ، ومې ویل:

- "حاجي خوجه نیاز راته وویل ... "
- "څه یې وویل ؟..."
- "پکار ده چې امیر مونږ ته راو ووځي ..."

امیر په خندا شو ، د تېپي شاهین په څېر یې پورته اُفق ته وکتل ، په وینا شو چې دغاړې پړسوب یې ګریبان ورتنګ کړی وو :

- "له ما سره خو د زندان کیلي ګانې نشته ...."
- "زندان دیوالونه لري ، باداره! ...."

امیر په عصبانیت وخندل ...

- "په یوازې خان یې څنګه ونړوم؟ ..."
- "خوجه نیاز ویلې ...که د زندان کیلي ګانې او د نړولو متې نلرې ... نو دخپل عقل په وزرونو کولای شې بهرته پرواز وکړې... "
- "درسته ده ، ولاړ شه حاجي نیاز ته ووایه ، امیر سبا درځي ..."

امیر په رښتیا ویلو عادت کړی وم ، دوکه یې راسره نه وه کړې ، نو بهر ته مې منډه کړه ، پیغام مې خوجه نیاز ته ورساوه ، خوجه نیاز له ښاره بېرون له څو تنو مشرانو سره په خبرو اترو ، لمنځونو او تلاوت بوخت وو ، هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

خبر چې ما ددوی غوږونو ته ورساوه ډېر پرې خوښ شول ، اما پر خوجه نیاز دډېر اهتمام علامې ځرګندې شوې ، خواشینی شو ، سترګې یې واړولې ، لاسونه یې آسمان ته پورته کړل ، له خانه سره وغومبېده ...

- "یا الله ستا بخښنه غواړو ... یا الله ستا مرسته غواړو .... "

خنکو ته یې دخپلو تجربو خبرې بیا پیل کړې ، و یې ویل :

" لوی موضوعات او خطرناک حوادث په تجزیو نه حل کېږي ... او نه وسط حل مني ، او بریمن لوری مات لوري ته هېڅکله اصیل دکار شی نه ورکوي ، بلکې فضول او ردي شی ورکوي ، او زمونږ مظلوم ولس د دوو دوزخي دکتاتورانو تر منځ محاصره دی ، چې یو روسي او بل چینایي دی ، او مونږ د زهرجنو تورو توپونو ... او اور تر منځ راګېر یو ... دا هڅونې له ډېر لیرې کېږي ... زه په نړۍ کې صلیبي بلندویان او تبشیریان ډېر ښه پېژنم ، هغوی زمونږ له کمزوریو پوره ګټه پورته کوي ، دلې دلې په راورسېږي توکمیز او سکتوریز (قومي او منطقوي) تعصبونه په پاروي ، هغوی هره وسیله په کار اچوي چې له اسلامه مو وباسي ... پدې پوهېږې ؟ د همدې لپاره هغوی خپل پوخیان او پولیس زمونږ لونو سره ذ واده لپاره خانګړي کړي دي ، دې لپاره نه چې هغوی د پښتلو له کمښت سره مخ دي ... مګر هغوی غواړي زمونږ ارزښتونه او ښستونه له منځه یوسي ، اوتاسو ښه پوهېږې چې همدې دیني ارزښتونو زمونږ پت او عزت د تاریخ په اوږدو کې ساتلی دی او مونږ پرې پایو .. "

****

زنداني امیر پدې پوهېده چې پایله یې مرګ ده ، مونږ د مرګ کلمه څومره په آسانه تلفظ کوو ، یا یې پر کاغذ لیکو ، بې لدې چې زمونږ په نفسونو کې ویجاړوونکي احساسات وپاروي ، زمونږ امیر د مرګ په پوله او درشل ولاړ دی ... دا څه آسانه کارندی ... کله چې انسان ومري ښایسته نیمګړي خوبونه ترې پاتې شي ، د ارمانونو له خوانې ځپاندې مینې ډک پسرلي سره مخه ښه وکړي ، او کله چې خان حق ته سپاري نو دخپل

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوبن واړه ماشوم سترګو ته ګوري ، او په سترګو کې یې د خوندورې قصیدې بیتونه لولي ، بیا نارینه او ښځینه دوستانو ته وګوري .... بیا دا سوچ ورشي چې لېږې ، تیارې ، بې حسه ، بې خبره کندې ته ور روان دی ، او اوږده موده هلته پایي ، ښایي زرګونه کاله .... هلته په قبر کې بې وسه ویده پروت ... شاوخوا ته خوځوونکي درنې پېښې کېږي ، دی پکې هیڅ نشي کولای ... ما شومان به خاندي ، ښایسته ، پستې تور سرې به موسکا کوي، خمکه به زرغونېږي ، باغونه به سمسور وي ، سر کښه ظالمان به په ملکونو ګډېږي ، لوبېږي ، هرڅه به تالا کوي ، مسلمانې نجونې به واده ته اړ باسي ... او هغه ... هغه امیر ...تر تورو خاورو لاندې بې وزله لکه وروست لرګي پروت دی....نو دا ویرونکی مرګ ندی ؟!...

د کومُل زنداني امیر چینایي حاکم ته په بیړه لیک واستاوه ، د څرګند شوي انکار او ممانعت په هکله یې بخښنه وغوښته ، وعده یې ورکړه چې پدې باب به دوهم خل سوچ وکړي ، ښایي ګټوره او نجات بخښونکې لاره ومومي ، حضور ته دمنلو غوښتنه یې وکړه ...

چینایي حاکم موسکی شو ، سترګې یې یوه شیبه پټې کړې ، د ښکلې شهزادګۍ او د واده دشپې د خوندونو په سوچ کې لاړ ، ګمان یې وکړ هر څه نور دده په واک کې دي ، دا ممکنه نه ده چې نور دې څوک خبره ماته کړي ، دا هغه څه دي چې همېش یې خواکمن بریمن لوری احساسوي ، ولو که د لنډې مودې لپاره وي ، پداسې وخت کې ټول بشریت ته د ترحم او عطف په سترګه ګوري ، دکبرجن سرېخور ترحم او عطف .... او حاکم وویل:

- "امیر دربار ته راولئ چې څه وایي؟..."

بې وسه غمجن امیره! نور خوشحاله اوسه ، دلاسونو او پښو په ولچکو او زولنو مه زوریږه ، او دا چې یوه ډله ناپوه چینایان درنه تاو دي ، په دنګو مانیو نازېږي ، ژېړ مخونه یې آسمان ته نیولي مه خفه کېږه او زړه مه خوره ... د کومُل امیره روان شه ، سترګې پټې کړه چې د سپکاوی حرکات ونه وینې ، ورشه خو په لاره وېښ او بیدار اوسه ، غوړونه بند

(c) ketabton.com: The Digital Library

وساته چې ستغې سپورې دې تر غوږه نشي ، او سترګې وتړه چې پېغوريزې نښانې او حرکات ونه وینې...

- "حاکم صیب ! سهار مو په خیر..."
- "امیره ! ښه راغلاست ..."

امیر زوړند سر کېناست ، تر هغې چې حاکم خپل اکثر سرې رخصت کړل، کله چې ټول ووتل ، ترکستاني امیر د حاکم غوږ ته نژدې وویل:

- "داسې یو کار په زور نه تر سره کېږي ..."

حاکم وویل:

- "له مهلت درکولو وروسته بله چاره مې نه لیدله .... او تا پخپله له شهزادګۍ سره زما واده رد کړ ..."
- "صیب !کولای شو له موضوع سره په نرمۍ چلند وکړو ..."
- "هغه څنګه ؟..."
- "له ما سره یوه طرحه ده ..."
- "هغه څه ده؟ ..."

امیرخپله طرحه وړاندې کړه ، چې دده په خوښې کېدو یې ټاکېد کاوه ، چې له دیني عالمانو سره مشورې وکړي ، او خبره ورسره شریکه کړي ، ښایې هغه فتوی تر لاسه کړي چې دا رنګه نکاح ته جواز ورکوي ، او د زړو پخوانیو کتابونو له منځه ورته دلایل را برسېره کړي ، که امیر د علماوو له خوا د مهر شوي فتوی په لاسته راوړنه بریالی شي ، ستونزه به حل ، آرامي به خوره او ټول ملک به ښېرازه شي ...

حاکم موسکی شو ، په برېتو یې لاس کش کړ ، وغو مېده :

- "وینم چې سره نژدې کېږو ... فاصلې مو سره لنډېږي ... باور وکړه چې د امارت پر کرسۍ دې پاتې کولای شم ، خکه ټول چینایي مشران مې خبره مني ..."

حاکم ناڅاپه په لوړ آواز وخندل ، چې امیر ورته حیران شو ، ویې ویل:

- "فکر کوم ، اوس نو ډیر زیات خوشحاله یې؟..."

(c) ketabton.com: The Digital Library

- "امیره ټوله خوښي زما ده ، هرکله چې وانګېرم شهزادګی زما په منګولو کې ده ... ماشومان به راته وزېږوي ، دا مې دهیلو او خوښیو انتها ده . نږدې ده له خوښی لیونی شم ... سره یوه خوشحاله کورنی به شو...نور به هلته غالب او مغلوب نه وي...."

دده دا پوچه فلسفه چې د وروری او انسانیت تر پردې لاندې پټه ده ... زه ترې سخت نفرت لرم ... زما بې وسې لور دده منګولو کې ؟! زه ورته نږدې کېدای نشم او کانګې راځي ، نو دهغې مسکېنې به څه حال وي چې ددې ځناور په لاسو کې وي ؟! ... زما لور به لدې وحشي ځناور سره څنګه ناسته ولاړه کوي؟ ځکه انسان ځانته وینه ، غوښه او رنګ ندی ... بلکې فکر او عقیده هم ده .... هغه مهم او لوی شیان چې انسان پرې ایمان لري ، هغه مې اړینوي چې ورته وګورم ویې ارزوم ، یا یې ومنم یا یې رد کړم ، فکر دی چې غوښې او هډوکو ته معنی او ارزښت ورکوي ، د منلو وړتیا او شفافیت ورکوي ... فکر دی چې انساني هیکل رانغاړي ، جامې ور اغوندي ... اړینوي یې چې موسکا وکړي ، د وړتیا موسکا، خبرې وکړي . خوږې خبرې ، انسان ترې جوړوي ....

حاکم له ځانه سره وبونګېد:

- "ته دترکستاني او چینایي ترمنځ په توپیر قایل یې؟ ..."
- "هو ولې نه؟ ..."

حاکم امیر ته تروه وکتل:

- "څه وایې ؟ ..."
- "چېنایان بریالي دي .... "

حاکم په زوره وخندل ویې ویل:

- "دا ښکاره خبره ده ، مونږ تل بریالي یو ... دا زمونږ په تاریخ کې څرګند ټکی دی ..."

امیر ځواب ورکړ:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- "هو ، دافیونو (۱) د جګړې راهیسې او له هغې مخکې !..."

دحاکم مخ سور شو ، داسې يې تصحيح کړه:

- "خو ښکېلا کي برياوې ندي توانيدلي زمونږ شخصيت له منځه يوسي ..."

لږه چوپتيا خوره شوه ، چې بيا چينايي حاكم داسې ماته کړه :

- "علماء وايي چې مونږ هغه قوم يو چې د برياوو صفات لرو ...."

- "دا څنګه ؟..."

حاكم دامير په طرف راتاو شو ، په ټوله پاملرنه يې تفصيلات وركول ، چې د وراثت علماوو په اثبات رسولې ، كه يو چينايي له يوې اروپايي ښځې سره واده وكړي ، نو اولادونه يې په چينايي صفاتو دنيا ته راځي ، داد هغو جينونو دقوت له وجې چې زمونږ په جسمونو كې دي ....

امير په حيرانۍ ځواب وركړ:

---

(۱) د افيونو جګړه (۱۸۴۲ - ۱۸۳۹) م:

چينايانو د اولسمې (۱۷) ميلادي پيړۍپه پای كې د افيونو استعمالول پيل كړل ، چې له هند او تركيې ورته راتلل ،پدې تجارت كې غربي حكومتونه خپلو سوداګرو ته د نفوذ په ترلاسه كولو كې پاتې راغلل ، خو كله چې چينايي امپراطورۍ د افيونو په راكړه وركړه د بنديز فرمان صادر كړ ، برتانويانو په ډېر مقدار كې افيون چين ته قاچاق كړل ، مګر د چينايي حكومت له خوا په (۱۸۳۹)م كال لوی مقدار يي مصادره شو ، برتانويانو دغه واقعه د لوی يرغل پلمه وګڼله او د دواړو هيوادونو تر منځ جګړه ونښتله ، برتانويانو دغه جګړه په ډيره آسانۍ وګټله ، بالآخره د دواړو تر منځ د (نانكينګ) معاهده لاسليک شوه چې تر مخه يي چينايان مجبور ول خپل پنځه (۵) بندرونه د برتانوي تجارت پر مخ پرا نيزي . د جګړو له پايلو څخه دا هم وو چې هانګ كانګ د برتانويانو لاسته ولوېد ، د چين پر اقتصاد بهرنيان مسلط شول، آن تر دې چې داخلي ګډوډيو او د بهرنيانو د فشار په نتيجه كې چينايي حكومتي نظام ډير زيات كمزورى شو او د ملک ټولې دروازې د بهرنيانو د لاس وهنې او استفادې لپاره خلاصې شوې . (ژباړونكی)

(c) ketabton.com: The Digital Library

- "او دا جينونه څه ته وايي ؟..."
- "زه هم پرې نه پوهېږم ... خو خلک همداسې وايي.... "
- "يا الهي! ... ولې مو خپلې لونې او اولادونه پلورل؟... "
- "دا کار شوی وو ... خو د ولوږې او سختيو ورځې وې ... نور راته هغه له غمونو ډکې ورځې مه يادوه...."

ناځاپه د چينايي حاکم وچولی تريو شو ، دبدلون نښانې يې پر مخ را څرگندې شوې را ولاړ شو ، په واړه دهلېز کې څو قدمه مخکې ولاړ ، بېرته را وگرځېد په لاس کې يې دبېکاره شرابو بوتل وو ، په غوسه يې ترې غړپ کاوه په غمجنه لهجه يې وويل:

- "ډېر کلونه مې وپلټله .... "
- "حاکم صيب ! څوک يادوې ؟ ... "
- "خور مې .... "
- "په جنگ کې ورکه شوې وه؟ ... "
- "دافيونو په جنگ کې تښتول شوې وه ... د جاهلانو پر هغو خبرو باور مکوه چې وايي ، مور يې دنورو اولادونو دساتنې لپاره پلورلې وه ، دا درواغ دي ... د،واغ ... درواغ ... "

امير له ځايه پاڅيده او ويې ويل:

- "حاکم صيب! ته مه وارخطا کېږه ... زه له علماوو سره دسلا مشورې وروسته له داسې احوال سره به درشم چې ښه به پرې خوشحاله شې ، اوس نو دتلو اجازه راکوې؟ ..."

چينايي حاکم بېرته خپل عادي حالت ته راوگرځېد ، د شرابو پياله يې ښې خوا ته وارتوله ...

- "هو کې ، دکومُل اميره! کولای شې چې آزاد ولاړ شې ... او بيا به د واده په شپه ډېر شراب وچښو ... وبه نځيږو ، سندرې به ووايو ... او دغالب صفت لرونکی جنس به هم معلوم شي ... په ختيځ او لويديځ کې ډېر جنگېدلی يم ، بری به تل زما وو ... مرگ ساده خبره ده ... ما هيڅکله پکې فکر ندی کړی ... ځکه

(c) ketabton.com: The Digital Library

- "او دا جینونه څه ته وايي ؟..."
- "زه هم پرې نه پوهېږم ... خو خلک همداسې وايي.... "
- "يا الهي! ... ولې مو خپلې لونې او اولادونه پلورل؟... "
- "دا کار شوی وو ... خو د ولوږې او سختیو ورځې وې ... نور راته هغه له غمونو ډکې ورځې مه يادوه ...."

ناڅاپه د چینايي حاکم وچولی تریو شو ، دبدلون نښانې يې پر مخ را څرګندې شوې را ولاړ شو ، په واړه دهلېز کې څو قدمه مخکې ولاړ ، بېرته را وګرځېد په لاس کې يې دبېکاره شرابو بوتل وو ، په غوسه يې ترې غړپ کاوه په غمجنه لهجه يې وويل:

- "ډېر کلونه مې وپلټله .... "
- "حاکم صیب ! څوک يادوې ؟ ... "
- "خور مې .... "
- "په جنګ کې ورکه شوې وه؟ ... "
- "دافیونو په جنګ کې تښتول شوې وه ... د جاهلانو پر هغو خبرو باور مکوه چې وايي ، مور يې دنورو اولادونو دساتنې لپاره پلورلې وه ، دا درواغ دي ... د،واغ ... درواغ ... "

امیر له ځایه پاڅیده او ويې ویل:

- "حاکم صیب! ته مه وارخطا کېږه ... زه له علماوو سره دسلا مشورې وروسته له داسې احوال سره به درشم چې ښه به پرې خوشحاله شې ، اوس نو دتلو اجازه راکوې؟ ..."

چینايي حاکم بېرته خپل عادي حالت ته راوګرځېد ، د شرابو پیاله يې ښي خوا ته وارتوله ...

- "هو کې ، دکومُل امیره! کولای شې چې آزاد ولاړ شې ... او بیا به د واده په شپه ډېر شراب وڅښو ... وبه نخیږو ، سندرې به ووایو ... او دغالب صفت لرونکی جنس به هم معلوم شي ... په ختیځ او لویدیځ کې ډېر جنګېدلی يم ، بری به تل زما وو ... مرګ ساده خبره ده ... ما هیڅکله پکې فکر ندی کړی ... ځکه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترې وېره نلرم ... زر دفعې ورسره مخ شوی یم ... زه لا دا دی تر اوسه هم جنګېږم او بریالی کېږم ... دا دی د کومُل ټولواک یم زما ټوله خوښي په بریالیتوب کې ده ... تر دې هاخوا په بل څه کې فکر نه کوم ، امیره ! ... تاسو په جنت او دوزخ کې زیات فکرونه کوئ ... "

- "دا خکه چې هغه یو حقیقت دی ... "
- "هغه څنګه ؟ ... "
- "ستا په لاس کې دا اوس دشرابو ډک جام دی؟ ..."
- "هو ..."
- "دجام هغه خوند ،نښه او سرمستي چېرې ده؟ ..."
- "سرمستي؟ ..."
- "هو ، خوند ، سر مستي او سرخوشي چېرې ده؟ ..."
- "دا خو څه ماده نه ده ... پدې باره کې مې د لېنن ، مارکس او انګلز په کتابونو کې څه ندي لوستي ، دشرابو له نښې خکه ندي غږېدلي چې ماده نه ده ...."
- "مګر ته خو یې محسوسوې؟ ..."
- "هوکې ، خکه خو یې چښم ، که مې نه محسوسوله بیا مې نه چښل ..."
- "موجودیت یې ثابت دی؟ ..."
- "هو امیره ، ثابت دی ..."
- "زه غواړم چې لمس یې کړم..."
- "خو نه یې زه لمس کولای شم ، او نه ته .... "

امیر وېنګېده:

- "اصلي خوند او حقیقي نښه د الله تعالی په جنت کې ده ... او زه یې دا اوس بې جامه او بې پیالې محسوسوم ..."

****

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۴)

امیر مو راغی ، لکه څنګه چې تللی وو ، هغسې نه وو ، ما یې پر مخ شاهانه سترګې ونه لیدې ، ښکلې جامې یې اچولې وې ، ساتندوی ګارډ یې څارنه کوله ، د شرف ګارډ شاوخوا ترې روان وو ، دمانی دروازې یې پر مخ خلاصې وې، په ښکلو جامو کې خادمان او نور مانیوال چې له امیر نه راتاو وو ، عقل ورته حیرانېده ، مګر مولا مې لدې ټولو سره سره ډېر خاکساره وو ... مخ یې راتاو کړ په غور کې یې راته وویل:

- "مصطفی !... دا چې امیر یې ، یعنې څه ؟...."

د سوال په معنی یې پوی نه شوم ، ورېږدېدم ، ژبه مې دخوځېدونه وه ، په قهر جن غږ یې وویل:

- "خواب راکړه احمقه !... "

ټکنی شوم غاړه مې صافه کړه :

- "چې خلکو ته منلی وې ... دا شاوخوا ټول شان اوشوکت درسره وي ..."

ترخه خندا یې وکړه او ویې ویل:

- "امیر هغه ته وایې چې خپلواک وي ، اوله ځانه راضي وي ... "

مایې پر خبره څه ونه ویل ، په خواشینی یې زیاته کړه :

- "نو چېرته ده هغه خپلواکي ، او زه څنګه له ځانه راضي شم ، چې غلیم وینم پر خمکه فساد خوروي زمونږ عزت لوټي ... ای مصطفی !... زمونږ عزت زمونږ دین دی ..."

بیایې هغو لېرې غونډیو ته اشاره وکړه ، کوم چې له ډېر لېرې والي صحیح نه ښکارېدل ، او ویې ویل:

- "هلته په هغو غونډیو کې څه خپلواک باتور شپانه اوسېږي ، د تیري او ظلم څپو لاندې نشو کړای ، تور سري یې په زور ندي نکاح شوي ... هغوی د وزو شیدې چښي خښته مروي ، له وړیو یې اوبي او اغوندي ، یواځې دالله بندګي کوي ، او له الله

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرته بل چانه ، نه ویریږي ... آیا پوهیږې؟ هغوی بې تاجه شاهان او امیران دي ، مصطفی ! زړه مې ډېر زیات پر هغو بایللی دی ... غواړم له هغوی سره یوځای شم ..."

داده مې وویل:

- "هغوی ټول ستا رعایا دي ، باداره!..."
- "مصطفی ! مریان رعایا نلري .... او مریان غیر له زنځیرونو او سپکاوی نور څه نه پیژني ...."

بادار مې مانۍ ته غمجن دلګیر ننووت ، کورنۍ ترې راتاوه شوه ، بیا له هرې خوا د عالمانو ډلې او د قومونو مشران راغلل ، ماښام ته یې یوه تاریخي نه هېرېدونکې جرګه راوبلله ، چې حاجي خوجه نیاز هم پکې وو، ټول لویان پټې غاړې ، ټیټ سرونه ناست وو ، زما مشر امیر وویل:

- "درنو حاضرینو! حتماً باید هغه ځای ته وګرځو له کومه چې راغلي یو..."
- "څنګه؟ ..."

دا پوښتنه خوجه نیاز وکړه.

امیر ځواب ورکړ:

- "باید شاهانه او ملکانه لباس او چپنې له ځانه وغورزوو او بیرته بزګرۍ د اوښانو ، ګډو، وزو شپونتوب ته مخه کړو ... او بیا له سره جهاد پیل کړو ، که مړه شو دابه مو عزت وي ... او که بریالي شو او پاتې شو ... نو بیا به ووایو چې مونږ امیران یو اما ، مات شوي امیران ندي ... او پکار هم نده چې په غلامۍ حکومت وکړي ... دمات شویو په حکومت کولو ځان راته مسخره ښکاري ، زه امیر یم خو کرغیړن چینایي په ما حکمونه چلوي ، آیا دا پخپله لوی ذلت او عذاب ندی؟ !..."

مګر حاجي خوجه نیاز دچوپتیا هغه وربخې ترغې په ترغې کړې چې دمانۍ پر اُفق خورې وې ، ویې ویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- "امیر صیب او درنو حاضرینو! پکارده چې دچینایي حاکم نظر ومنو..."

حاضرین ټول هک پک شول او سخت مخالفتونه شروع شول ، خو امیر موسکی شو په آرامه یې وویل:

- "زه له خوجه نیاز سره موافق یم ... واده به زما په مانۍ کې وي او چینایي حاکم به زما ګرانې لور سره واده وکړي ، دکومل د اولس له خوابه دقربانۍ ګډ (فدیه) شي ، او خلک به له ورانوونکي ویجاړونکي جګړې وژغورل شي ..."

د علماوو یو تن چیغه کړه ویې ویل:

- "الله ...."

امیر خواب ورکړ:

- "الله له مونږ سره دی ... یوازې به مونه پرېږدي ..."

عالم بیا وویل:

- "چې مونږ یې شریعت تر پښو لاندې کوو ، نو الله به څنګه له مونږ سره وي؟ ..."

بونګېدل او غومبېدل زیات شول ، حاضرینو پسپسکې شروع کړې، له امیر سره غوړونه جنګوي . بیا خوجه نیاز ته ورځي ، پداسې بڼه چې دلاسونو او شونډو له خوځیدا او په سترګو کې د حیرانۍ او وېرې پرته نور څه نه لیدل کېدل ، په بله ورځ چینایي حاکم ته لیک واستول شو چې پکې راغلي وو:

رامیر دلور په واده له تاسو سره راضي شو ، د واده مجلس به دکومل په مشهورې مانۍ دامیر په هستوګنځي کې وي ، دعوت عام دی ، دچینایي حکومت ټولو پوځي او ملکي چارواکو ته د حضور بلنه ورکول کېږي).

چینایي حاکم له ډېرې خوښۍ نژدې وو لیونی شي ، مذهبي نیوکه له مخې لېرې شوه، دامیر اودعلماوو په خلاف دکومل دخلکو سخته غوسه راپارېدلې وه ، خلک د وړو وړو ډلو په بڼه وخوځېدل ، دعلماوو فتوايې ردوله ، امیر ته د نه تسلیمۍ نارې یې وهلې ، خینو لا غوښتل دامیر مانۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

په تیرو وولي ، دمظاهرو دپراخېدو او دخوخښت دطوفاني کېدو له ویرې دښکېلاک پوځ دمخنیوي کوښښ وکړ ، مګر دامیر په شرطونو چې مراسم باید په آرامی ترسره او خلک واقعیت ته پخپله تسلیم شي دمقابلې او تشدداجازه نه ورکوله..دادی خلک قصر ته پخپل وخت په راتلوشول ... له زغم پورته تورې شپې کومُل راونغاړله ، چې په درنو وګړو یې ډېره سخته وه ، هغه مهال چې شهزادګی پلار ته راغله ، نژدې لویه پېښه را منخته شي وېې ویل:

- "پلاره! هیڅکله واده ورسره نه کوم ، ستا ومنم ... او که دالله؟... الله له مونږ سره حاضر او ناظر دی هر څه مو ویني..."
- "د الله تعالی‌اراده به همداسې وي لورې ...."
- "د الله ارادې دخیر وي پلاره ..."
- "ښایي ټول خیر په همدې کې وي ..."

شهزادګی چې کوکارې وهلې وویل:

- "نور نو له تانه هم خم ... او ستا له ملکه هم ... پرې مې ږده چې لاړه شم ... "
- "لدې لیوانو نه په کومه خوا ځان خلاصوې لورې؟ ..."

کورته دننه شوه ، د ژړا آوازونو یې زړونه سوري کول ، د ورې کوټې ور یې په ځان پورې وتاړه ، موربې چې هر څه وکړه ، ور یې خلاص نکړ ، مور یې د دروازې له درزه ور وکتل ، ګوري چې خنجر په لاس ده ، اسمان ته ګوري لکه چې په لمانځه وي او له الله نه بخښنه غواړي ، مور یې نور فرصت ضایع نکړ ، امیر ته یې ورمنډه کړه ، ټول حال یې ورته تېر کړ ، له حکمته په ډک چټک حرکت امیر دروازه خلاصه کړه ، مخکې لدې چې خنجر پر سینه ومنډي ، شهزادګی یې له لاسه ونیوله ....

****

دچېنايي حاکم ورا له پوځي موزیک ، آتشبازیو او لرغونیو چینایي نڅاګانو سره راغله ، د کومُل شپخان ، زاهدان دښار له زړه وتلي او په تېښته وو ، چې څه په اطرافو کې تر ونو لاندې پټ په سجدو پراته وو ، او څه نورو

(c) ketabton.com: The Digital Library

د(عذران) په ساحل کې دعاګانې زمزمه کولې ، او ځینو صوفیانو په پخوانیو مزارونو کې ربړې په اوښکو لمبولې ... پداسې حال کې چې دلرغونو مسجدونو شمعې او رڼاګانې مړې وې ، خو د امیر مانۍ لا هماغسې پرکېدله ، امیر دغرنیو خلکو یوه ځانګړې ډله لرله چې په ځانګړو مراسمو کې به یې دشاهي مناسباتو دلاښکلا لپاره را غوښتله – لکه څنګه چې ښکارېدله – زمونږ امیر دکوم احمق دبد تصرف له وېرې چې خوښي به په لوی غم واړوي ، خپل غرنی لښکر دمانۍ دننه او بهر په مهمو ځایونو ګمارلی وو ، او لارښونه یې کړې وه ، چې دوتو او ننوتو اجازه دې چاته نه ورکوي او ټول تحرکات دې په خیر سره څاري ...

چینایي حاکم د چینایي او ترکستاني لرغونو ملتونو ددوستۍ په ویاړ ښه ډېر شراب څښلي وو ، اولاچښل یې تردې چې نژدې وو یې هوښه پرېوزي ، شروع یې وکړه ویې ویل:

- "کله چې دواړه قومونه له زړو عنعنو او دودونو وژغورله شي بیا به ومنو چې مونږ عصري شوي یو ... عصري وګړي پخپله دخانونو معبودان دي ... نه آسمان پرې واکمني کولای شي ... او نه یې کوم بل مجهول قوت ویرولای شي ... مور به مې ویل: دا کار مکوه چې الله ناراضه کېږي ، ما به چیغه کړه: چېرته دی دا رب ؟ مسکېنې به ژړل په لاس به یې یا هسکې ته اشاره وکړه ... او یا یو واړه بت ته ... ما به په لوړ آواز وخندل او هغه به مې کول چې ښه رابرېښېدل ، او هغې به حیرانې حیرانې را کتلې ... لکه چې کوم لوی جرم مې کړی وي ... ها ... ها ... ها ... وروسته له هغې چې خور مې وتښتولې شوه ، مور مې مړه شوه ، دهغې له مرګه وروسته پر هغو ټولو بتانو چې مونږ کړه وو راخلاص شوم په ډېرو لږو غنمو مې ټول وپلورل ....

ها ترکستاني دوستانو ! راځئ چې د زړو ، بوینو دودونو دلمنځه وړلو په ویاړ پیالې اوچتې کړو ، تاریخ زمونږ دی ... دانسان

(c) ketabton.com: The Digital Library

دی... دا دی تاسو شاهدان یاست چې خیالي معبودان یو په بل پسې نړول کیږي ، هورا ..."

حاجي خوجه نیاز په ډډه شو ، دیوه عالم وابنې وانې وتښتېدې او سترګې یې شخې ودرېدې ، یو بل سړی هم یې هوښه شو او بهر ته مو یووړ ، یو آواز مو واوریده چې ټوله مانۍ یې خوځوله ... الله اکبر ... الله اکبر ... څلور خله یې وویل ، چې په لږه شیبه کې بیا تورې وپړکېدې ، زړو ټوپکو خولې پرانستې ، جګړه ونښتله ، کومه چې دغرونو خلکو پیل کړې وه ، او له هرې خوا پرې راتوبېدل ، دمانۍ له پورتني پوړه او دځمکې له لاندې او ددیوالونو له سره ، په لږه شېبه کې ، چینایي حاکم ، شاوخوا نور لوړ پوړي چارواکي ، شخصیتونه ، او ساتندویان خواره واره کالبوتونه دمانۍ په ګوټ ګوټ کې پراته وو ، ټول چینایان ووژل شول ، په کومل کې دهیبت او وېرې فضا خوره شوه ، سهار وختي خلک راووتل چینایان وژني او خپلې مظلومې لونې کورونو ته بیایي او نور بندیان له زندانونو او توقیف خایونو را وباسي او آزادوي یې ، دچېنایانو پاتې کسان څوک په تېښته وو او چا په زاریو دځان خلاصولو کوښښ کاوه ، او څوک پر مځکه په سجدو پراته وو بخښنه یې غوښتله او خپل اسلام یې اعلانا وه ... امیر ددې ساحې په منځ کې ودریده دخونړي منظر ننداره کوي ، لور یې تر څنګه ده ، په مینه یې راکاږي او له ځان سره یې پیوستوي او وایې :

- "اوس ویلای شم چې دکومل امیر یم ... "

شهزادګۍ په خواشینۍ وویل:

- "مګر هغوی مو هیڅکله داسې نه پرېږدي ... "

امیر وخندل :

- "زه به دژوند تر وروستۍ شیبې امیر یم ... مطلب داچې وسله به ونه غورزوم او تسلیمي به بیا ونه زغمم ... که ناکام هم شوم خپل جهاد ته به تر مرګه دوام ورکوم ... همدا یوازینۍ لار ده چې امیر به پایم او امیر به مرم .. او الله ته به مسلمان ورځم ..."

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۵)

هرې خوا ته د سهار رڼا خوره شوه ، دکومل په ګوټ ګوټ کې دبرې بیرغونه ورپېدل، شاوخوا ښارونو ته دمشروع انتقام انګازې خورېدلې ، کوم چې حاجي خوجه نیاز یې نوښتګر او امیر یې سالار وو...
ما سره لدې چې په دیني او وطني انتقامي روحیې په کلکه برخه اخېستې وه، دامې محسوسوله چې لویه جګړه لا پیل شوې نده ، چینایان مو تر هغې نه پرېږدي څو چې یې زمونږ شینکی ټاټوبی دوحشي عقاب په وینو سورکړی نه وي ... داسې برېښېدم چې په مرګ او ژوند کې فکر کوم... دهر شي لپاره پای شته، د الله تعالی لیدوته لیوال وم ، که دشهید ځای جنت وي بیا ولې دمرګ مېدان ته په زړورتیا نه وردانګو؟ زمونږ علماوو به په مسجدونو کې راته ویل:"تاسو بهترین امت یاست چې دخلکو دژغورنې لپاره را ایستل شوي یاست" بیابه مې پخپل هېواد دچېنایانو استعمار او په غربي ترکستان کې دروسانو استعمار ته وکتل ، خپل ملت به راته ډېر ذلیل او خوار ښکاره شو ، چې انساني کرامت یې دبې ایمانه قوم له خوا تر پښو لاندې شوی وو ...

- "هو ، زه در روانه یم ستا خواته .... "
- "نجمې! ته څنګه راغلې ؟ ..."
- "ته مې روح او ژوند یې ، ومې لیدې چې هرې خوا دې تورې وهلې ، جنرالان دې لاندې کول ، له ډېره شوقه درویلې کېدم..."
- "او نجمې ! ځانته بل سړی وګوره .... "
- "مصطفی ! یوازې تا غواړم او بس ... "

نه ایسارېدونکې شپه ... له رازونو او یادونو ډکه شپه، وغومبېدم :

- " نجمې ! داشپه له هولناکو رازونو ډکه ده ... "
- "دادمینانو ښکلې شپه ده .... "

(c) ketabton.com: The Digital Library

- "زه پکې له خونړیو جګړو پرته بل څه نه وینم ...."

راته نژدې شوه ، له یخو لاسونو یې ونیولم ، ورو یې وویل:

- "تر څنګ مو دمانې بڼ دی ، ګوټ ګوټ ته یې زړه رابښکونکې ورمې چلېږي ...."
- "پرون مې څکه په واده کې سوچ کاوه ، چې کوم مهم کار مې مخې ته نه وو ...."
- "مصطفی زه نن درغلې یم ...."
- "د اروا ګانو خوښي په آسمان پورې تړلې وي ... په لوی جهاد پورې ...."
- "واده دجهاد مانع نه ګرځي ... جهاد به هم کوې .... او د ماشومانو پالنه هم ...."
- " نجمې ، وعده مو په نن شپه نده ..."
- "نو کله ده؟ ..."
- "پدې یوازې الله پوهېږي ..."

په پرېکنده دردونکې لهجه او غوسه ناک حالت یې وویل:

- "تاسو څوک یاست ؟ ګمان کوی ملیونونه چینایان به مات کړئ ؟ پرېږده چې واده سره وکړو ، او لدې خاورې ولاړ شو ..."

قهر جنه خندا مې وکړه ، دلاس کمکی ورغوی یې په غوسه مړم :

- "چېرې دی داسې هیواد چې مونږ لپاره دهوساینې وړ وي ؟ ژوند مو پکې تیر شي؟ توره وباء له شرقه را روانه ده ، سور ښامار له غربه راڅښېږي ، او مونږ دروسانو دطمعې او دچینایانو دحرص تر منځ حیران ... مرګ او ژوند نلرو مګر همدلته ..."

لاس یې رانه کش کړ ویې ویل:

- "دمرګ له راتلو مخکې په مراندې زړه ژوند کوې! ..."
- "زه جهاد ته خلاص مې ژوند کوم ...."
- جهاد هېڅ شی نه تحریموي....مصطفی وګوره ... دا ګلان نمو کوي او غتېږي .... اُمېد وارې میندې اولادونه زېږوي ، شپانه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغرونو په لمنو کې سندرې وایې ، خلک کروندې او ربېل کوي... او یو ته لکه هغه راهب بې چې غواړي له جهاد او په هغه کې له فکر او سوچه معبد جوړ کړي او بیا خانته پکې واوسېږي!.... "

خبرې یې سختې تأثیر ناکې او دربښتینولۍ په پانو سینګار وې، له حرف حرفه یې دتاوده څپاند ژوند وړمې ختلې ، ګورم چې خولې مې پر وچولي راماتې شوې، پوی شوم چې اعصاب مې ورو ورو آرامېږي سترګې مې پر هغو شنو لمنو ورخښې وې چې سپوږمۍ پخپلو زرینو وړانګو ښایسته کړې وې ، له سرې ، خوږې هوا مې ژوره سا واخیسته ، را ولاړ شوم ومې ویل :

- "نجمې ! زه درسره مینه لرم ...."
- "نو کله به وي ؟ ..."
- "تر هغه ډېر ژر چې ته یې ګمان کوې ..."

اورم چې خوځښت دی ،د آسونو ترپهار دی ، دګاډیو قرقر دی ، ګډ وډ آوازونه دي ، هاخوا دېخوا خوځنده څېرې وینم ، پدې پوهېدم چې لویه غونډه به ددې لویې واقعې د ارزونې په موخه کېږي ، چې پر پایلو یې خبرې وشي ....

- " نجمې !ته اوس ولاړه شه ... "

هغه لکه ښکلې فرشته ولاړه ، دشپې په تیارو کې ډوبه شوه ، شنې خلېدونکې ګوهرینې سترګې ، ژوند بخښونکی ښکلی سپین مخ چې نالیدلې موسکا پرې خوره وه ، هغه دمانۍ جانبي ور په لور ولاړه ، خو تصویر یې زما په زړه او روح خوړند پاتې شو ...

دکومُل د امیر په مانۍ کې لویه غونډه جوړه شوه ، دقوسونو مشران علماء مفکرین ، پوخي شخصیتونه ورته راغلي وو ، همدارنګه شرقي ترکستان ته دڅېرمه ولایاتو شخصیتونه هم بلل شوي وو، دکومُل امیر خپله وینا پدې شروع کړه چې:

(c) ketabton.com: The Digital Library

"له پرونۍ جګړې خلاصی نه وو، نه یوازې کومُل بلکې ټول ترکستان دا نه غواړي اسلامې ارزښتونه یې تر پښو لاندې شي ، چینایي حاکم له خپلو وضعي قوانینو تېر نه سو ، نو له تصادم پرته بله چاره نه وه ، ځینې به پدې لحاظ چې مونږ یې پایلې نالیدلې ګڼلې ، زمونږ کار ته دلېونو کار ووایې ، مګر له تسلیمی پرته بل بدیل یې نه وو .... تاسو پوهېږئ چې پخوانیو تسلیمېو پر مونږ ډېر ظلمونه راوستل ، او دمات شوي لوري تیریدنې او تنازلات پای نلري ... په همدې لحاظ پایلو ته دپاملرنې په رڼا کې دیوه قوي ګوزار سخت ضرورت وو ... "

یو له حاضرینو خواب ورکړ ، داسې ښکارېده چې شوی کار یې لویه سهوه بلله ، ځکه چې ترکستان دومره ځواک نلري چې دچینایي ځواک مقابله وکړای شي ، اته ملیونه ترکستانیان نشي کولای له هغه چین سره وجنګېږي چې شمېره یې څلور سوه ملیونو(۱) ته رسېږي ددې پرخای دا ممکنه وه چې ستر چینایي حاکم ته مو هیأت ورلېږلی وای دموضوع په اړه یې ورسره خبرې اترې کړې وای ، ښایي ظلم او زیاتی یې کم کړی ... زخه قوانین یې له منځه وړي وای کوم چې زمونږ له دین او عزت سره په تعارض کې وو ، او کوم څه چې مونږ یې په جګړه نشو تر لاسه کولای په سیاست به مو ترلاسه کړي وای ، یعنې دخبرو اترو له لارې. داخبره دځینو زړو سیاستوالو او تکنوکراتانو له خواچې غونډه کې وو بدرګه شوه ، او وړاندیز یې وکړ چې اوس هم باید "چین شو رین" دشرقي ترکستان ستر حاکم ته هیأت ولېږل شي ، مګر حاجي خوجه نیاز په لاس د نه منلو اشاره وکړه او په قهرجنه‌لهجه یې وویل.

(۱) دا د هغه وخت احصایه او سر شمیرنه وه ،چې په اوس وخت کې د چین نفوس یوملیارد او درې سوه دیارلس ملیونو او په چین کې دترکستانیانو نفوس ۱۵ملیونو ته رسیږي (ژباړونکی)

(c) ketabton.com: The Digital Library

- "او خلکو ! که هیأت مو ورولېږلو زما په عقیده هریو غړی به بیل بیل له چړې تېر کړي... چېنایان به ور اوښتی زیان هیڅکله مونږ ته ونه بخي ، زما نظر داده چې بې له جګړې بله لار نشته ... که سوله ییز حل پسې وګرځو هسې وخت به مو ضایع کړی وي ، هغوی به خپلې وینې هېڅکله هېرې نکړي ، بې ګناه يې تعذیبولو او وژلو ، او اوس خو مو یو ستر حاکم وژلی او لوړ پوړي چارواکي او پوځیان مو تر خاورو لاندې کړي! ..."

بیا حاجي خوجه نیاز را ولاړ شو ، په لوړ آواز يې وویل:

- "اورم چې دڅلور سوه ملیونو چینایانو خبرې کوی ، خبرې مو داسې دي ګویا غونډې ته دچینایانو له خوا هیأت راغلي یاست؟! نه دسرښندونکي مسلمان په صفت ، که پوځونه په شمېر قیاس کېدای ، والله چې اسلام به تر مونږ نه وای رسېدلای ، او که لمړنیو مسلمانانو داسې سوچ کړی وای لکه ستاسو ، د الله بیرغ به پرمخکه اوس نه رپېدای ، داسې برېښي چې د الله لدې وینا ناخبره یاست چې وایې: (کم من فئة قلیلة غلبت فئةً کثیرةً باذن الله...) ترجمه : "څومره وړې ډلې غالبه شوي دي پر لویو ډلو ، د الله په اراده " دې لپاره چې دښمن مو دخپل دین احترام ته اړ کړی وي ، پکارده چې قرآن دلارې مشال وګرځوو ، څکه ددنیا او آخرت خیر او بری مو په همدې کې دی ، او په الله قسم چې غلیم هغه مهال را باندې مسلط شو او په اوږو مو سپور شو کله چې قرآن او دین ته مو شا کړه ، او زه همدا اوس ستاسو په وړاندې له قدیر او ذوانتقام ذات سره خپل هوډ یو ځل بیا تازه کوم چې تر هغې به وسله ونه غورزوم څو چې مې د دین او خاورې غچ نه وي اخیستی ، څوک چې د مسلمان اولاد وي راپسې راځي دې ..."

(c) ketabton.com: The Digital Library

• حاجي خوجه نیاز د امیر له مانۍ و ووت ، دهغه وسلتون په لور ورغی چې د پروني وژل شویو چینایانو وسلې پکې ځای پر ځای شوې وې ، نور ټول ورپسې وخوځېدل ... زه هم لدې پارېدلې غونډې سره روان وم ، څه ګورم چې له ډېرو نهیلیو او مایوسیو وروسته نوی روح او ساه په خلکو کې غوړېدلې ، هیڅا دچینایانو په پوځي څواک کې فکر نه کاوه ، هر یوه کوښښ کاوه چې یو میل ټوپک او څو کارتوس ترلاسه کړي .... دېر لاسی ټول اعتبارات لکه د پوځ شمېر او د وسلو بر لاسي دمجاهدینو تر پښو لاندې لوېدلي وو ، عاقلانو دا یو لېونتوب باله ، راپارېدلیو وګړیو دانه ګڼله چې دخمکې پر مخ به ددوی مخه څوک ډپ کړای شي ، پر الله د ژور ایمان خاوندانوجګړه فرض عین بلله ، جګړه باید دوام وکړي ، پر غلیم باید کلک برید وشي ،کامیابي او نا کامي د الله په لاس کې ده ، شهادت دټولو لوی ارمان وو...

کوچېان اوشپانه له دودیزو نڅاګانو او سندرو سره له غرونو راتوی شول ، د اطرافو خلک په زړو جامو له زنګ وهلیو ټوپکو سره را ورسېدل ، هرې خوا ته دتهلیلونو او تکبیرونو نارې وې ، دمانۍ له جګ برج نه مې کتل چې ټولې لارې له خلکو ډکې دي او موجونه وهي ... هغه منارې او ګنبځې چې زمونږ درنو سترو نیکونو له مسجدونو سره په ډېر شوق جوړې کړې دي تر سترګو ډېر ښایسته او ښکلي راغلل ... په زرین سهار زمونږ خوږ وطن له خپلو شنو باغونو دنګو مانیو سره دهمېشه توب تصویر یو داسې څواک ښکارېده چې الله یې ساتنه کوي ... په بېړه راکوزېدم ... دزینې په لاندینۍ برخه کې مې ولیدله :

- " نجمې دلته څه غواړې ؟ ... "

په داسې حال کې چې ښایسته مخ یې په اوښکو لوند وو ، ویې ویل:

- "ته هم روان یې ؟ ... "

غږ یې دلوی ماتم ښکارندوی وو.

- "ته ګمان کوې ، مصطفی به له تا سره پاته کېږي ، خوبونه به کوي ، او په خوله کې به ډوډۍ درکوي ؟ ... "

(c) ketabton.com: The Digital Library

"تاسو ټول ورځئ ؟ ...."

- "هو ... دذلت تر سیوري لاندې ژوند معنی نلري ..."

اوږده بې راته وکتل ، ویې ویل:

- "زړه مې داسې وايي چې ، بېرته نه راګرځې ..."

- "که مینه دې راسره رښتونې وای نو زړه به دې زما پدې کار ډېر خوښ وای ..."

- مینه مې سل په سلو کې رښتونې ده ، خو له وېرې سره ..."

سر مې وخوځاوه ومې ویل:

- "وېره ؟..."

- "هو ... درواغ نه درته وایم ..."

- "رښتونې مینه نه مري زما ګرانې! ... او نه وېره مني ... که بېېځلې مینه وي نو همېشنی به وي ، په مرګ او ژوند دواړو به راسره وې ..."

لاس یې پورته کړ ، په اوږه یې ټس راکړ:

- "ما لکه دنورو پاکو ښځو په شان د مینې کوم خوند لا تر اوسه نـدی څـکلی ..."

سترګې مې دېرې لېرې تللې وې ، په خوله مې داسې وویل:

- "هغه شپې دېرې خوږې وې چې زه ستا په سوچونو کې وم ، زما محرومیت او ستا ممانعت خانله صوفیانه معنی لرله چې زړه مې ورته نخبده .... کاش ته پوهېدای!... زړه مې اوس هم له خوښی ټوپونه وهي ... پوهېږم چې تر شا مې هغه لوی زړه دی چې له مینې راته ډک دی ، او دجګړو په تیارو کې به مې زړه روښانه ساتي ... خپل او ستا له عزت نه به دفاع کوم ، عزت دهغې ګروهې یوه برخه ده چې الله تعالی پر مونږ لورولې ده...

چې کله راوګرځېدم واده به سره وکړو ... نجمې خپلې شهزادګی ته ورشه ... هغه مسکینه به یوازې وي ... دا دی مجاهدین تولګی ... ... ندی تاریخي ورځ کې هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه هېرېدونکې تلپاتې یادګار دی چې باید په ویاړ یې جشنونه وشي ... نجمې ! دعقیدې جګړه بهادران زېږوي ... او بیا رښتوني اتلان ترې جوړوي ... "

(٦)

زاری یې ورته وکړې چې له ځانه سره یې بوزي ، اوښکې یې تویې کړې چې له مجاهدینو سره دتلو اجازه ورکړي ، هلته چې سختې ، مرګ او سور اور دی ، مګر دکومُل امیر خپلې لور ته وویل:

- "لورې! ته پوهېږې چې نارینه دغلیم دمقابلې څواک لري ،او په جګړه کې چست او چالاک وي لکن تور سرې باید د امن ځای ته پنا یوسي ... "

مجاهدین له هرې خوا راغلل ، او په هره خوا ولاړل ، چینایي ـ ز غلګرو دهغو غازیانو تر منځ لاره ورکه کړه کوم چې شرقي ترکستان یې سر تر پایه نیولی وو، چینایي لښکرو یوې او بلې خوا ته دپناه لټه کوله ...

روسانو تولې پښې په خیر له نژدې څارلې ، ستالین په منګولیا کې خپلو ملګرو ته امر وکړ چې دشرقي ترکستان انقلابیانو ته د مرستې لاسونه ور اوږده کړي ، یو هیات یې د (جام سین درغان) په مشرۍ دخوجه نیاز لیدنې ته ولېږه چې دپوځي مرستې وړاندیز ورته وکړي ، نیاز له خپلو ملګرو سره په سلا او مشوره شو ، په آخر کې خپلو سر لښکرو ته وویل:

- "زه پدې ښه پوهېږم چې روسیه څه غواړي ؟ هغوی موږ ته خپلواکي نه غواړي ، له پخوا نه هغوی غواړي زموږ په ملک کې خپلې پښې ټینګې کړي چې زموږ شتمني خپله کړي ... او هغه عمل له موږ سره وکړي کوم چې په غربي ترکستان کې یې زموږ له ورونو سره کړی دی ..."

یو تن داسې ځواب ورکړ:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- "ولې له روسانو سره لاس نه ورکوو چې چینایان ورباندې وخپو؟..."
- "که مونږ دخپل تاتوبي دخپلواکۍ ګټلو او ساتلو ځواک او توان پخپله ونه لرو مونږ دخپلواکۍ مستحق نه یو..."
- "دښمن ډېر خطرناک ، بې رحمه دی که دیوه شیطان په خلاف له بل شیطان سره لاس ورکړو ، څوک به مو پرې ملامت نکړي...."
- "وروره !خبره دملامتولو او نه ملامتولو نده ، روسیه دوهم غلیم دی ، او هغه وخت زمونږ دمرستې په فکر کې شوه چې برې مو ورته حتمي وبرېښېد ، هغوی په آسانه او لږ قیمت خپلې لاسته راوړنې لټوي... ای اتلانو! کفر ټول واحد ملت ده ... لویه لوړه او تړون هغه ده چې دلوی ترکستان ختیځ او لوېدیځ سره په یوه تار نښلوي او اولسونه یې په یوه صف ودروي ، دا تړون یوازې دالله دقانون ترسیوري لاندې ممکن دی ... الله تعالی فرمایې : (یا ایها الذین آمنوا لاتتخذوا عدوي وعدوکم اولیاء ....) ترجمه: "ای مؤمنانو! زما او خپل دښمن په دوستۍ مه نیسئ..."

دمنګولیا له هیأت سره حاجي نیاز په وروستۍ لیدنه کې وویل:

- "محترم (جام سین درغان) ! زمونږ په هکله ستاسو دښه نیت مننه کوو... مګر له دښمن سره یوازې پخپله جنګیږو ..."

درغان وویل:

- "ډیر به ټینګ نشئ ، مونږ باوري معلومات لرو چې چینایان ستاسو دځپلو لپاره په شرق کې له خورا لیرې پرتې چینایي پلازمینې نه په لوی شمېر د پوځونو دلېږلو په حال کې دي ... "

حاجي نیاز په کلکه وویل :

- "مونږ ستاسو دوستۍ ته ښه راغلاست وایو ، مګر د مشروطې مرستې له منلو معذرت غواړو ، زما سړیو فیصله وکړه چې ستاسو پوځونو ، ماهرینو او سوداګرو ته به خپل هیواد ته دننوتو اجازه

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه ورکوي ... پدې توګه دا کار زما په واک کې ندی، راپاربدلی
اولس دی ، چې خپله تګلاره او برخلیک پخپله ټاکي ... "

انقلاب پخپل طبیعي مسیر روان دی ، دحاجي خوجه نیاز لښکرې هرې خواته خورې شوې ، چینایي چاونۍ مجاهدو باتورانو تر یرغلونو لاندې راتیوې، دچینایي ستر حاکم "جین شورین" واکمنی تر ګواښ لاندې شــوه ، او دی سخت حیران وو چې څه وکړي ، له روسانو یې مرسته وغوښته هغو چې دی سخت محتاج وموند، دمرستې شرطونه یې وړاندې کړل، چې:

۱ ـ روسان به د خپلو تجارتي نمایندګیو پرانستلو حق لري.
۲ ـ محلي ادارې به د روسي وارداتو دتفتیش حق نلري .
۳ ـ روسان به په ټول ملک کې د آزاد ګرځېدو حق لري.

جګړه تونده شوه ، په غرو ، رغو ، سردرو ، سیندونو او ورشوګانو بـه ګرځېدو ، روسي وسلې به مو تر سترګو کېدې روسان به مو لیدل چې دچینایانو مرستې ته راتلل ، تر چینایي ښکېلاک لاندې ښارونه له روسانو ډک ښکارېدل ، کمونستي کتابونه او مغرضې پروپاګندې یې خپرولې ، لوړ پوړو چارواکو ته یې بډې ورکولې او دحاجي نیاز په وژلو یې خلک هڅول ، کوم چې پرون یې ورته دمرستې وړاندیز کړی وو او نرون بې ورسره کاوه ... ترټولو بده داوه چې روسانو قومونه یو دبل خلاف تحریکول ، فتنې او شخړې یې ایجادولې ، پدې سره روسي وسلې چینایي مټ غښتلی کړ، همدارنګه روسي فکري تخریب هم زمونږ جهادي قوتونه کمزوري او د ورونو ولسونو ترمنځ دیو والي پړي وشلول ، په خونړیو جګړو ښــکېل شــولو ، چې په زرګونو سـري بې رانه یو وړل ، مونږ له څـو میاشتیني مقاومت نه وروسته مال ، خوراک او وسلې ته سخت اړ شوي وو ، ددې اړتیا وه چې نور پر هارونه وګنډو ، پټۍ وربانډې کښېږدو، او د روسي چینایي هیبتنا کې ځپنې وروسته لږ د آرام ساه واخلو ، غرونو ته مو پنا یووړه ... وروسته لدې چې نهایي فتحې ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

نژدې شوي وو، (جین شورین) وکولای شول خپل نفوذ بېرته اعاده کړي...
د غرونو په درو، لارو او غارونو به حاجي خوجه نیاز پر مجاهدینو ګرځېده او داسې به یې ویل :
او مجاهدینو ! جګړه د ارټ کنډولۍ دی ، کله ډک او کله تش ، ګټه او زیان لري ... یوه ورځ به ستا وي بله دغلیم ... له الله سره مو هوډ دادی چې یا به یې ګټو او یا به شهیدان کېږو ...پخپلو ځواکمنو ځلېدونکو سترګو پورته وریځو ته چې د غرونو سرونو ته لکه تاجونه ښکارېدل په ځیر کتل ، بیا به یې پراخو ورشوګانو ته سترګې وګرځولې ، دهغې ورځې خوبونه به یې لیدل چې زمونږ اتلان خپل هیواد دشر او فساد له کرغیړنو منګولو وژغوري ... په خندا به یې ویل:

- "تاسو هغه روسان وینئ چې پرون زمونږ مرستې ته راغلي وو ، نن یې زمونږ دښمن ته لاسونه ورکړي ، دانه منئ چې هغوی زمونږ دغمیزو لا مل دي ؟..."

خوجه نیاز وخاندي ، بیا خپل ځینې یادونه داسې بیانوي :

- "ورونو تاسو مه خفه کېږئ ... کلیسا له ډېر پخوا ستاسو د له منځه وړلو په کوښښ کې ده ... روسان به یې زمونږ پر اسلامي خاوره دیرغل لپاره هڅول ، خکه کلیسا په صلیبي جنګونو کې له ترکیې او نور عالم اسلام سره زمونږ دباتورو مجاهدینو مرسته او په صف کې ودرېدل ندي هېر کړي ، بله دا چې زمونږ هېواد لرغونی تاریخ او تمدن لري ، او زمونږ په خاوره کې ډېر ارزښتناک معدنونه او زېرمې تر خاورې لاندې شته ... هو ، هلته په لسګونو لاملونه شته چې له کبله یې زمونږ هیواد لاندې کول غـواړي ... خــو مـهـم یې دادی چې مونږ مســلمـانان یو ... همدارنګه روسانو په کمونستي انقلاب کې له یوه هم دومره ستونزې ونه لیدې ، لکه له مسلمانانو ...."

****

(c) ketabton.com: The Digital Library

څو داسې سختې میاشتې راباندې په غرونو کې تېرې شوې ، خو وزګار ناست نه وو تمرینونه ، دپېښو څارنه ، دترپ او خرپ جګړه ، کمین نیول او داسې نور کارونه مو کول ، وروسته له هغې چې لوی برید ته مو وسایل چمتو کړل ، حاجي خوجه نیاز ور وغوښتو امر یې وکړ چې په پټه دهېواد ګوټ ګوټ ته ولاړ شو اوضاع له نژدې وارزوو ، دخلکو ذهنیت او حالات معلوم کړو ، دغلیم کمزوري تکي په ګوته کړو ... دملګرو ترمنځ یې دشرف مډال ماته راپه غاړه کړ، ویې ویل:

- "مصطفی مراد حضرته ! ... ته تل یو باتور سپاهي انځوروې کوم مډال چې ما ستا غاړې ته واچاوه... زما دهغې مننې ښکارندوی دی چې زړه مې ترې ډک دی... هیله کوم ببرته ژر راوګرځې ، چې ډېر وخت نلرو ..."

په پټه هرې خوا ته خواره شولو ، دکومل غم ځپلی ښار په تیارو کې ډوب دی په واړه شک ځیني خلک ددار ځلی ته خېژول کېږي ، دکاشغر ښار خپل یوه باتور ته هم دلیدو کتو اجازه نه ورکوي ، هغوي یا پټ دي یا غرونو ته تښتېدلي ، یا ځانونه دچینایي حاکم دوستان ځرګندوي ، یا د روسي ماهرینو په صف کې لیدل کېږي ، دسخت ظلم زیاتي او وحشت ترمنځ دواقعیتونو معلومول انسان لپاره ډېر ګران کار وو ، د اورمچي په ښار کې د هرځه نخښې نښانې بدلې ښکارېدې ، داسې برېښېدل چې غیر له روسي او چینایي مخونو نور څه نه وینم ، شیطاني یرغل سرونه ځپې ، سترګې ړندوي او غوږونه کڼوي ... دارنګه ښار په ښار ، منطقه په منطقه ګرځېدم ، دکومل ښار ته راوګرځېدم چې د نجمې احوال واخلم ، مسکینه به چېرته وي ؟ څه به پرې تېر شوي وي؟ زړه مې له غمونو او دردونو ډک دی ، کوم مډال چې را له غاړې شوی وو ، محسوسوم چې زه دهغه مستحق نه یم ، پداسې حال کې مډال څه معنی لري چې غلیم لروبر ګرځي ، د وطن دبچو شاګانې په متروکو سرې دي ، زندانونو ته اچول کېږي په دار خېژول کېږي ، له ډېره غمه مې حلق وچ او غاړه مې پړسېدلې ده ... لدې سره سره نجمه لټوم،دامیرمانی ته ورغلم ، دیادونو ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

قهرجنې مينې ... سرکښې عاطفې ... دخوږو وعدو مانۍ ته ... مانۍ داسې برېښېدله چې مينه ورته دپخوانو زمانو خرافاتي پديده ښکاري ...

- "مورې ! نجمه پېژنې ؟ ..."

بوډۍ ښځې سر راپورته کړ ، په کمزوري نظر يې راته کتل ويې ويل :

- "زه دلته دسلو کالو راهيسې اوسېږم ، خو دانوم مې هېڅکله ندی اورېدلی ..."

خپله امسايې لګوله او روانه شوه ، ګورم چې بېرته راوګرځېدله ، ودرېدله، رپېدونکي لاسونه يې دلمر له رڼا مخ ته ونيول ويې ويل:

- "ته مسافر يې دلته ؟ ..."

- "نه ، زه د همدې ځای يم ..."

له سترګو يې اوښکې روانې وې ويې ويل:

- "فکر مې وکړ له غرونو راغلی يې ... زه دهغو څلورو زامنو په لټه کې يم چې ولاړل او بيا رانغلل ... کاش تاغوندې څوک وي چې وريومې سي ، له کونډو لونو سره له ژونده تنګه شوې يم ، مېړونه يې لکه پسونه په چړو حلال کړای شول ... مونږ ته دماشومانو لويه ډله پاتې ده ... په روسانو او چينايانو دې برابر لعنت وي ..."

پخپله لاره روان شوم ، دکومل په مستعمره شوي ښار کې ګرځېدم ... ناڅاپه مې سترګې پرې ولګېدې ... پر هغه پخواني دوست ..

- "منصور درغا..."

بې ارادې مې په نوم ورغږ کړل ، سرې رانژدې شو ويې ويل :

- "مصطفی مراد حضرت ! .... ته يې ؟ ..."

سره له غاړې وتو ... له لاسه يې کش کړم ، پټ محفوظ ځای ته يې بوتلم چې څوک مو ونه ويني ، بيا سره دوه په دوه کېناستو ، ما ورته کړه:

- "منصوره څه حالات دي؟ ...."

منصور درغا په خواشينۍ سره وويل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- "دذبحې او حلالولو ډېره لویه لړۍ روانه ده ، د "ایلي" په ولایت کې همدارنګه د "آکسو" او "شوشک" په ولایت کې ، او د "شهبار" په ولایت کې نیونې او وژنې روانې دي ، او همدارنګه د "آلتای" او "کوشار" ولایتونه درواخله ، بلکې په ټول هېواد کې وحشت خور دی، روسان پلان او نقشې جوړوي ..... دهغوی ماهرین یوازې جنګونو، تجارت، دکمونستي افکارو خپرونې ته ندي راغلي ، بلکې د اسلام جرړو ایستو ته راغلي اودمسلمانانو دوژلو او خپلو ماهرین یې له خانه سره راوستي ..."

دمنصور درشا اوښکې وبهېدې ، په لوړ آواز یې وویل:

- "آیا دا د الله رضا ده؟ ..."

په دردېدونکي حالت مې وویل:

- "نه هېڅکله نه .... "

منصور په ژړغوني غږ ووې :

- "خیر ولې یې داسې سخت عذاب او ذلت ته پرې ایښي یو؟..."
- "الله عادل دی منصوره ..."
- "مګر ظلم او وحشت ملت نور دغمونو په بحر کې غرق کړی..."
- "لدې سره سره الله عادل دی منصوره ..."
- "عدل خو دادی چې همدا ظالمان کافران پرې ګرفتار شي ..."

له مته مې ونیو ، ومې ویل:

- "دالهي عدالت له غوښتنو یوه دا هم ده چې:ربښتوني مسلمانان و اوسو تر دې چې مرسته راسرد وکړي ...."

سر یې له خواشینی وخوځاوه ، ویې ویل:

- "ربښتیا دې وویل ، په مونږ کې داسې خاینان شته چې له دښمن سره مرسته کوي ..."
- "هغوی لږ دي ... "

(c) ketabton.com: The Digital Library

- "هو .... او په مونږ کې داسې هم شته چې له ژوندونه وتلي ، په هيڅ خير او شرکې برخه نه اخلي! ... "
- "منفي څېرې په هر ملت کې شته ... "
- " په مونږ کې هغه زنديقان هم شته چې په الله کافر شوي او په مارکسي نظريه يې ايمان راوړی،هغه نظريه چې له ماسکوه راغليو کمونستانو په خلکو کې خپره کړېده ... "

منصور بيا په رډو سترګو راوکتل ويې ويل:

- "او په مونږ کې هغه بې حيا ښځې هم شته چې دعزت او شرف په نوم کوم شی نه پېژني ..."

دمنصور دخبرو په اورېدو نوره دنيا را باندې تنګه شوه ، هغه دنهيلی په وژونکي ډنډ کې پروت وو ، او له رواني (روحي) څپونکې ناروغی کړېده، څکه حالات هغسې نه وو لکه څنګه چې ده انځورول، او زمونږ اولس مجاهد ، صابر او نه تسليمېدونکی اولس دی ، دخاينانو شمېر ډېر لږ دی ، چې يابې نفسونه دعذابونو او زورونو له وېرې کمزوري شوي ، يا دمادي لاسته راوړنو تر تاثير لاندې راغلي ، يا داچې په فکري لحاظ دوکه شوي او دکمونيزم په جال کې لوېدلي ، چې داتول درواخلې بيا يې هم شمېر ډېر کم دی ، اما هغه يو شمېر جاهلې بې خبره ښځې چې دخوراک څه نه مومې ديوې مړی ډوډی دلاسته راوړلو لپاره دفحاشی جال ته لوېدلي دي او يابې دتهديد په نتيجه کې دسپکاوی ژوند ته دعزت په مرګ ترجيح ورکړی ددوی شمېره هم ډېره کمه ده ... په هرصورت ... زه رواني وضعې ته هغسې نه ګورم لکه څنګه چې منصور درغا ورته ګوري ، زه منصور له پخوا پېژنم ، هغه خوبونهويني ، شعر وايې ، دبخاري شريف حديثونه يې په يادو ياد کړي ، او هغه همېشه دپخواني لرغوني تاريخ خوبونه ويني ، د شانداره ماضي او اوسني بد حالت ترمنځ دتوفيق او اندول برابرولو کوښښ يې هيڅکله ونکړ ، چې اقلاً خپل نفسي توازن پرې برابر وساتي ...

(c) ketabton.com: The Digital Library

- "ښه دا ده چې واقعیتونه ومنې او دعلاج کوښښ یې وکړې ؟ ..."

منصور په غوسه سر وخوځاوه ، ویې ویل:

- " دردمنو واقعیتونو نور سخت مایوس کړی یم ... "

- "منصوره ! حل څه ده ؟ ..."

شونډې یې چېچلې ، په خواشینی یې وویل:

- "مرگ یوازینی حل دی ..."

- "او څنگه مړه شو؟ ..."

زما په غوښتنه اومقصد پوی شو ، غمجنې سترگې یې وغړولې لکه په ځان کې چې څه لټوي،کوښښ کوي خپل پخواني افکار راوسپړي اوکره کتنه پرې وکړي :

- "داسې به مړه شو مصطفی لکه قهرمانان چې مړه کېږي . ..."

په مینه مې په غېږ کې رانیو ومې ویل:

- "داسې ښکاري چې سره یوه خوله یو؟..."

- "هو ولې نه ... ما غوښتل په غرونو کې درسره یو ځای شم ... "

- "سبا به خو له خیره ... او د لوي برید وخت رانژدې دی ..."

ووتو دکوټې په اطرافونو کې گرځو ، شپې خپلې تیارې خورې کړې ، خو ماته د دندې په هکله هرڅه روښانه شوي وو ، خلک نور د (جین شورین) له ظلمونو او د رانوتو روسانو له توطیو او دسیسو تنگ شوي وو ، نور څه نه وو پاتې ، خبره همدې ته معطل وه چې له غرونو قیام وشي ، حاجي خوجه نیاز راښکته شي انقلاب له سره راپیل کړي ، مخکې لدې چې سره بېل شو منصور درغا وویل:

- "د نجمې دې رانه ونه پوښتل؟ ..."

په شوق مې راونیو :

- "رښتیا ، هغه چېرې ده ؟ ..."

منصور ترخه خندا وکړه ویې ویل:

- "هغې واده وکړ .... "

(c) ketabton.com: The Digital Library

- " ته کې کوې که رښتیا وایې؟..."
- "کله چې امیر مانۍ پرېښوده و ووت ، کورنۍ یې خوره شوه ، خلک جنګ ته ووتل ، هغې اعصاب له لاسه ورکړل ، په چیغو چیغو به یې ژړل،مګر چیغو او ژړاوو یې لا ښکلا نه وه خوړلې ... پوی شوې ؟ ..."
- "نه پوی نه شوم..."
- "کومُل ته دنوي راغلي چینایي پوځي چارواکي ډېره خوښه شوې وه .... داخبره نوره پرېږده ، مناسبه نده چې اوس زړه پرې وخورې .... "

****

او زه چې په زړه کې سخت خوشحاله یم محسوسوم چې ذهن مې ډېر لېرې تللی له تورو لوګیو ، وحشي څناورو او مارانو له خیالي تصویرونو ډک منظر مې مخې ته ودرېږي ، دامې پخوانۍ وېره وه کله چې زه لا ماشوم وم ، په خوب کې به مې دا مناظر لیدل، پلار به مې راته ویل چې له خوبه مخکې آیت کرسي او سل ځله درود وایه ... نه پوهېږم ولې هغه وېروونکی دوړکتوب منظر په سترګو راغی ...
آه .... نجمې ! زه دي په لومړنیو نفرتونو باور وکړم ؟ او که په وروستنیو محبتونو ؟ ښه مې یاد شي د مخه ښې په وخت کې د مینې لاس دې راکړی وو ، په سلګو سلګو دې ژړل او د را رواِنو چینایي لیوانو اندېښنې دې زمزمه کولې! نه پوهېږم ؟ څه ومنم ، په کوم یوه باور وکړم؟ آیا دا تریخ واقعیت ومنم ؟ !

- "منصوره ، سبابه غره ته ځو .... "

دکومُل په غمجنه توره شپه مې اوږد نظر واچاوه ، ومې ویل:

- "دغرونو په لمنو شپه روښانه لیدله کېږي ، دمجاهدینو ترانې به واورې چې زړه به دې تازه شي .... منصوره .... ستورو ته به ګورې ، نه یوازې یو ستوری (نجمه) بلکې په ملیونونو ستوري

(c) ketabton.com: The Digital Library

به درته خپلې همښتنۍ موسکاوې کوي ... منصوره! د غره فضا ډېره زياته په زړه پورې ده ...."

(۷)

دخپلې نجمې غم مې شاته کړ ، پورته په هسکه مې سپوږمۍ ته چې دځوارلسمې شپې وه وکتل ، هو ، وربځو پوښلې وه ، خو ما يې پر مخ آرام له وقاره ډکه موسکا لوستله ، هغه تلپاتې موسکا چې د زړګونو کلونو راهيسې پرې خوره وه ، ای زما سپوږمۍ چې تيارې ننکوې! ستا په رڼاوو دورشوګانوتر منځ دمجاهدينودمرکز په لور روان يم ... او زه له هغو سره زياتی کوم چې يو تن راپه زړه کوم يا سل تنه ... بلکې هغوی ډېر زيات دي ... لکه جنرال محمود محيطي ، ستر جنرال عثمان باتور ، جنرال شريف خان او جنرال عثمان اوراز .... او هلته دغرونو په سرونو کې له يوې ډلې سره ولاړ يم – ټول اقليمونه او ولايتونه مې سترګو ته ودرېدل– ټولې ناخوالې مې يو ، يو تر نظره تېرې کړې ، دکومې له وجې چې زمونږ اولس په وسلې او مبارزې لاس پورې کړی وو ... د (۱۹۳۲) ميلادي کال په پای کې ويجاړوونکی‌طوفان پيل شو ...

خوجه نياز وويل:

- "په اورمچي کې به سره ووينو ، چېرته چې دچينايي واکمن مانۍ ده... "

پوهېدو چې مرحله اوږده ده ، له کړاوونو او وينو سره تړلې ده ، دجنرال محمود محيطي له خبرو همداسې پوی شوم چې ويل يې:

- "الهي عنايت او مرسته به راسره مل وي ... "

ما وويل:

- "درنو مشرانو! کومه مارکسي فلسفه چې روسانو خوره کړې ، زمونږ ځيني خوانان يې ښکار شوي ...."

(c) ketabton.com: The Digital Library

حاجي خوجه نیاز وخندل ویې ویل:

- "کله چې دحقیقت رڼاوې خورې شي، دا خرافات به پخپله له منځه ځي ..."

بیا یې له سپینو واورو ډکو څوکو ته وکتل ویې ویل:

- "دالله اراده له هرې ځمکنۍ فلسفې غښتلې ده ، دکومې ملحدې فلسفې برې چې تلپاتې درته ښکاري ، هماغه د اوبو ځګ ده چې ډېر ژر به له منځه ځي ... دتاریخ په هر عصر کې ځیني سرکښان د الله کلمات ننګوي او څه نا څه برې لاسته راوړي ، مګر ناممکنه ده چې حقیقي بري ته ورسېږي ... الله پخپل کتاب کې ویلي: "انا نحن نزلنا الذکر وانا له لحافظون[1]..." ترجمه :" بېشکه مونږ پخپله نازل کړی ذکر (پند،قرآن) او بېشکه مونږ د هغه ساتونکي یو ".

یو عجیب صفت مې دترکستان په خلکو کې ولید ، دا اولس چې په خوب تللی ، تسلیم شوی ، ژوبل تکې تکې ښکاري ، دحسرتونو او نهیلیو لوخړې ترې د آسمان په لور رواني دي ، همدا اولس چې کله زمونږ دمجاهدینو را رواني قافلې ووینې،نوتنبلي او کمزوري له اوړو وغورزوي ، دخوښۍ سترګې راخلاصې کړي او له مونږ سره روان شي !... یا الهي... څښایان چېرته دي؟ ... وینم چې په تېښته دي ... او ډېرو یې اسلام ته غاړه کېښوده او زمونږ په صف کې جنګېږي ، هغه پېغلې او تور سرې آزادې شوې چې دکافرو پوځیانو په غېږو کې وې .... راووتې ، دا دی اوس له مونږ سره په جهاد کې برخه اخلي ... په یوه ښار کې مې ولیدل چې یو غبرګ پلن سړی یې رانیولی ، شاوخوا خلک ورته لاسونه پرکوي... دا څوک ده؟ ... دادکاشغر یوه تورسرې ده (خاتون) نومېږي ، اوچینایي ضابط (چن لي) نومېږي ، ضابط یې راونیوه او یوې غتې ونې پورې یې وتاړه ، لکه تپي غویه له ونې تاوېږي ، او هغه یې په متروکو په شا وهي...

---

(۱) الحجر ۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماته دې ویل: خاتونې !.... ته زما یې .... هیڅ زورور دې له ما نشي ژغورلای ... ورې ذلیلې کوتې ته دې بوتلم ... یادېږي دې؟ په زرګونو ځله مې درته وویل چې زه درنه کرکه لرم ... کرکه لرم ، له مانه به څه تر لاسه نکړې ... او فریاد مې وهلو چې الله له ما او تانه لوی او قوي دی... او تا لعنتي لغړه بربنډه پرېښودم .... خپل نیشه پوځیان دې دېې وزلې لغړې بربنډې لاس تړلې تور سرې تماشې او ننداري ته ودرول ... ما به ژړل لاسونه مې هغې هسکې ته چې باران ترې ورېده پورته کول... دزړه له تل نه مې دعا کوله...تا راپورې خندل ودې ویل: الله دې غږ نه اوري خکه چې نشته ... هغه چې شته (چن لي) دی ... اوس وایه چې ستا زبر خواکي چېرې دی؟ ... له هرلوري راتلونکیو خلکو ته وګوره رپاندو بیرغونو ته وګوره ... الله دې وپېژنده او که نه؟ چن لي غږېږه ...آه.. اوس سجده کوې ... خاوره ښکلوې ... هغه الله ته پناه ورې چې ترې منکر وې ... ته څنګه نارینه یې؟ ... پوهېږم چې یو ذلیل انسان یې ... له مرګه وېرېږې .... مګر ای وحشي ځناوره زما دې زړه زخمې کړی ... زما دې شعور زخمي کړی ... زمونږ په دین کې پر عفت دتیري سزا مرګ ده او بس ....

خوجه نیاز دې پاروونکي منظر ته کتل ویې ویل:

- "ښکاري چې ښځه لیونۍ شوه ...."

دکاشغر یو تن رامخکې شو ویې ویل:

- "ټول کاشغر ته ددې مېرمنې قصه معلومه ده ..."
- "حتماً ، ډېره موده دردېدلې او زورېدلې ده ...."
- "یوې درنې کورنۍ پورې اړه لري . "
- "همداسې ښکاري ..."
- "او دې (چن لي) ضابط ته له درنو کورنیو پرته نورو لوښو سره لوبو خوند نه ورکاوه ، ... کمونست دی ، په مسکو کې یې روزنه لیدلې ... ډېر لوی عالمان او دینداره خلک یې وژلي "

خوجه نیاز دتړلي ضابط وخواته ورنژدې شو:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- "څه دې کړي؟ ..."

بندي په ستومانه سترګو وکتل ویې ویل:

- "پرون مې دبریمن لوري په حیث خپل حقوق تر لاسه کول ..."
- "دبریمن لوري حقوق څه دي ؟..."

لدینه چې (چن لي) خواب ویلای نه شو ، خوجه نیاز وویل:

- "دا چې د نورو دیني لوړ ارزښتونه تر پښو لاندې کړې؟ ..."
- "زړه مې پرې بایللی وو ، خانته مې رانیوله .... "
- "دهمدې لپاره جګړې ته راغلی یې؟ ..."
- "ما هغه څه کړي،چې نورو کول،مسئولیت زمونږدمشرانودی ..."

خوجه نیاز ولاړو خلکو ته وویل:

- "ده ته وګورئ ... له مونږه غواړي چې هغه څوک محاکمه کړو چې دوی یې راوستي ..."

بیایې وده ته وکتل ویې ویل:

- "د الله په وړاندې حساب ته یو یو تن بېل بېل ودرېږو .... "وکلهم آتیه یوم القیامة فرداً [1]... " ترجمه:"دوی ټول ودرېدونکي دي الله ته بیل بیل" دا آیت دې ندی اورېدلی ؟ حتماً به دې نه وي اورېدلی ، او مونږ دې ستا دمشرانو په جرم نه محاکمه کوو، بلکې په هغه څه چې تا تر سره کړي محاکمه کوو ..."

(چن لي) خان بایلود ، چیغه یې کړه :

- "نه غواړم چه مړ شم ..."

خاتون په لوړ آواز وخندل ، خوجه نیاز یې مخاطب کړ ویې ویل:

- "پلاره! ... دده اسیرانو به لده نه دترحم غوښتنه کوله ... په یوه ماښام مې له یوه شریف ځوانه اورېدل چې ده ته یې ویل: نه غواړم چې مړ شم ... عین خبره چې دی بې اوس کوي... لکن (چن لي) ډېر بد سترګی وو ... "

---

(۱) مریم ۹۵.

c) ketabton.com: The Digital Library

خبرې يې کولې د(چن لي) په لور روانه وه :

- "ايا منکر يې؟ ...ډير بد سترګی وې ... خپله تمانچه دې اوچته کړه شپږ ډزه دې وویشت ... "

بيا خاتون اوريدونکو ته مخ کړ ويې ويل:

- "تپي خوان لکه مار په خان تاوېده را تاوېده .... آهونه يې ویستل زګېروي يې کولې ... سترګو يې دژوند په لور وروستی کتنې کولې ، دې ذليل سپي به دچاى له پيالې غړپ وکړ ، سګرت به يې په خوند کش کړ ... ورين تود جاکت به يې په خان ساز کړ ، وبه يې خندل .... زه به يې په زنګنو کېنوله ... پر مخ به يې راته په خنجر لوبې پيل کړې .... تاسو سوچ وکړئ... دا زما مخ ته وګورئ ... د زړو پرهرونو آثار مې اوس هم پرمخ شته ... دى به ورته سخت خوشحاله وو ، او زما دپرهارونو وينې به يې په خوله زبيښلې او څټلې ...."

بيا يې لکه دلېونو يوه څريکه وکړه:

- "محاکمه! ..."

چوپتيا خوره شوه ، ټولو خلکو ويرجنې ښځې او ترل شوي ضابط ته کتل په همدې شېبو کې يو سپين ږيرى چې له شپېتو پورته ښکارېده ، توره په لاس له صفونو راتېر شو ، مونږ لا پوى هم نه شو چې د(چن لي) سر يې دوه ټوټې کړ ، هرج مرج جوړ شو ، سپين ږيري په لوړ آواز وويل:

- "زه بې پلار يم ...."

خاتون خپل پلار سره له غاړې وتله او کلکه ورپورې ونخښتله ، خوجه نياز خپل سړي رخصت کړل ، په کاشغر او نورو ښارونو کې سختې جګړې ونخښتې ، مجاهدينو له خاينانو او يرغلګرو دټولو سيمو تصفيه پيل کړه ، دلسګونو غمجنو پېښو حکايتونه هرې خوا کېدل ....

خوجه نياز به همدا زمزمه کوله چې : زه بې پلار يم ... همدا دوه کلمې به يې بيا ، بيا په سوچ تکرار کړې ، داسې يې ګڼله چې دى يې دوهم پلار دى ، ددې تاکيد به يې کاوه چې غم خپلی ترکستان تل يو مسلمان

(c) ketabton.com: The Digital Library

نیک پلار ته ضرورت لري ، او همدارنګه هغه اولادونو او بچیانو ته چې دده له وجود او شرف نه دفاع کوي ، او دده دحسي او معنوي پرهارونو غچ اخلي ...

لعتني رایاده شوه .... نجمه ... کاش داسې وای لکه "خاتون" مګر ولې پدې حالاتو کې د " نجمې " په یاد کې ولوېدم؟ زه یې پلار نه یم .. او هغه (خاتون) نده ... فقط ددې سختو شرایطو زهرجن محصولات او افرازات دي ... او په هر بڼ کې داسې ازغي شنه شي چې له ګوتو وینې وبهوي او تر ګلانو لاندې مارهم پیدای شي ... (نجمه) همدې ذلیل (چن لي) ته ورته ده ، زمونږ جګړه هم پکار ده له (چن لي) او دده لښکر سره وي... او همدارنګه له ټولو زهرجنو وژونکو افرازاتو سره لکه " نجمه" او امثال یې ...

په ټولو ځایونو کې آرامي او سکون خور وو ، په کاشغر کې نوی جمهوریت اعلان شو ، حاجي خوجه نیاز دترکستاني جمهوریت رئیس وټاکل شو ، یو بل نېک سړی چې په قاهره کې مهاجر وو او دمولانا ثابت په نوم یادېده دنوي حکومت صدراعظم وټاکل شو ، دوزیرانو شورا (کابینه) او دوکیلانو جرګه (پارلمان) جوړ شو ، نژدې ټول ولایتونه مو آزاد شول ، له لږ وخت وروسته فکرونه د "اورمچي" ښار کلا بندی ته واوښتل ، چې چینایي حاکم پکې اوسېده او دهغوی آخرنی کلا وه ... زه کومل ته ولېږل شوم چې ځواکونه راټول کړم خلکو ته اوامر صادر کړم او لارښوونې وکړم ... پدې سفر ډېر خوښ وم چې بریمن کومل ته ورګرځم، ځومره خوندوره ده چې پوځي خپل هستوګنځي ته بریالی درومئ... هو، هسکه غاړه ورځي ، خلکو ته په شفقت او مینه ګوري ، محسوسوي چې یوه قوي رابطه یې سره رانغاړي ، دی دهغو دزړونو یو نبض دی ، او دهغو دارواحو، هیلو ، خوښیو ، دردونو ، یوه برخه ده ، لویه کامیابي ، لکه لوی درد، زړونه نژدې کوي، بلکې یو کوي یې ، او ټولې هیلې یوې کځورې ته غونډوي ... دکتلي جګړې اتل دوطن پر خاوره په فخر پښه ږدي ... په لارو کوڅو کې له کړکېو راوتلیو خوشحاله مخونو او دلمر په

(c) ketabton.com: The Digital Library

زرینو وړانګو دماښومانو رنګونو ته ګوري ، همدارنګه هغوکروندګرو او خواري کښو ته چې په آرام او سوکاله فضا کې سوکه سوکه خې او راخي... راغلی بریالی ګمان کوي خپل فرض یې څه ناڅه تر سره کړی ، هغه چې پرون ددښمن پر کلاګانو ورخوت ، زوړ توپک یې دزاوه ، سیمې یې دپلیتو چینایانو له وجوده پاکولې ، زه هغه آسوال بریالی یم ...دژوند څومره ښکلې خوږه نغمه ده ... سخت مې لګه واوره سینه یخه شي چې وینم دالحاد تیوریسنان ... دمارکسیزم پروفیسران... ماتې خوري ، او ټول منطقو نه'او دلائل یې له منځه تللي او باطل شوي وي ... او سمدستي الله یادوي ... هو ، زه ډاډه وم چې درواغ نه وایي ... څکه له سترګو یې پردې لیرې شوې وې او خپل اصیل فطرت ته - په سختۍ کې - خپل الله ته راګرځېدلی وو ، هغه لومړنی ازلي حقیقت چې شک اوتردد پکې نشته ...

په کومل کې وګرځېدم ... وګرځېدم ... تردې چې څمکه مې په نویو بوټانو څیرې څیرې کړه ... د شا له خوا مې غږ واورید چې وایي:

- "مصطفی حضرته ! دادی بیا راغلې ، او قسم ده چې (نجمه) لټوې! ..."

شا ته ګورم چې ، منصور درغا دی ... ښي مټ یې په غټه سپینه پټۍ تړلی او سر یې په بله وړې پټۍ تړلی، په خندا کې راته وایي :

- "یاره نژدې وو چې پیژندلای مې نه وای ..."

سره غاړه'وتو ، چې منصور درغا پیل وکړ:

- "څه وخت مې په روغتون کې تېر کړ زما له مټ نه یې دوه که درې چرې را وویستلې ... نه پوهېږم .... داکترانو ویل چې مټ به دې څه وخت لپاره له حرکته ولوېږي... خیر داڅه مهمه نده..."

بیایې سر له ډېره غمه ټیټ کړ ، وېې ویل:

- "ډېر زیات خلک مره شول ... چې نور مې له مرګه کرکه ده ... داچې انسان انسان وژني څومره بد بختي ده ... ولې دا ټولې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ناداني... مگر زه غواړم دا هر څه هېر کړم ... اوږه وخوځوم ... ټوپک پرې کښېږدم ... دچینایي یا روسي دښمن په طرف یې ورسم کړم ... نه غواړم چې مړه یې کړم ، بلکې غواړم چې زمونږ له وژلو یې لاسونه لنډ شي ... غواړم چې وسلې یې غلې شي ... غمیزه داده چې وسلې یې ترهغې نه غلي کېږي تر هغې دوی نه وي غلي شوي ... او دا غمیزه دوونکې ده ... حتماً باید ووژل شي ، چې وسلې یې له لیونتوبه پاتې شي ... راځه چې لږ وخاندو ... یا الهي !.... لا تر اوسه او ددې خونړیو ورځو وروسته هم دهغې په سوچ کې یې؟ ... "

په حیرانتیا مې وویل:

- "څوک یادوې ؟ ..."
- "نجمه در یادوم ..."
- "زه یې پلار یم ..."

منصور زما په وروستۍ خبره ډېر سخت وخندل:

- "ته یې پلار یې نو ! ...."

دامیر تشې مانۍ خواته مې سترګې وځغلولې ومې ویل:

- "کاشغر کې مې له بوډا سړي همدا کلمات واورېدل ... چې زه یې پلار یم...او حاجي خوجه نیاز هم همدا کلمات تکرارول... زه یې پلار یم ... او زمونږ وطن یا منصوره ! داسې چاته اړین دی چې تل همدا وایي : زه یې پلار یم ..."

منصور زه په لاس وټپوله ویې ویل:

- "جګرو دې اعصاب کمزوري کړي ..."

خواب مې ورکړ:

- "کېدای شي ... "
- "اورمچي ته رسېدلي یاست که نه؟ ..."
- "هوکې...ښارموټرکلابندی‌لاندې دی،جګړه پای‌ته نژدې ده..."

منصور درغا وخندل ویې ویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- "مګر زه دا وایم ، تر هغې چې د زمري د دوا‌ړو ژامو ترمنځ واقع یو زمونږ غمېزې پای نه لري ، لمړی ژامه کافر چین ، دوهمه ژامه ملحده روسیه،چې دواړه زمونږدخاورې دنیولوطمع لري... او زمونږ داسلام د له منځه وړلو ارادې ... او څرګنده ده چې داسلام له منځه وړل زمونږ له منځه وړل دي...دامې دهغوی له فیلسوفانو نه اورېدلي دي ... او ددوی خینې پټې خپرونې مې په خینو نیول شویو ښارونو کې لوستي چې دکاغذونو او اسنادو دسوځولو او وړلو موقع په لاس نه وه ورغلې او تښتېدلي وو ...له ماسره ډېر داسې اسناد شته .... چې ډېر ژربه یې خوجه نیاز ته ورسوم ... دا جګړه په نوې بڼه صلیبي جګړه ده !... "

نابېره منصور مې غوږ ته خوله رانژدې کړه ویې ویل:

- " نجمه دشپې په تیاره کې وتښتېدله..."
- "ته څه خبر شوې ؟..."
- "کوم ضابط چې هغه خانته نیولې وه ، تر ټولو ړومبی وتښتېد ..."
- "خیر دهغې او (خاتون) تر منځ دځمکې او آسمان فرق دی...."

منصور په خندا وویل:

- " نجمه د ټول ژوند په اوږدو کې یو کټلست انسان بلکې یوه مجهوله څېره ... ته یې دومره نه پېژنې لکه زه ... ګرانه دوسته اجازه راکړه ، په لومړي ځل یې حال درته و وایم ، هغې له لسو زیات عاشقان لرل! ... له آسپاله نیولې ، ترخوان شپون ، تکړه پوځي اوبودا بډای پورې چې جواهر به یې پرې بادول ، مصطفی وروره ! ته ډېر ساده یې ... خفه کېږه مه ... زه بیا لکه تا غوندې نه یم ... دې تورو شپو داسې کړی یم چې په هېڅ شي باور نه کوم ، مګر یوازې په هغه انسان چې وسله په لاس تر مرګه جنګېږي ، او دا دفساد او ضیاع دور دی ... ژوندون پکې لعنت دی...باور وکړه چې نجمه"اورمچې"ته ولاړه ، که اورمچې ته ورننوتو هلته به په ژړا پناه دروړي ... ټولو ته به

(c) ketabton.com: The Digital Library

دزور زياتي شهيده ښكاري ... خلك به يې په اوښكو غولېږي ... ستا زړه به هم ورته لكه مالوچ پوست شي ... "

خپله تمانچه مې ولټوله ، په قهر جنه لهجه مې وويل:

- "دخائن جزا اعدام ده...."

منصور پداسې حال كې چې خپلو اوږو ته ټكان وركړ په خندا وويل:

- "دا كار نشي كولاى ... ايا هغه پدې ټولو كارونو مجبوره نه وه؟..."

- "مكر پكار ده خپله خاوره له ټولو زهر جنو افرازاتو پاكه كړو ، او همدارنګه له هرزه پر نورو بار شويو بوټونه ..."

منصور موسكى شو:

- "افرازات د الله پيدا دي ، او هرزه پرنورو باندې بار ګياګانې تلپاتې دي ،څوک يې وركولاى نشي ، مكر ما له يوې غرنۍ غجرۍ سره واده وكړ ، چې له جكړو مكړو له سره خبره نده ... خير ، نورې خبرې به بيا وكړو ، اوس دې پروګرام څه دى ؟ ..."

- "په كوځل كې يو دوه شپې پاتې كېږم،بيا بېرته اورمچي ته ځم.."

- "خو زه له دوه اونيو مخكې نشم درتلاى..."

له منصور سره مې الله پاماني وكړه ، دكوځل په كوڅو كې بې هدفه روان شوم ...

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۸)

مونږ له ټولو ناخوالو سره سره د کمکي نوي تأسیس شوي دولت په توګه د روس اوچین په څېر د دوو لویو قدرتونو مقابلې ته پراته وو ، مګر داچې دخپل کمکیوالي په پلمه خپلې درې د یرغلګرو پر مخ پرانیزو؟ او دالله راکړي قیمتي تحفې په اړه لاس ترلي کښېنو؟ نه ، داسې نشوکولای ، پربېږده چې جګړه روانه وي ،که هر څومره اوږده شي ، میاشت ، دوه ، کال ، هرڅومره چې دالله رضا وي ، مونږ به ټول عمر مجاهدین پاته شو، دابه مو تقدیر وي ، پدې هکله مونږ بې وسه یو، خوجه نیاز شاوخواته وکتل ویې ویل:

- "جګړې زمونږ هر څه له منځه یو وړل ، وچ او لانده یې ټول وسېځل..."

جنرال شریف خان چې کلک غښتلی سړی وو ، لکه الله تعالی چې همدې جهاد او کافر وژنې لپاره پیدا کړی وي ، وویل:

- "مهمه داده چې جګړه مو پر الله تعالی او پر ځانونو بروسه او اعتماد له منځه یو نه سي..."
- "هر ځای هرې خوا ته ولوږه او قحطي ده ..."
- "محترم رئیس صیب ! ته پوهېږې چې دغفلت بیه څومره لوړه او درنه ده..."
- " هر لور ته پرېشاني او مایوسي خوره ده..."
- "نو څه به کوو؟ ..."

جنرال شریف خان ورته وکتل ویې ویل:

- "مګر له ما سره یو نظر شته ... له مشکلاتو سره سره په اورمچي باندې برید کوو..."
- "پکار ده چې همداسې وکړو ..."

(c) ketabton.com: The Digital Library

- "یا به پدې لاره کې مړه یو،اویا به مو په اورمچي او "ایلي" خپله سلطه ټینګه کړې وي...."

په همدې دوران کې د (جین شورین) او روسانو ترمنځ د مسلمانانو د ځپلو په موخه د ځواکونو دلېږلو پر سر خبرې روانې وې، روسان په حقیقت کې پر (جین شورین) باوري نه وو ، له همدې امله په ګړندي توګه لاس په کار شول ، دچینایي قواو په هغه کودتا کې یې برخه واخیستله' چې چینایي پوځي قوماندان "شین سي سای" یې مشري کوله ، دی پوخ کمونست وو ، کودتا بریالۍ شوه ، (جین شورین) چین ته وتښتېده واک ټول (شین سي سای) او ملګرو ته یې په لاس ورغی ، دصلحې او دبنسټ د یو والي تش په نامه تړون د(شین سي) او روسانو تر منځ لاسلیک شو ، کمونست واکمن روسیې ته له شرقي ترکستانه د اومو توکو د را ټولولو او لېږلو ژمنه وکړه ، روسان به په بدل کې دپوځیانو او وسلو مرسته ورکوي چې په دې توګه به د مسلمانانو نوی زېږېدلی جمهوریت پرې ونړوي ...

د ۱۹۳۳ مېلادي کال د دیسمبر دمیاشتې له ورځو نه په یوه ورځ کې دروسانو دریوو لواګانو له (۳۰) الوتکو (۲۰) ټانکونو (۵۰) زغره والو موټرو سره د "ایلي" او "شوشک" له لارې یرغل راووړ، داخبر سخت غموونکی وو ، لدینه چې له مونږ سره دمقابلې هیڅ وسایل نه وو ، خلک سخت ووېرېدل، حاجي خوجه نیاز وویل:

- "پرون مو جګړه کوله..."

جنرال شریف خان وپوښتل :

- "او نن ؟..."

- "زمونږ جګړه نن سرښندنه ده ... دفدائي عملیاتو یوه بېه ده..."

بیا یې جنرال صاحب ته مخ وګرځاوه ویې ویل:

- " جنرال صیب ! لدې سره سره له جګړې پرته بله لار شته؟..."

- "زه په سیاست نه پوهېږم ، دژوند تجربو رابنودلې چې جګړه زمونږ پرونۍ یوازینۍ لاره وه ، او په مستقبل کې به هم زمونږ

(c) ketabton.com: The Digital Library

بوازنی لاره وي، دا ناشونې ده چې غلیم دې په جګړه کې له ماتې پرته لاسونه پورته کړي او تسلیم شي..."

حاجي خوجه نیاز هغو روسي الوتکو ته کتل چې پر مجاهدینو یې بمونه لکه باران خوشې کړي وو ، وویل:

- "نودژوند تر وروستی شیبې به جګړې ته دوام ورکوو ..."

په همدې دوران کې روسانو په ټولو چارو کې لکه پوځي ، سیاسي او سوداګریزو چارو کې خپل ماهرین راولېږل ، مالینکوف - چې وروسته بیا دشوروي اتحاد رئیس شو - یو له هغو دوو لوړ پوړو سشاورینو وو چې د(شین سي سای) نوي جمهور رئیس مرستې ته راغلی وو .

مالینکوف ډېر بد ، خبیث او مکار انسان وو چې ډېر خطرناک پلانونه یې جوړول، په لمړیو ورځو کې یې له (شین سي) سره په لیدو کتو داخبره کړې وه ، چې :

- "له ما سره په ذهن کې دجګړې خیالي بڼه شته که پلي شي نو ډېر څه به لاسته راوړو..."

شین سي وویل:

- "څنګه ؟..."

- "له مونږ سره دشرقي ترکستان یوه لویه ډله کسان شته چې په روسیه کې یې زده کړه کړې او په کمونستي افکارو تربیه شوي ، او مونږ پرې پوره باور لرو ، مونږ کولای شو ترې کار واخلو ، دحاکم نظام دجنګي او اداري سیستم په سر کې یې وګمارو ، پدې صورت کې به عوامو خلکو ته داسې جوته شي چې جګړه دخوجه نیاز په څېر مرتجعینو او دحاجي هاشم او حاجي سید او نورو مترقي ځواکونو ترمنځ ده..."

(شین سی) پدې طرحه ډېر خوشحاله شو ، سمدلاسه له مسکو نه کمونست رفیقان راوکتېدل ، چې اصلاً دشرقي ترکستان وو ، حاجي سید د استخباراتو رئیس وټاکل شو ، چې په جرمني کې د(جستابو) په شان حیثیت یې درلود ، هغه له وطنوالو نه دغچ په اخیستو کې ډېر کرغېړن

(c) ketabton.com: The Digital Library

رول ولو باوه ، ددې دوزخي رياست نورې خانګې هم په ټولو ښارونو کې پرانستې شوې...

سونړ په ټول الله راکړي توان او طاقت جنګېدلو ، جګړه دکلمې له معنی اومفهوم سره سمه تونده او سخته وه ، یوازې دمردکیو جګړه نه وه ، او نه یوازې دالوتکو ، ټانکونو او زغره والو ګاډو چې د شیهدانو پر لاشونو یې غوبل کاوه، بلکې په یوه پرېوتي ښه بله (اخلاقي انحراف) جګړه هم وه چې کمونستو رفیقانو پکې ډېر ښه مهارت درلود !

وروسته لدې چې کمونستانو په یوه ښار کې واک تر لاسه کړ او مونږ له اورمچې نه په شا شو ، اورېدل مو چې عجیبې محا کمې رواني دي ، زما ملګری منصور درغا ددښمن لاسته لوېدلی وو چې بیا په تېښته بریالی شو ، عجایب یې رانقلول ، منصور درغا داستخباراتو G.B.O مرکز ته یووړل شو، داسې شیان یې لیدلي وو چې مخکې یې په ذهن نه وو تېر شوي ... منصور درغا تک زیړ شو ویې ویل:

- "زه یو غرنی سړی یم ، په جګړه مکړه خبر نه یم ، په لیک لوست نه پوهېږم ، پاریدلو ټوپکوالو له رمې او څارویو سره په زور ونیولم ، او دادی اوس تاسو ونیولم زه بې ګناه یم ، له جنګه خبر نه یم..."

داستخباراتو مرکز ددوزخ حیثیت درلود ، حاجي سید داستخباراتو رئیس پخپله تحقیقاتو ته ودریدلو،څار نه یې کوله او اوامر به یې صادرول:

- "او خاینو ضابطانو ، دمرتجع (وروسته پال) خائن خوجه نیاز په صفونو کې څنګه جنګېږئ؟ پدې نه پوهېږئ چې ستاسو مالونه یې غلا کړي ، او ملیونونه یې درنه پټ کړي ؟ پدې نه پوهېږی چې له تاسو ګټه پورته کوي او سوداګري دربانديې کوي ؟ ښځې ، سره اوسپین یې ښه ډیر ټول کړي ... شرمونکو رسوایېو ته یې وګورئ ..."

بیا به یې جعلي مطبوعات ، شمېرې او تصویرونه وربښودل ، همدارنګه تعامل یې له جنرال شریف خان او نورو قوماندانو سره هم کړی وو ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروسته لدې چې معنويات به يې بنه وخپل ، بيا به يې خپلو جلادانو ته دتعذيبونو د بيا پيلونې امر وکړ .... دوزخي وسايلو خپل کار کاوه ، او دا خبيث وسائل بې شماره وو ، يې وزلانو به يا نارې سورې وهلې ، او يا به چوپه خوله شهيدان کېدل ، دزور اعترافات به واخيستل شول، بيا به يې دتورنو لاسليکونه پرې په زور واخېستل او بيا به يې د "سنکباڼگ " په ورخپانه کې خورولې ، چې د "وان باوو" په نوم مشهور چينايي کرغېړن تبعه يې مسئول مدير وو . او خيني نورې ورې رسالې هم وې چې خينو خاينانو جوړې کړې وې ، يا د (جستابو) گوډاگيانو ليکلې وې او دترکستانيانو په نومونو يې خپرولې،دجگړې دائره پراخه شوه ، ښلې ښلې بنې يې غوره کړې،مجاهدينوپه سربښدونکي بنه جگړه پر مخ بيوله ...
داسې ورځ هم راغله چې ټول عمر به مې هېره نشي ... آه ... کاش چې ژوندی نه وای او دا ورځ مې نه ليدلای د (١٩٣٤) م کال دجولای مياشت وه ، درنه جگړه پيل شوه ....
روسان ، چينايان ، داخلي خاينان دکمونيزم گوډاگيان ټول سره يو ځای شوي وو ، له هرې خوا راټول شوي وو ، جگړه ډېره ژبغړاندې وه ...
خوجه نياز اخوا دېخوا وکتل ويې ويل :
- "ورونو ! بې له شهادته مو بل څه په وړاندې نشته ..."
جنرال شريف خان په جگړه کې ډوب وو ، پر مخ يې خاورې خښلې نښتې وې ، الوتکو او شوبلو خپل اورونه شيندل ، لارې کوځې له شهيدانو ډکې وې چې تګ پرې گران وو ، دوينو بوی ټوله فضا نيولې وه، جنرال شريف خان له خان سره وبونګېده :
- "لکه چې دا خل مو وبايلله!؟ .."
خوجه نياز وويل:
- "پکار ده چې تر بلې موقع په شاشو ! ..."
غليم په ډېر شمېر راورسېد ، دنابرابره جگړې په غير منظم شاتګ کې مو ډېرې لوېې ستونزې وليدلې ، زه په يوې غونډۍ ورختلم چې په لاسونو او پښو کې مې د ازغو ننوتو هيڅ پروا نه کوله ، انجې وهلو په لوړه څوکه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ودرېدم ، لیرې مې کتل ... یا الهي ! ګورم چې، خوجه نیاز ، جنرال شریف خان او ځیني نور ورونه ددښمن په اسارت کې پرېوتل ، چې وروسته داستخباراتو یا G.B.O مرکز ته انتقال شول ...

هوکې ، هیلې له خاورو سره خاورې شوې ، هر څه مې په ځان کې مړه شول ... مینه ... هیله ... برې.... دا ټول ، لکه پرون چې مې په زړه کې (نجمه) مړه شوې وه ... تشویش راسره پیدا شو هسې نه چې د مبارزې شپې ورځې تر خاورو لاندې شي ، مجرد یادونه یې پاتې شي ... لکه منصور درغا چې رانه تری تم شو او تردې دمه یې هیڅ معلومات نشته ...

دشرقي ترکستان دهغو بچیانو په لیدو ډیر ودردېدم چې کمونیزم یې په ماشومتوب کې لکه دمورتی ورودلو ، او بیا وطن ته راوګرځېدل او په تشدد ، ګوډاګیتوب ، دآزادۍ دجنګیالیو په تمسخر او خندایې ترجمه کوله ...

په انسان ډیره سخته تمامېږي چې دځپلې خاورې بچی ، پلن جسم ، غټې سترګې پداسې حال کې ویني چې خپل ورونه وژنتون ته لکه رمه ولي او دخارویو معامله ورسره کوي ...

دخوجه نیاز او جنرال شریف خان نیونه نژدې وه دیوې اوږدې مودې لپاره د راز او سِر په توګه پاته شي ، ځکه دوی دواړه او ملګري یې یو نامعلوم ځای ته وړل شوي وو ، کوم ژور غارته اچول شوي وو چې هېڅوک ترې خبر نه وو ... داستخباراتو په مرکز کې خوجه نیاز په شلېدلو جامو ، ځیرې ځیرې بدن ودرېد ، تر څنګ یې جنرال شریف خان ولاړ وو، تحقیقات ډیر سخت او ځانګړي وو ،تحقیقاتو لپاره له روسانو نه مالینکوف ، فیدین ، زخاروف ، ایوانوف ، دکتور جوار فیلوف ، او له چینایانو نه ستر حاکم ، جان مین فان ، وان باوشین دسینکیانګ دجریدې سر محرر ، او فان بایفان چې وروسته د "خوتن" دمنطقې حاکم وټاکل شو را بلل شوي وو .

حاجي خوجه نیاز سرې سترګې بې وزلی ودرېد ، داستخباراتو رئیس حاجي سید ورباندې چیغه کړه ...

(c) ketabton.com: The Digital Library

- "پخپل خیانت اعتراف نکوې ؟ ..."

حاجي خوجه نیاز وخندل ، ورته ویې کتل ، نژدې وه له سترګو یې وینه داره ووهي ، وویل:

- "او ته ؟ ...."

- "او زه څه؟ ..."

- "حاجي سیده! زه خاین یم او که ته؟ ...."

داستخباراتو رئیس ، خوجه نیاز په مخ په څپېړه وواهه ، حاجي نیاز دواړه لاسونه په نهیلۍ ومروړل ، او دشونډو لاندې یي وویل :

- "هو ، مچان په بد سترګې د انسان پوزه ګروي ..."

- "حقیقت ووایه...."

خوجه نیاز وویل:

- "حقیقت څرګند دی ... هغوی چې خپل آزادي ، خپلواکي او شرف ساتي دهغو لاسونه زولانه شوي ... کرغېړن خاینان واکمن دي ... دتعذیب وسایل او د لوی زندان کیلي ګانې یې په لاس دي ... بل حقیقت چې زه پرې پوهېږم هغه دادی چې وژل کېږم ... نو پدې وجه لاړې درتو کوم ..."

حاجي سید ورته په خیر اورنۍ کتنې وکړې ویې ویل:

- "داسې به مرې لکه سپی چې مري ، او څوک به دې لاش هم ونه ویني..."

خوجه نیاز په ورین تندي وویل:

- "لاش مې کوم ارزښت نلري ، روح به مې هلته دغرونو په سرونو الوتنې کوي .. چې مرګ نلري ..."

دجریدې سر محرر مداخله وکړه ، راوړاندې شو ، قلم ، کاغذ یې واخیستل او ویې ویل:

- "حاجي نیازه ! روح څه معنی ؟ ..."

حاجي نیاز ورته وکتل ، اوله مخکې یې پېژانده:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- "پخپله جریده کې دبودا او کونفوشیوس دتعلیماتو په هکله کوم شی خپروې او که نه؟..."
- "لومړی ما پوښتلی یې؟..."
- "درسته ده ... روح مې د رب له امره ده (قل الروح من امر ربي)..."
- "او د رب معنی څه ده؟..."
- "خالق، پیدا کوونکی..."
- "کوم خالق؟...."
- "هغه چې بې له شکه، ته، مالینکوف، شین سي سای... یې پیدا کړي یاست، هغه خالق دی..."

مالینکوف په سخریت ځواب ورکړ:

- "هو کې... طبیعت...."

خوجه نیاز په ملنډه وخندل ویې ویل:

- "اجازه راکړئ پخپل وار پوښتنه وکړم، طبیعت څه ته وایي؟..."
- "دا آفاق او هغه څه چې پکې دي...."
- "په طبیعت څوک واکمن دی... او چا پیدا کړی؟..."

حاجي سید د استخباراتو رئیس ځواب ورکړ:

- "دا دمرتجعینو (وروسته پالو) بې معنی خبرې دي..."

خوجه نیاز موسکی شو، دقرآن ځینې آیاتونه یې زمزمه کړل...

- "پخوانیو کافرانو به همدا ویل: "لایهلکنا الا الدهر..."

حاجي سید په کراره وویل:

- "باید چې له ټول ملت سره دخیانت اعتراف وکړې..."
- "زه نه، ته باید د هغه باتور ملت په سر د سودا او معاملې اعتراف وکړې چې، د ولسمشرۍ امانت یې زما پر اوږو ایښی او اوس په با عزته توګه د آزادۍ په جګړه اخته ده..."
- "او ته د ملت دښمنیو په غلا کولو اعتراف وکړه..."

- "زه شخصي مال نلرم ... ما د آزادۍ له زړورو جنګیالیو سره خوراک ، څښاک او ژوند کاوه..."
- "ته به اوس دجنګي مجرم په حیث محاکمه کېږې...."
- "ما لپاره عزت او شرف ده ، چې دپردیو یرغلګرو نیواکګرو په خلاف جنګېدم ... زه مجرم نه بلکې د الله دلارې مجاهد یم..."

مالینکوف دحاکم (شین سي) غوږ ته کړه:

- "لومړی باید اسلام له منځه یوسئ ... چې لدې سره به مقاومت توټې توټې او له منځه ولاړ شي..."
- "طبعاً، همداسې به کوم...."

حاجي سید خپلې پانې تولې کړې وېې ویل:

- "فیصله ستا اعتراف ته اړینه نده ، ته دجنګ په دګر کې له وسلې سره دجرم په حالت کې نیول شوی یې...."
- "درسره ویې لیکه ، زه په ټول فخر وایم چې په شا نه ګرځم... دا زما هیله وه چې شهید شم

جنرال شریف خان مداخله وکړه ، حاجي سید ته یې وویل:

- "که ته مې له پوځیانو یو پوځي وای ، نو ترخپل بوټ لاندې به مې لکه حشره ذرې ذرې کړی وای...."

داستخباراتو رئیس په خیر خیر او په غوسه ور وکتل:

- "یوازې اعدام دې کافي ندی ... پکار ده چې قطعه قطعه شي او غوښې دې پیشوګانو ته واچولی شي"

منصور درغا په همدې ځای کې بندي وو ، ټول جریان یې پخپلو سترګو لیدلی وو ، هغه هم دتعذیبونو او زورونو ترخې پیالې په سر اړولې وې ، په عجیبه توګه له مرګه ژغورل شوی وو ، د اګست دمیاشتې په یوه شپه چاودنه وشوه ، سخته وېره یې داستخباراتو دمرکز په شاو خوا خوره کړه او لویه کنده او سوری یې پکې جوړ کړ ، درې تنه بندیانو ته فرصت په لاس ورغی چې سره وتښتي ، منصور درغا وکولای شول چې خان

(c) ketabton.com: The Digital Library

وباسي ، خو دوه نور ملګري يې ددښمن په ګولۍ دشهادت مقام ته ورسېدل...له منصور درغا سره مې ايله يوکال وروسته وکتل،چې دغجري شپون په بڼه ګوډ ، شلېدلې جامې او په سادګۍ بې ځان وهلی وو .... او په همدې سختو ورځو کې ، روسانو د بشر په ارواحو ، دوطن په امنيت ، شتمنيو او په هر ارزښتناک او سپېڅلي ځيز لوبې کولې ، منصور وويل:

- "سوچ وکړه ... روسان دترکستان ښځينه ځاروي رانيسي روسيې ته يې لېږدوي ، پدې سره غواړي زمونږ په وطن کې توليد او نسل يې له منځه يوسي ..."

په ترخې نهيلۍ مې وويل :

- "کټ مټ لکه چينايانو چې پرون زمونږ تور سرې بيولې ...."

تورونه به جوړېدل ، دا کافي وه چې يو بې ګناه دې تورن کړای شي ، بيا دې دهغه ټول خپلوان پرې ونيول شي ، ټول هيواد سخت کلابند شوی وو چې دغميزو رپوټونه بهر دنيا ته ونه ووځي ، په ټول ملک کې سخته وېره خوره وه ، د وطن خلک پخپل کور کې له اولاد سره په ډاډه زړه نه شو غږېدلی ، روسان پدې توانېدلي وو چې دترکستان دهر کور نيمايي غړي خپل جاسوسان کړي ، ګونډي پر ګونډي باور نه درلود ، درې پر څلورمه (۳/۴) برخه ددولت لوړ پوړي چارواکي جاسوسان وو ، همدا رنګه نيم په نيمه پوځيان ، محصلين ، متعلمين ، کليوال او کارګره طبقه جاسوسان شوي وو ، داستخباراتو له مرکزي دفتر نه يې معاشونه اخېستل، ځينو به لا دخان ، زوی يا لور ساتنې له امله جاسوسي کوله ، ځيني تورونه به سخت او عجيب وو ، دا محصل به پدې ونيول شو چې انقلاب غواړي ، دا مزدور به پدې تر تحقيق او زورونې لاندې ونيول شو چې نظريات يې دهيواد سولې ته صدمه رسوي ، بل مفکر به پدې ونيول شو چې پردي ملک ته کار کوي ... يا الهي !... کله به مې چې ياد شـــول ، داسې به راته ښکارېدل لکه وېروونکي خوبونه ، چې حقيقت

(c) ketabton.com: The Digital Library

نلري ... څنګه باور وکړم چې سل زره هیوادوال دې په مختلفو وسایلو ووژل شي؟! او دوه نیم سوه زره نور دې زندانونو ته واچول شي؟! د دین علماء دې د مرګ تر شېبې په سپکاوۍ وزورول شي ؟! ددین او تاریخ کتابونه دې وڅیرل شي ؟! مسجدونه دې زېرمتونو نه او تیاترې شي ؟! نوي نسل ته دې دپرمختیایي درسونو تر پردې لاندې الحادي هغه ښوونه ورکړی شي چې شخصیت او تاریخ یې د سره یرغل په طوفان کې اوبه شي ؟!... پدې ټولو سرې څنګه باور وکړي!؟...

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۹)

آه ... دکومل ښاره ! ستا مې څومره ډېر غمونه او دردونه ولیدل؟ وروسته له هغې چې پر شهزادګۍ دچینایي حاکم دلاسته راوړنې کوښښ ناکام شو، دعلماوو په پاڅون انقلاب خوړ شو ، د کومل نوم په هره ژبه جاري شو ، چې دا نوم د پولادي هوډ او کلک غبرګون رمز او نخښه بلل کېده، او کومل دعزت او نه تسلیمۍ مثال وو ،دسرسریو به هغې ته په نسبت او تړاو ویاړ کاوه ، همدارنګه ښارونه - کټ مټ لکه نیکونه - ښایي حسب او نسب ولري ، او ښایي له پرېوتو مخلوقاتو څخه وي ، او ښایي د الله تعالی په کائناتو کې کوم وزن ونلري ... مګر له بده مرغه دکومل دغه نیکمرغي لنډمهالې وه او ډېر ژر تر غچ اخېستنې لاندې راغی ... د امیر مانۍ یې تر سختو ګوزارونو لاندې راغله ... او دانتقام اخېستنې په مرکز بدله شوه ... شهزادګۍ دننه په مانۍ کې وه او دشاهي کورنۍ ځیني نور غړي هم ورسره وو ، همدارنګه نجمه هم تردې دمه پکې اوسېدله ، شاهي کورنۍ تېښتې ته نژدې وه ، مګر د "باودین" په نوم چینایي ضابط چې ډېر لږ شمېر سړي ورسره وو مانۍ تر څارنې لاندې نیولې وه ... باودین مانۍ ته وسله په لاس ننووت ، تر هرڅه مخکې یې پر ښکلې پېغلې سترګې ولګېدې چې دګلاب سور ګل یې بویولو او اننګې یې پرې لوبولې ، نجمه موسکۍ وه ، دضابط لورته یې معنی داره کتنې کولې ، مخکې لدې چې ضابط څه ووایي ، نجمې په موسکا وویل:

- "مونږ په زور نه تر لاسه کېږو ... زما مېړني خوښ دي خو له سخت زړو جلادانو کرکه لرم ..."

باودین ورته په حیرانتیا وکتل ، دخبرو معنی یې څه ده ؟ تر دې مخکې لا څوک ده؟ ښایست خویې ښکه زړه وړونکی دی ، څومره چې ورته ګوري هماغومره یې زړه وړي ، مګر په چا باور نه کوي ، د الله په ټولو مخلوقاتو شکمن دی . ... داغوره ګڼي چې هرڅه په زور ونیسي ، ولې

(c) ketabton.com: The Digital Library

جنګيالی ندی؟ د بري په نیلی سپور ندی؟... همدې مسلمانانو له چینایانو سره واده ردکړ،له همدې کبله را وپارېدل...دنجمې آواز یې تر غوږه شو:

- "که په زور یې رانیولم ، سوکالي به رانه ونه ویني ...."

باودین ورته نږدې شو ، ماشه په لاس سيي کړې وسله یې زوړنده ونیوله، ویې ویل:

- "لدېنه پوی شوم چې له لنډ ملاقات او یوګیلاس بیر له څښلو کوم ممانعت نلرې ...."

مخ یې لکه ګلاب وغوړید ، ویې ویل:

- " ډیر شوخ یې ، مګر له سړیو دې شرمېږم ... "

- "ورته به ووایم چې دباندې مې انتظار وکړي ..."

نجمې په کرکه وویل:

- "یا الهي ! دوه مین به څه خوند واخلي ، چې نورې ستړګې یې څارنه کوي ، او یاکم له کمه پدې پوی شي چې څوک یې انتظار کوي ... نه ... نه، پکار ده چې هغوی ډېر لېرې ولاړ شي ، ډیر لېرې...."

- "په مانی کې نور خلک دي ، چې زمونږ پکار دي ..."

- "زه دمانی تولواکې یم چې ستا په لاسو پرېوتې یم ..."

په یوه ستړګه یې ورکتل ، او دایې وویل، "باودین" خپلو سړیو ته امر وکړ ، خپلو خپلو ځایونو ته ولاړ شئ ، باودین وتوانېد چې په فوري تلو قناعت ورکړي ، دنجمې خواته راغی:

- "هوکې ! نایست دې حیرانوونکی دی ..."

- "لاس مه راوړه ... دومره وخت راکړه چې خوشبویې ووهم او بیر هم راوړم ..."

نجمې دننه کور ته منډه کړه ، شهزادګی ، خوینديې ، مور یې اونور غړي ټول په سخته وېره کې وو ، کومُل دشپې په توره تیاره کې ډوب وو ، هر

(c) ketabton.com: The Digital Library

لور ته وېره خوره وه ، نجمې شاهي کورنۍ ته په پرېکنده او ببړې سره وويل:

- "هغه وخت رارسېدلی چې خانونه وباسئ ، مخکې لدې چې دچينايانو په لاسونو کې اسيرانې شئ ، دا ډېره دردونکې پېښه ده ، زه به چينايي ضابط سره له پلمې او دوکې کار واخلم ، تاسو به له وروستنۍ دروازې و ووځئ او دغره خوا ته به ولاړې شئ ، کومه نقليه وسيله مو چې برابره کړې ، ستاسو په انتظار کې ده او نور ساتندويان مو دتېښتې په لاره څارنه او ساتنه کوي او پام چې جګړه پېښه نـشي ، څکه جګړه به پرتاسو ددښمن د راتولېدو سبب شي ، چې پدې صورت کې به يا ژوند له لاسه ورکوئ اويا عزت او يا هم دواړه ، زه دې ته چمتو يم چې ستاسو لپاره له خپله ژونده تيره شم ، وخت مه ضايع کوئ ، ضابط په کوټه کې دی ، زه له بيرو سره ورځم چې تاسو و ووځئ... "

داوښکو باران شروع شو ، د الله په امانۍ کلمات سره دآهونو او سلګيو په بدرګه وجنګېدل ، نجمه ولاړه ، سترګې يې اوښلنې او غمجنې وې ، مګر چينايي پريوتې سندرې يې ويلې ، چې څينې مصرعې يې له چينايي بوډۍ خادمې زده کړې وې ، دبيرو بوتلونه ورسره وو ، کله يې چې پياله ضابط ته ورکوله ، پيالې ته يې په شګ وکتل ، او په لاس يې ووهله ، چې داپرې سخته تمامه شوه ، او وويرېدله په الوتې رنګ يې وويل:

- "ولې څه وشو؟..."

- "زهر دې پکې ورګډ کړي ..."

قهقهه يې وکړه ، نژدې وه دشا په تخته ولوېږي په خير خير يې وروکتل ، د احتقار کتنې ، ويې ويل:

- " زه به يې لومړۍ وڅښم ... دمانۍ په تاريخ کې څوک په زهرو ندي مړه شوي ..... ددې خای نارينه او ښځينه يو بل نه وژني مګر په تورو ..."

(c) ketabton.com: The Digital Library

باودین ورته نژدې شو ، خپلې سینې ته یې نژدې کړه ، په نرمه یې تیل واهه ویې ویل:

- "ډېر زیان دې وکړ ... "

په موخه یې ورسید ، په بېړه یې وویل:

- "زه پښېمانه یم ... "
- "وخت تېر شو ... "
- "څه مطلب ؟ ... "
- "نجمه له یوه الله پرته نور له هیچا نه وېرېږي ... "
- "مګر تر هر څه دمخه مونږ سره دمینې په تار تړل شوي یو ... "
- "چینایي ضابطه ! شک مینه وژني ... "
- "ددې وخت شرایط راته وایي چې باید ویښ اوبیدار و اوسم... چریکانو زمونږ ډېر سري وژلي .... او زما درسره مینه ده او ډېره مې خوښه یې..."

په خپل خاي ولاړه پاتې شوه ، په زړور تیا یې وویل:

- "نه غواړم چې نن شپه دې ووینم..."

څومره دحیرانتیا وړ خبره ده ، دا به بیا باودین په بار بار راپه زړه کوله ، دا ممکنه وه چې له طلایې کوڅیو یې رانیولې وای او تر خپل مضبوط قدم لاندې یې ایښې وای ، څه یې چې زړه غوښتلای ورسره یې کړي وای ، مګر زړه یې ددې کار لپاره تیار نه وو څکه دهغې د اسلوب ، زړه وړونکې ښکلا ، معنی داره بربنډو خبرو تر اغیز لاندې وو ...

- "نجمې زما ډېره خوښېږې ... تر هغې به لاړ نشم څودې خپله خوښې رانه څرګنده نکړې ..."

پداسې حال کې چې شایې ورته اړولې داخل خواته روانه وه ویې ویل:

- "کولای شی دشا له خوا مرګونی ګوزار وکړې ... زه مو پېژنم ، مګر زه اوس خپلې کوټې ته څم چې آرام وکړم ... "

په زاریو یې وویل:

- "اي زما ګرانې شهزادګۍ..."

(c) ketabton.com: The Digital Library

- "زه شهزادګۍ نه یم ... شهزادګۍ بې وزلې وړه ماشومه ده ، چې لکه وېرېدلې پیشو غرونو ته تښتېدلې ده ، زه دمانۍ چوپړه (خادمه) یم ، او که وغواړې نو زه دمانۍ ټولواکه مېرمن یم ... امیر،مېرمن یې او دکورنۍ نور غړي یې زما په خبره روانېدل ... اوس دې وپېژندم چې زه څوک یم؟..."

خبرې یې ترمنځ اوږدې شوې ، تر هغې چې ډاډه شوله شاهي کورنۍ غرونو ته په تېښته بریالي شول ، پلان یې بریالی شو ، خپل مسئولیت یې دمانۍ او مانیوالو په هکله تر سره کړ ، اوس نو هغه وخت دی چې په آزاده توګه حرکت وکړي ...

کومې غمیزې چې په ماحول کې پېښېږي ، کوم ارزښتونه چې دجګړې په وجـه تر پښـو لاندې کېږي ، دیـوه حـکومـت له نسکورېدو دبل تر جوړېدو ، دحاکم له بدلېدو ، دبریالیتوب او ماتې په تبادلې ، دتشویشونو ، بې خوبیو ، زورونو او اوښکو له شپو راپیدا شوو غمونو، دې ټولو ناخوالو نجمه سخته مایوسه اوله ژونده مړه کړې وه ، امیر ولاړ ، بیا به هېڅکله رانشي ، همدارنګه مصطفی مراد حضرت ولاړ، بیا به هیڅکله رانشي شاوخوا سیمه ، لکه دحیواناتو سیمه ،انسانان منډې وهي ، کشونې کوي وینې چښي ، پرېوتې کارونه کوي...

نجمه روانه وه، شا ته یې نه کتل ، دشهزادګۍ کوټې ته روانه وه ، هغه ډېره مجلله کوټه وه ، د قیمتي ساز وسامان کوټه ، بیا پر شاهي بستر پرېوتله ، او په مایوسۍ راجګه شوه ، دسره رنګ سیوري پردیوالونو نښېدل ، طلایې انعکاساتو ژیړ رنګه رڼاګانې خورولې ، باتور باودین لـه ذلیل سپي په دروازه ولاړ دی ... چې نجمې یې حواس او مشاعر ورلمبه کړي دي ...

- "دداخلېدو اجازه راکوې؟ ..."
- "دروازه له بهرنه بنده کړه...."

په غیر ارادي شکل بې اوامر پلې کول ، څومره وېرېدلو چې ځان بې ددروازې شاته یوازې وموند ، په خجالتونکي ناز پوی شو ، دروازه یې

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیا پرانیستله ، دننه کوټې ته لکه سر اخیستی غویي ننووت ، هغې ورته پام ونکړ ، له لاسه یې ونیوله په شفقت یې کش کړه ،خو هغې وویل :

- "نن شپه دې نه غواړم...."
- "نو چېرې ولاړ شم...."
- "مانې اوس ستاسو په لاسو کې ده ... کولای شې بله هره کوټه چې وغواړې اوسېدو لپاره غوره کړې...."
- "او ته؟..."

راپاڅېدله ودرېدله ، ویې ویل :

- "دیو ساعته متاع په سترګه راته ګورې؟..."

نه پوهېدلو چې څه ځواب ووایې

- "هوکې ، که غواړې چې واده راسره وکړې ... نو...."

نوره غلې شوله ، هغه په حیرانتیا وکتل ویې ویل:

- "نو ، څنګه؟ ..."
- "چې زما په دین وې..."
- "ستا دین څه دی؟..."
- "مسلمانه یم..."
- "مګر زه کمونست یم ، ددین له خلکو کرکه لرم...."
- "زه له هغو خلکو کرکه لرم چې پر خپل خالق ایمان نلري ، ته دې دخپل مشر قوماندان په وړاندې په ادب او احترام ودرېږې لکه چې په لمانځه ولاړ وې ، نو دطاعت فرائض حپل خالق ته ولې نه ترسره کوې؟..."

هغه خپله غټه باډی پر آرام بخښونکې پاسته کوچ اچوله ، ویې ویل:

- "زه ځانته خالق نه پېژنم..."
- "لازمه ده چې ویې پېژنې..."
- "مرکزي قیادت به مې توتې توتې کړي که پوه شي چې زه په وروسته پاتې افکارو عقیده لرم ..."
- "سکه غواړې چې ایمان دې پټ پاتې شي؟ ..."

(c) ketabton.com: The Digital Library

- "هو ..."
- "ډېره ښه ده ، نو کوو بې ..."
- "څه به کوو؟..."
- " د واده کارونه به شروع کړو..."
- "خانګړي مراسم او ویناوې دي چې باید ترسره یې کړې ، او ځینې ساده بنسټونه دي چې لومړی باید پرې پوی شې ..."

زړه تنګوالي را واخیست ، ویې انګیرله چې دتېښتې په فکرکې ده ، غوښتنې ډېروي هغو کارونو ته یې اړ باسي چې پرون یې پرې ایمان نه لاره ، ولې دا ټولې تنګسې او زورونې؟ او ولې یې دومره زغم کړی؟...
آخر یې وویل:

- "کولای شم تر خپل خایه دې لکه دلاندي پسه راکاږم ، او هغه څه درباندې وکړم چې زړه مې غواړي ..."

دواړه اوږې یې په بې باکۍ وخوځولې ویې ویل:

- "کولای شې..."

وروسته لدې چې لاړې یې تېرې کړې ویې ویل:

- "مګر په هغه صورت کې به بیا دمینې خوند ونه څکې ... او زه به مجرد اشتها آوره غذا یم لکه دلاندې غوښه ... چې دمعشوقې او لاندې غوښې ترمنځ دځمکې او آسمان توپیر وي..."

په زنګنو یې سر کېښود ویې ویل:

- "ته ډېره عجیبه ښځه یې ... پدې ښار کې مې په سلګونو د اعدام امرونه صادر کړي ، چې په هماغه شېبو کې پلي شوي دي ، نور نارینه او ښځینه مې وژلي دي ، پدې حیران یم چې ستا په هکله ولې څه نه شم کولی؟ ..."

نجمه موسکۍ شوه ، ویې ویل:

- "دا مې دخوښې خای دی..."
- "هغه څنګه؟ ..."

) ketabton.com: The Digital Library

- "پدې چې سوکه سوکه له داړونکي حیوانیت نه دانسانیت په لور روان يې..."

سخته چیغه یې وکړه:

- "مطلب دې څه دی ؟..."
- "وژونکي او ظالمان انسانان ندي ... ستا تېر ژوند داسې ښکاري لکه دوسله وال وژونکي شوکمار ... زه زړور انسان غواړم ... انسان .... دانسان دکلمې په معنی پوهېږې؟ ..."

انسان دهغه په نظر کې هغه آدم ذات مخلوق دی ، چې غټې برېتونه ولري ، او هغه چې جګړه او بری کولای شي ، او هغه څه چې غواړي ترسره يې کړي ، ووژني اومال تر لاسه کړي ، دخپلو رئيسانو او مشرانو شعارونه تر نورو ورسوي ، له ښځو خوندونه واخلي ولو که دهرې عقيدې، جنس او رنګه وي ... دا ښځه ترې څه غواړي ؟ ترې وايې ورېدل چې وايې ، خوا ته يې روانه ده ، دبیرو پیاله په لاس ورکوي :

- "هوکې دانسان او حیوان ترمنځ ډیر توپیر شته..."
- "خلک ټول پدې پوهېږي چې زه څوک یم..."
- "خلک څه له تا وېرېږي او څه ستا له پوځیانو،له همدې امله نورڅه نه در اوروي ، غیر لدېنه چې ستا غرور پرې خوشحالیږي..."

ډکې اوږې يې ورته په سختۍ ونیولې ویې ویل:

- "اې ښځې ! ته رانه څه غواړې؟..."
- "دا غواړم چې دبنستونو او اصولو ترسيوري لاندې سره یو ځای شو، غیرله هغو باطلو اصولو چې زورور یې له بري وروسته پر بې وزلو خواشینو وګرو تپي ..."
- " نجمې زما ډیره زیاته خوښه يې ..."
- "هیڅکله به سره یو ځای نه شو،مګر د شهادت کلیمې(اشهد ان لا اله الا الله،واشهد ان محمداً عبده ورسوله) ترویلو وروسته..."
- "لدېنه چې زما ډېره خوښه يې،نو ټولې غوښتنې به دې ومنم..."

(c) ketabton.com: The Digital Library

- "نو دشهادت کلمه ووایه ..."

کله چې ویې ویل ، سمدلاسه یې ترې وغوښتل:

- "اوس دې نو سرې هم له وژنې زورونې او لوټ تالان څخه منع کړه ..."

- "دابه هم وکړم ..."

- "پوهېږم چې تاسو وړې اوستومانه یاست ، ډوډۍ ، ښځې ، ډاډینه او سکون غواړئ...نو دعادل شریعت پیروي وکړئ چې د ژوند په خوږو پوی شئ ، ستاسو برۍ دې ددې پلمه نشي چې یوه وحشي ډله درنه جوړه کړي ... دوحشیانو اسلوب خلک مقابلې او نفرتونو ته اړباسي ... اودسوکالۍ ورمه به مو دماغ ته ونه رسي ..."

باودین وویل:

- "ستا خبرې ډېرې ښې راباندې لګېږي !!..."

- "نو ته هم دقدر وړیې ... مانۍ ته نژدې فقیه عالم اوسېږي چې مولوي عبد الرزاق نومېږي ... هغه ته ورشه ، رایې وله چې دوه شاهدان هم ورسره وي ... چې نکاح مو وتړي ..."

پر باودین ثقیله تمامه شوه ، ښې او کېڼ خواته یې کتل چې څه وکړي ، له خپله ځایه راپاڅېدله ، توره بورقه یې پر سر کړه ، ویې ویل:

- "ته لږ تم شه ، زه یې ډېر ژر راوله ..."

باودین ګوت څنډنه کوله ویې ویل:

- "پام چې ! ... دتېښتې معنا به دا وي چې ټول ښار به دوینو په حمام بدل کړم ..."

په ملامتوونکي نظر یې ور وکتل او ویې ویل :

- "ته غلی کښېنه..."

****

(c) ketabton.com: The Digital Library

دراتلونکو ورځو په اوږدو کې دکومُل خلکو نجمه ولیدله چې په مزینه ښکلې ګاډۍ کې ناسته ده او دوه آسونه یې راکاږي او ترڅنګه یې باودین ضابط ناست دی ، ټول لارویان لاره خوشې کوي ، له باودین سره یې واده وکړ، لدینه چې واده یې په کومُل کې وړه پېښه نه وه ، مګر په هغه کې پټ راز لا څرګند شوی نه وو ، ځکه خلکو په رذالت او فحاشۍ تورنه کړه ، که باودین ضابط په زور نیولې وای خلکو به معذوره ګڼلې وای ، مګر - لکه څنګه چې ښکاري - په ښکېلاکګرو یې خان پلورلی دی ، په مصطفی مراد حضرت یې کبر وکړ او له بریمن لوري سره ولاړه ، په ټولو ځایونو کې همدا شایعات خوله په خوله روان وو او نور په ښلګونو د پریوتو اخلاقو حکایات یې له چینایانو او دهغوی له بریڅو سره خپرېدل ، په هغو اسبابو هیڅا فکر ونکړ چې له امله یې تر یوې مودې پورې په کومُل کې دانسانانو وژنه بنده شوې وه،نجمه نوره هم زړه راښکونکې شوې وه،کله به چې دچینایانو په مراسمواومحفلونوکې څرګنده شوه درنـاوی به یې کېده چې دسیمې دنرواوښځودحیرانتیا سبب ګرځېـدلې وه ،کله چې په لومړیو کې مجاهدین بریالي شول ، په کاشغر کې یې دخوجه نیاز په مشرۍ جمهوریت جوړ کړ ، چینایان یې وخپل ، چینایي قواوې هرې خواته په تېښـته وې ، دباودین پچه اورمچـي خـواته ختلې وه ، نجمه یې له ځانه سره هلته بوتله ، دکومُل خلکو مخکې له ماښامه ولیدله چې له هغه سره په تېښته وه ... لعنتونو بدرګه کوله ، ښځو یې ترشا لاړې تو کولې، ځینې ماشومان زړور شول تر شاېې کانې وویشتل او په وېره بېرته ستانه شول ...

وروسته له هغې چې دروسانو او چینایي حاکم "شین سي" ترمنځ دمرستې موافقه لاسلیک شوه ، روسي الوتکې ، شوبلې ، او زغره وال ګاډي راورسېدل ، حالات بدل شول ، مجاهدین په شاشول ، اولسمشر او ستر قوماندانان ونیول شول ، چینایي او روسي ترون پر اسلامي خاوره مسلط شو او شرقي ترکستان یې ښکېل کړ ...

باودین په یوه ماښام ستون شو ، ګوري چې نجمه ژاړي ...

(c) ketabton.com: The Digital Library

- " نجمې ولې ژاړې ؟..."
- "خلک وژل کیږي .... زه له جګړې کرکه لرم ... او ویریږم...."
- "مونږ څه وکړو ، هغوی له مونږ نه وژني ، مونږ له هغو نه..."

له سترګو یې اوښکې بهېدې ویې ویل:

- "زه داغوره ګڼم چې خپل وطن ته ستون شې ... زه به درسره یم ... هغسې ژوند به وکړو لکه عادي بشر چې په آرامۍ او سوکالۍ کې ژوند کوي..."

ډیر ژر پوی شو چې په غیر مستقیمه توګه دچینایانو له خوا دخپل ,طن پر ښکېلاک غبرګون ښيي ، بې لدې چې احساساتي وي ، ویې ویل:

- "زما ګرانې ! دا لویې خبرې دي ، غړنجول یې زما او ستا غوندې خلکو کار ندی ...پوځ دلوړو مقاماتو په امر خوځیږي ... په ټوله نړۍ کې همداسې دي ...او د سیاست په وړاندې حق او باطل اعتبار نلري ..."

دسګرتو لوګی یې له خولې وایسته ، په مخ یې توروالی څرګند وو ویې ویل:

- "ډیر سخت سترې او ستومانه یم ..."

لږ چوپ ؤو ، بیا یې وویل:

- "کومُل ته ستنېدل غواړې ؟ اوس پکې پوره آرامي ده ... جنګیالي خپل شوي ، زمونږ واکمني پرې ټینګه ده ..."

په خواشینۍ یې وویل:

- "سخت مې زړه غواړي داسې ځای ته ولاړه شم چې هېڅوک مې پکې نه پېژني ..."

پداسې حال کې چې پر سر یې لاس راکاږي وویل:

- "ستا غمیزې محسوسوم ..."
- "لاس دې رانه لرې کړه ... "
- "ولې ؟..."
- "داسې راته بریښي چې دبې وزلو خلکو په وینو سره دي ..."

(c) ketabton.com: The Digital Library

په سختۍ یې خواب ورکړ:

- "زه په جګره کې لکه ړوند داسې یم ... څه وکړو ؟ پیدا شوي یو چې خوراک وکړو ... او خوراک لپاره باید جګړه وکړو ... آن چې مړه شو؟... ته زمایې ... او په ما ډېره ګرانه ... "

بیا لږه شیبه چوپ وو ، ویې ویل:

- "ماته په کوم نظر ګورې ؟ ..."

په کړکېچن حالت یې وویل:

- "ته بندیوان یې ... بیمار یې ... په هر حال یو خپل شوی عقده لرونکی انسان یې ..."

خوشحاله ، موسکی شو ویې ویل:

- "دا راته په زړه پورې ده ..."

په حیرانتیا یې وروکتل:

- "هغه څنګه ؟ ..."

- "هغه داسې چې دښمن خو درته نه ښکارم ... "

په بېړه یې وویل:

- "بې له شکه چې دښمن یې. ..."

سور والی یې په سترګو کې ښکاره شو، ویې ویل:

- "دا به مې نصیب وي .... "

نجمې وخندل ، ورنژدې شوه ، ویې ویل:

- "څه به وشي که بیلتون درنه وغواړم !؟..."

ویرجنه چیغه یې وکړه :

- "څه دې وویل؟ ..."

- "مطلب مې طلاق دی ..."

- "ولې؟..."

- "پدې چې ته مسلمان نه یې...."

- "هرڅه دې هېر کړه؟ ما دفقیه عالم ټولې غوښتنې پر ځای نکړې؟..."

(c) ketabton.com: The Digital Library

- "مگر ته د کفارو په صف کې جنګېږې ...."
- "زه بې لدې چې دپوځ یو غړی یم ، په نور څه نه پوهېږم...."

بیا یې چیغه وکړه ، دیوال یې په سوک وواهه ، ویې ویل:

- "پوځیان الله نه پیژني..."
- "ولې یې دپېژندو هڅه نه کوو؟ ..."

اوږې یې پورته واچولې ، ویې ویل:

- "ددې کار فایده څه ده؟..."
- "دنېکمرغیو لاره به ومومو...."
- "آه ... کافران په ملیونونو دي ، او له مؤمنانو یې شمېر ډېر زیات دی ، او نړی له ازله همداسې ده ... دا خبرې پرېږده ، کنه نو بې فایدې به وزورېږو ..."

پرمخ ماتې شوې خولې یې وچې کړې ، ویې ویل :

- "که لاره شې ، نو ... "

خبره یې لا پوره کړې نه وه ، نجمه ورنژدې شوله ، ویې ویل:

- "زما درسره مینه ده ، خو که زما دخاورې دیوه بچي دوژنې لامل شوې، یوه شېبه هم نوره درسره نه تېروم..."
- "ګرانې ته په آرامه شه ... له اوسني روان جنګ سره زما هېڅ کار نشته، ماته دلوژستیکي توکو دانتقال او رسولو مسئولیت سپارل شوی ... دچینایانو له لاسه خبره وتلې ... روسانو دټولو چارو واګې په لاس کې نیولي ..."

په ملنډنی ژبه یې وویل:

- "او دترکستان خپل ډېر وګړي هم شته چې ځانونه یې پر شیطان پلورلي ، هغوی وژنې کوي ، دخپلو وطنوالو په خلاف بدترین جرائم ترسره کوي ... ته پدې خبره نه یې ؟..."

سترګې یې په بالښت خښې کړې په ژړا او فغان سر شوله...

(c) ketabton.com: The Digital Library

(١٠)

زما زرغون هیواد ، له مختلفو مېوو ، دانو او معدنونو ډک هېواد په دوزخ بدل شوی ، انسان به پر هغه مځکه څنګه شپې سبا کړي چې مرګ ورته په مورچل ناست وي؟ په ټولو خواوو یې وېره خوره ده ، په برخه لیک یې پردي یرغلګر لوبې کوي ، څومره دردوونکې ده چې پخپل خواږه ملک کې لکه پردی بې واکه ژوند کوې؟ په حقیقت کې زه پردی نه وم ، بلکې داسې برېښېدله چې دترکستان خاوره پردی ده، دغه خاوره لکه شړل شوی بې جلبه څاروی د مجهول هدف په لور دوږنو ، زندانونو او شوکو په لاره روانه وه ، ډېره دحیرانتیا دا وه چې زه څنګه تردې شېبې ژوندی پاتې شوی یم ؟! مګر د الله اراده وه ، څومره لږ مساجد پاته وو ، لږ شمېر زاړه عمر خوړلي سپین روبي په پټه مسجدونو ته تلل ، او هلته به یې په پټو اوښکو لمنځونه کول ، دجاسوسانو سترګو به څارل ، ښایي هغوی به له زوروني د بوډاتوب په وجه بچ وو ، خو جزا یې اولادونو او کورنۍ ته ورکول کېدله ، مونږ به پر هغو مسجدونو هم تېرېدو چې ددښمن په قبضه کې وو ، تیاترې یې پکې جوړې کړې وې ، او یا یې پوځیانو او دولتي مامورینو ته هستوګنځي ترې ساز کړي وو ،د مسجد پر دېوالونو به مو ځانونه مښل او په آرامه به مو ژړل ، څوک چې په زوره وژاړي ځان به له مرګ سره مخ کوي ، زه له یوه ښاره وبل ته تللم ، هر ځل به مې ځان په نوي نوم ونوماوه .... آه ... دا زاړه یادونه دي .. په ځان اېښودل شوي نومونه مې اوس نه یادېږي! په اور مچې کې مې دا محسوسه کړه چې یوازې دنوم بدلول کفایت نکوي ، جوالیتوب مې شروع کړ ... دجوالیانو درونډ واسکټ مې واغوست ، ملا مې وتړله ښه غبرګ پړی مې پر اوږه کړ ، ږیره او برېتان مې پخپل سر پرېښوول چې پخپله خوښه روان وي ، برېنډې پښې مې چاودې ، چاودې شوې ، لکه په لسګونو کاله یې په خاورو او خټو کې تېر کړي وي ، چوپتیا مې غوره کړه، کله به مې چې له حال سره مناسب معقول کلمات په ژبه راوړل ، کلماتو به یاري نه کوله ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

شخصیت به مې ځینې ځرګند شو ، ماښام به مې ورېږ تیارې کوټې ته پناه یووړه ، خپل عبادت به مې کاوه ... دامې انګېرله چې فرښتې مې اوښکې وڅوي ... زمونږ تمدن نابودېږي ... اوبه کېږي ... په لسګونو زره روسان راروان دي ، همدارنګه چینایان ، او چینایي ښځې ، چې دترکستانیانو او چینایي یرغلګرو ترمنځ دنسل توپیر ورک شي ، چینایي حاکم "شین سي سای" دستالین لیدو کتو ته روانېږي، له مختلفو وسیلو کار اخلي چې دکمونست ګوند عضویت ورکړل شي ، بېرته راستنېږي دچین لوی حاکم "شانګ کای شیک" ته په پټه سرټېټي لیکونه استوي ، چې مرستې ورته راولېږي ، مونږ د ژرندې د دوو پلونو تر منځ دل کېږو ... زه جوالیتوب کوم پخپله شا به مې دخپلې خاورې هر رنګه محصولات لویو لاریو او اورګاډو ته خېژول او بارول چې روسیې ته لېږل کېدل ، هر څه بارېدل ، معدني مواد ، مېوې ، دانې ، څاروي او داسې نور ... دیرغلګرو روسي او چینایي لوړ پوړو چارواکو د بنډارونو او میلو چړچو ډیر ځایونه وو .. چې هلته به یې شپې ژوندۍ سبا کولې ، شرابونه یې چښل سندرې یې ویلې ، او نڅېدل... او نور دحیرانتیا وړ کارونه به مې لیدل ... دهغو خاینانو شمېر ځومره ډیر دی چې خپل دین او وجدانونه یې خرڅ کړي او د یرغلګرو خوښې او ارادو ته تسلیم شوي ، پدې سره توانېدلي ځینې لوړې چوکۍ تر لاسه کړي ، دسهار او بېګا تر منځ دبشریت په نوي بڼه بدل شوي ، هر څو چې ورته ګورم داسې راته ښکاري چې دوی هېڅکله هم ترکستانیان نه وو ، دخوراک ، څښاک ، لباس ، دخبرو او ناستې ولاړې اسلوب ... او ټول کړه وړه یې بدل شوي، دوی په هرڅه کې دښاغلیو یرغلګرو تقلید کوي ، په تیره د روسانو ، سره نښانونه په ځان ټومبي ، کمونستي شعارونه زمزمه کوي په روسي اصطلاحاتو ژبې اړوي ، هرې خواته چې دښکېل شوي هېواد نخښو نښانو ته ګورم وېره مې واخلي ، چې لګه ناوکۍ پاکې سوتره ، زړه راښکونکې شرقي ترکستانه څه جوړ شول؟ ! نهیلي مې په زړه رادننه شي، زه غمجن پر مخکه څښېږم ، لویو ګاډو او کېنتیو ته بارونو چلولو سخت ستړی کړی یم ... له ورځو نه یوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورخ په ښار کې کرخم چې مې ولیدله... هک پک شوم ... بې ارادې مې چیغه کړه:

- " نجمې !...."

لوکسه ګاډۍ چې چینایي چلوله ودرېدله ، په تروتازه مخ یې راوکتل ، زه راپه خود شوم ، بلې خواته مې مخ وګرځاوه ، په منډه شوم ، ګاډۍ یې راپسې راخوشې کړه ، تردې چې وبې نیولم ...په ړدو سترګو یې راوکتل ویې ویل:

- "غواړم چې دمانۍ په لور راپسې را روان شې ..."

ورپېدم ، په کریکه مې وویل:

- "زه دې نه پېژنم ... زه نه غواړم ... "

په پرېکنده یې وویل :

- "راځه راپسې ... دښاغلي باودین یو سړی پکار دی چې مونږ ته خدمت وکړي ... هغه اوس نشته ، له اورمچي بهر دی...ضرور به راپسې راځې ..."

مخکې لدې چې دېښې له هیبته راوېښ شم ، لوکسه ګادۍ والوتله ، او تر روانېدو مخکې مې واورېدل چې په لنډو ټکو کې دمانۍ ادرس راکوي ، خپلې تیارې کوټې ته ستون شوم، لمنځونه کوم او ژاړم... ډیر کله مرګ راته تر ژونده ډیر هوسا ښکاري ، مړي په هیڅ نه خبرېږي ... او کله مې بیا زړه.له باوره ډک شي ، چې اسلام به ضرور سر لوړی کېږي ، آزادي به رادرومي ، زه دهیلو او نهیلیو ترمنځ ګېریم ، کله مرګ غوره ګنم او کله بیا دژوندیو کارونو ته زړه ښه کوم ، زه هغه زورول شوی خپل شوی ، له منځه تللی انسان یم چې خپله تکلاره نه پېژنم ، او د سر پنا کولو ځای نلرم ...

دښاغلي باودین مانۍ پیدا کول ستونز من کار نه وو ، مانۍ په آرام او ګوښه ځای کې وه ، لږ شمېر ساتندویان یې لرل ، نه مې شوکولای چې په زړو شلېدلو جامو کې ورشم ، دجوالیتوب جامې مې بدلې کړې ، هغه څه

(c) ketabton.com: The Digital Library

مې په خان کړه چې لږ تر لږه دکومُل پخواني امیر دماني ساتندوی سره مناسب وو ...

په دروازه کې چا ایسار نکړم ... دماني ساتونکي راته وکتل وېې ویل :

- "هغه لیدو ته بې ته راغلی یې ؟ ..."

په وېره مې سر وخوځاوه ... د الله شکر مې پر ځای کړ چې له نومه یې ونه پوښتم ، سره لدې چې نوم مې ډېر خطرناک نه وو ، خو بیا هم دښمن چې برې وکړي او منګولې ټینګوي نو وېره یې په زړه کې پټه وي ، دخان په رابطه محتاط او د نورو په هکله بې پروا وي ، له ښکه مرغه چې کور خالي وو ...

یا الهي! ... ولې راغلم ؟ څه به ورته وایم ؟ دهغې مېرمنې جوړ ته به غاړه ږدم چې نن دپر مخ تللې تولنې درنه مېرمنه ده!؟ او پرون زما په نوم کېدو ته تیاره وه ، که دا کار وکړم معنی به یې څه وي ؟ هغه په هسکه ده او زه په خاورو ختو پروت یم ، مرګ راپسې داسې ګرځي لکه په هر پخواني مجاهد پسې چې ګرځي ، مګر دعښیاتو مینه مې ډېره سخته ورتیل وهي ، په سره مخملي کوچ کې ناسته وه تورې جامې یې اچولې وې چې لاېې زړه راښکون پرې زیات شوی وو ، خومره ډېر توپیر پکې راغلی وو ، نجمه غمجنه خو ښکلې او باوقاره ښکارېدله ، دماشومتوب دحرکاتو او د ځوانۍ د خویونو اثر پرې نه وو ، لکه زړه راښکونکې کونډه ښکارېدله ...

- "له ډېره وخته مې غوښتل چې ودې وینم ..."

بې لدې چې ځواب ووایم ، ومخ ته مې بې وکتل ...

- "داسې مې انګېرله چې په جګړو کې به شهید شوی یې .."

غوښتل مې چې خبرې وکړم خو ونه توانېدم ...

- "مصطفی مراد حضرته! ستونزې انســــان ډېرو ناښوخو کارونو ته اړباسي ..."

انتظار یې وکړ چې دی به اوس خوله پرانیزي ، مګر بې فایدې له خپله ځایه پاڅېدله ، وېې ویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- "هغو باتورانو ته چې په جهاد کې یې سرونه نذرانه کړل سخت احترام لرم ... تل به مې دا هیله وه چې څوک اسیر نشي او په زندان کې ونه وژل شي ... دا غوره ده چې جنګیالي په میدان شهیدان شي او نه دا چې ځانونه ژوندي دښمن ته وسپاري..."

دهغې لورته ور روان وم ، په جرأت مې وویل:

- "تا پخپله څنګه ځان ژوندی ور وسپاره!؟ ..."

درد منه خندا یې وکړه:

- "هوکې، دادی آخر په خبرو راغلې ، ډېره ښه ده ... زه خپلو کړو ته پلمې نه برابروم ، کله چې مانې دچینایانو لاسته ولوېدله، غوښتل مې اوسیدونکي یې وژغورم ، او عین وخت کې دهر یرغلګر دلاس متاع نشم ، له همدې امله مې یو سړی غوره کړ او له هغه سره مې واده وکړ ..."

په حیرانتیا مې وویل:

- "څنګه واده ؟ ..."

- "لکه په زرګونو خلک یې چې کوي ... اسلام یې راوړ اوزه یې په نکاح کړم ..."

خواشینې پاڅیدله ویې ویل:

- "ټول کار په سادګۍ تر سره شو ، کله چې پوی شوم نه مې پرېږدي خپل شرطونه مې وړاندې کړل ، ټول یې ومنل ، پوهېږم چې اسلام یې یوه ظاهري بڼه ده ، تودوښه او حرارت پکې نشته ، او پدې هم پوهېږم چې هغه هم دوکه کوم، او ځان هم دوکه کوم ... نور څه درته ووایم ... دې ته تیاره نه وم چې لېوان مې ودارړي ، واده یې کړم ویې ساتلم اولا تر اوسه پرې ګرانه یم ...."

په حیرانتیا مې وویل:

- "دهغه چا په غېږ کې څنګه ژوند کوې چې نه دخوښېږي ؟ ..."

اوږې یې پورته واچولې ویې ویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- "لکه زما ټاټوبی ترکستان چې دیرغلګرو تر پښو لاندې ژوند کوي... لکه ته چې دچینایانو او روسانو تر واک لاندې اورمچي کې ژوند کوې ، دلته هر څه بې روحه روان دي .... "

وغومبېدم :

- " روح؟..."

وېې ویل:

- "هوکې، په هیڅ شي کې خوند او مینه نشته آن چې خوراک کوو ، څښاک کوو ، خوب او ساعت تیري کوو ، داټول بې روحه، داسې خوځېږو لکه نانځکې ، حقیقي ژوندون خپل موجودیت له لاسه ورکړی ، مونږ خاندو ، ژاړو ، نور حرکات تر سره کوو لکه د ډرامو اداکاران ... مصطفی مراد حضرته اوس پوی شوې؟..."

په عصبانیت یې له دواړو لاسونو ټک پورته کړ ، چې دخادمانو مشره راغله، هغې ته یې وروپېژندم ، وېې ویل :

- "دی ډیر امین خادم دی ... نوم یې "تورسون" دی ... ترې غواړم چې ښکلې جامې واغوندي ... او له هغو کسانو نه یو تن وي چې دباودین مانۍ پرې ښایسته ده ..."

زما نوم اوس "تورسون" دی ، دباودین په مانۍ کې ګرځم ، داسې ګرځم لکه خوبولی .... دمانۍ مېرمن ترکستانۍ ښکلې ښځه ده ، داسې ښکاري چې زما په لیدو خوشحاله ده ... دخادمانو په لوکسه کوټه کې دڅو کلونو راهیسې ‌د اول ځل لپاره دلږ وخت لپاره آرام ویده شوم ، ملا مې خوږېدله ، مګر ترکي حمام مې دردونه ډېر کم کړل ، وروسته لدې چې ږیره او بریتان مې اصلاح کړل او هنداري ته مې وکتل ... څه ګورم چې دځوانۍ دور راستون شوی! ... یا الهي! ته رحم وکړې ، خو لدې ټولو سره سره ټول فکر او سوچ مې په غرونو کې له مجاهدینو سره وو ، دادی اوس د نجمې فکر هم راسره شو ، دهغې په وړاندې مې احساس دهغه چا دی چې مېرمن یې یرغمل شوې وي ، نجمه داسې ده ... لکه ښکېل شوی ښار چې دښمن پرې واکمن وي ، په عشق اومینه کې ذاتي معنی

c) ketabton.com: The Digital Library

پر وطني تعلق بدل شوي وو ... ها ... ها ... زه خاندم .... سوچ مې دهدف په لور پاتې نه وو ، په دوهمه ورځ یې په لوکسه ګاډی، کې له خانه سره روان کړم ، یرغلګرو قواوو پورې مربوطه ساحه کې چې له ونو ، ګلانو ، مېوو ډکه وه ، ورسېدو ، ټولو نجمه پېژندله ... سترې مه شي ته یې راغلل، لأره یې ورته پرېښودله ، ورښکته شولو ، بیا په زوړندو څانګو ، ګلانو او معطرو مېوو ورګډ شولو، دامې تر مخې روانه وه ، او زه یې تر شا چوپه خوله روان وم .... وبې ویل:

- "خلکو به زما په هکله ویل چې : شرف او عفت یې تر پښو لاندې کړل ..."

وړه څانګه یې ماته کړه ، ډوبېدونکي لمر ته یې په پیکه رنګ وکتل ، ویې ویل:

- "دکومُل خلک درواغ ډېر ژر سره خوله په خوله نقلوي ، ولې یې زما مسألې ته دومره ډېره پاملرنه او اهتمام وکړ؟ زه خو د امیر په مانۍ کې له نادانې خدمتګارې پرته نور څه نه ووم؟..."

ماته یې راوکتل ، له لاسه یې ونیولم:

- "د واده مې درته ونه ویل ، چې تاونه منله او انکار دې وکړ؟ ..."

- "دمنډې وخت وو .... دمرګ په پوله ولاړ وو ...."

په تراخه یې وخندل:

- "لا تراوسه دمرګ‌په پوله یو ... پوهېږې چې ګوډاګي حکومت څومره خلک اعدام کړي؟ ... شمېر یې ... له سلو زرو نه زیات دی! ..."

په حیرانتیا مې وویل:

- "تر اوسه په مجاهدینو او شهیدانو کې فکر کوې ؟..."

په ټیټه یې راته وکتل ویې ویل:

- "خیر نوڅه فکر کوې؟ ..."

- "ستا په شان خلک دامجال نلري چې پداسې مسایلو فکر وکړي..."

(c) ketabton.com: The Digital Library

- "ولې زه لکه تا غونډې مسلمان او د ترکستان نه یم ؟ ..."

چوپتیا خوره شوه ، وړمه سره وه ، لمر دډوبېدو پر مهال عجیب غونډې غمونه پاروي ، لرغوني منارونه دمابنام په څپو کې داسې ویده دي لکه دبلال د آذان غږ ، او دمسجدونو ګنبځې داسې ویدې دي لکه زوړ تمساح چې په یوه سهار مې په ژوبڼ کې لیدلی وو ، دغرونوتر هغو شنو لمنو لاندې چې مونږ پرې تېرېږو ، ودانۍ او کورونه داسې پرتې دي لکه هر څه چې ورته بې ارزښته او بې معنا وي ...

نجمې چې سور ګلاب راګوزاراوه ، ویې ویل:

- "دهغه په وژنه کې مې فکر کړی وو ..."
- "دچا ؟ ..."
- "دباودین ... زما خاوند باودین .... "
- "ولې؟ ...."
- " فکر مې کاوه ، دامې فرض دي ... مګر رښتیا راته ووایه چې : ،کومه یوه ښه ده ، وژل یې او که نازول په خپله ګټه استعمالول یې؟... "

اوړې مې پورته واچولې ومې پوښتل :

- "دلاسته راوړلو ، نازولو یې څه ګټه؟ په هرځای کې قصاب خانې ، تشدد او زورونې روانې دي..."
- "دوژنې ګټه یې څه ده؟ ... دادی زه دې پوښتم؟..."
- "هغه یو سپېڅلی غچ او انتقام دی ..."
- "مګر ما یې له نازولو ډېرې لاسته راوړنې درلودې ...."

په کلک مخ ودرېدم ومې ویل:

- "آغلې ! له دښمن سره ژوند تېرول ددوکې او درواغو کاردی..."

په حیرانیتا یې راته وکتل ویې ویل:

- "همداسې ګڼې ؟ ددې معنا داده چې په پوچه فلسفه مې ځان ،دوکه کاوه چې له تباهۍ او بربادۍ ځان وژغورم ؟ ...او ددې لپاره چې ژوند وکړم؟ ... ها ... همداسې ګڼې ؟ ..."

(c) ketabton.com: The Digital Library

سرمې وخوخاوه :

- "له همدې کبله خو دکومُل خلک درته په تیته ګوري ..."

اوښکې یې تر سترګو وبهېدې ... رانژدې شوه او په سختۍ ټکانونه راکوي ، او وایې :

- " هغوی ناپوهان دي، نه پوهېږي ... دامې فرض وو چې دامیر کورنۍ وژغورم ... او اړینه وه چې بیه یې هم پرېکړم ... مونږ نول ژوند غواړو او له مرګه کرکه کوو..."

بیا یې داوښکو په وچولو شروع وکړه ، ویې ویل:

- "او ته مصطفي مراد حضرته! په کوم نظر راته ګورې ؟ څه ګمان راباندې کوې ؟..."

- "تورسون ... نوم مې تورسون دی ... پکار ده چې پخوانی نوم هېر کړو..."

- "ستا څه خیال دی؟..."

- "زه یې په ډاګه وایم ، یوه ټوټه وچه ډوډۍ له مجاهدینو سره دغرونو په سر ... ماته ستا په دنګه ماڼۍ کې له سلو حلال شویو پسونو بهتره او غوره ده...."

له هسکې څاڅکې وڅڅېدل ، یخني تر مخکې زیاته شوه ، دباران دڅاڅکو آرام اواز مو اوریده ، احساس مې وکړ چې بوټان مې پښې زندۍ کوي ، او شنه نیکتایي مې پر غاړه فشار راوړي ، سره لدې چې دتودوالي احساس کوم نژدې ده ساه ورکړم، هغه احساس چې دډېرې مودې راهیسې رانه ورک وو اوس را پیدا شوی وو ...

- "مصطفی !..."

- "ستا خادم "تورسون"...."

- "چېرته ؟ کومې خواته؟..."

- "چېرته چې یوه ټوټه وچه ډوډۍ ده ، لوی باتوران دي دغرونو په سرونو کې..."

- "لږ وخت ماته راکړه ، په آرامه به پدې کار سوچ وکړو..."

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله چې دمانۍ ځښتن دلږ وخت لپاره له سفره راستون شو ، زه ترې پټ شوم ، مګر کتل مې چې مانۍ ته ننووت ، په ورو ترو سترګو د نجمې په لټه کې وو ، په غېږ کې یې رانیوله او ویې زبښله ، په ښکلولوې پیل وکړ ، پورته کوي یې او راتاووي یې ، هغه ژېړه موسکۍ شي ، هلته دلته سترګې ګرځوي ، ښايې لدې وېرېدله چې زما نظر پرې ونه لوېږي . .

- "ته مې په راستنېدو خوشحاله يې ؟ ..."

بې لدې چې سترګې ورپورته کړي وبې ویل :

- "ډېر زیات ... مګر داستخباراتو کسان هره ورځ په سلګونو کسان وژني ... "

- "دا ښه خبره ده ... ولې پداسې وخت کې پکې فکر کوې ؟ زما پکې هېڅ کار نشته ... "

- "باودېنه ! ولې ته په ژوند کې دريغ ونلرې ؟ ..."

- "بلکې یو محدود دریغ ، زما ګرانې ... "

- "هغه کوم ده ؟ ..."

- "لدېنه چې اوس خبره راغله ... زما دا دریغ دی چې خپله راسپارل شوې دنده باید پر مخ یوسم او ترسره یې کړم ..."

- "داچې خپل فرض پوره کړې او خپله درسپارل شوې دنده تر سره کړې ، د دواړو ترمنځ ډېر توپير ده ..."

- "زما دنده هغه زما فرض دي ... "

- "زه دې غواړم چې انسان واوسې .... "

- "لکه چې بیا مو بې فایدې مناظرې پیل کړې !؟ ..."

- "حقیقي انسان هغه دی چې دنورو زورېدلیو کړېدلیو انسانانو په درد ودردېږي ..."

په ناڅاپي سر تمبګۍ بې وویل:

- " ته باید پدې وپوهېږې چې که دا زورېدلي کړېدلي خلک بې جلبه پرېښودل شي، په غالب ګمان چې ستا او زما دواړو ژوند ته به دپای ټکی کښېږدي ..."

c) ketabton.com: The Digital Library

په عجیبه آرامۍ یې وویل:

- "دا مهمه نده ... مهمه داده چې فرض پوره کړې ..."

یې مهاره چیغه یې وکړه:

- "او زه لاڅوک یم؟ زه پدې لوی پوځ کې یو فرد یم .... پدې لوی ماشین کې یوه وړه پرزه یم ، او ته له سفر نه راستون شوی خاوند داسې استقبالوې؟! زمونږ هغه پخوانۍ مینه څه شوه؟ وزما خوږې پتاسې ، رازه چې خپلې خونې ته ځو..."

خپلې خانګړې خونې ته ننوتل ، له ځانه سره مې وویل: دا لعنتي ما هم لوبوي او هغه هم ، که لدې زیات یې ترڅنګه پاتې شم ، ټول افکار به مې زهرجن شي، حقیقي سپېڅلتیا او پاکوالی دلته په ښارونو کې نشته ، بلکې هلته په غرونو کې ده ، چېرته چې خلک آزاد خپلواک اوسي ، پر اوږو یې وسلې دي ، پکار ده په نژدې مناسب فرصت کې وخوځېږم .... "باودین" راته غرمه دغرمنۍ پر مهال په خیر وکتل ویې ویل:

- "دا هماغه نوی خادم دی؟..."

- هوکې ... دی چې پخپله دنده کې ښه وړتیا لري ریښتونی هم دی ..."

- "ته دکومې سیمې یې ؟..."

- "تورسون" نومېږم دآلتای له سیمې ..."

دخوړو مېز له ښو خوراکونو ډک وو ، دباندې اولس د ونو پاڼې خوړلې ، د ډوډۍ ټوکرې یې ټولولې، دولوږې دردونه یې زغمل ، بې وزلیو ، ولوږې نیولیو ماشومانو هغو مالونو ته رنې ، رنې کتلې چې په نقلیه وسایلو بارېدلې چین او مسکو ته لېږل کېدلې او یا دیرغلګرو پوځونو کورونو ته دننه کېدلې ... سر مې راباندې وګرځېد ... او ما هغو چړو ته کتل چې دخوړو پر مېز پراته وو ...

- "تورسونه ! ته کولای شې چې ولاړ شې ..."

دارانه باودین په ډېره پسته ژبه وویل، پخلنځي ته ستون شوم ، لکه مار چېچلی پورته کېږم لګېږم ، هغه تورېدلی چې سوله نه پېژني ، کرکه او

(c) ketabton.com: The Digital Library

نفرت مې زړه داسې خوري لکه اور چې لرګی خوري ، زمونږ له دين او عقايدو سره ددوی دښمني مې ديته هڅوي چې څه ليونتوب ته لاس واچوم ... نه داچې دخان دپاره يې کوم ، بلکې پر الهي دين د غيرت له مخې ...

(۱۱)

زه دخپل دښمن په کور کې اوسېږم ، هغه يوازې دښمن ندی ، هغه ظالم رقيب او پوروړی هم دی چې زما معشوقه يې رانه وړې او خپله کړېده، داسې انګېرم ، که دلته راباندې يو کال واوړي نو يوه بې حسه آله به رانه سازه شي ... داسې يو بنيادم لکه نجمه ، هوسا ژوند ، دخوراک او پوښاک ډېروالی او په سوکاله ماحول کې ژوند کول لکه دا ، په انسان کې دانقلابيت او جهاد روح وژني ، بله ستونزه د نجمې په سترګو کې راته حيرانووونکې ځپانده مينه او شوق ښکاري ، تردې چې زه يې له کتنو او ليدنو شرمېږم ، آن چې اکثر وخت ترې خان ژغورم ، زه داسې حالت ته رسېدلی يم چې ډېر کله دشپې له مخې دهغې په چورتونو سر يم ، غيرت مې پرې وپارېږي برغل پرې کوم ... دا کور دتېروېستنې او غولونې له شيطانانو ډک دی ، پرون پدې کورکې نڅېدونکې غونډه وه ، له يوه سره ټول ګډېدل ، نجمه په رشتيا دغونډې نجمه وه ، سترګو ځارله ، چېنايي او روسي پوځي چارواکېو ورسره دنڅا هيله درلوده ، خاوند يې دومره ځنلي وو چې بې هوښه پروت وو ، مګر سهار ته ديوه ببرني کار لپاره وغوښتل شو ، وروسته لدې چې وړين جاکټ يې واغوست کوږ ووږ له کوره و ووت ، ماته ټوله پېښه عادي او ساده ښکارېدله ، مګر ګورم چې زما کوټې خواته راروانه ده ، له ډېرې بې خوبۍ يې مخ تر پخوا لا پيکه شوی وو ، مړوندونه يې رانه تاو کړل ، ګورم چې مخ يې زما مخ ته نژدې کېږي....

- "باداري ... پرېږده چې سباناري برابر کړم .... "

(c) ketabton.com: The Digital Library

- "هېڅ اشتها نلرم ، او زه دې باداره نه يم ..."
- "مانی ټوله سترګې سترګې ده ..."
- "زه نوره صبر نه شم کولای ...."
- "څه مطلب ؟ ..."
- "ولې ته نه پوهېږې ؟ ..."
- "خو زه له خيانته کرکه لرم...."
- "له خائن سره خيانت ګناه نده...."
- "خو زه خپل شريعت ته پابند مسلمان يم ..."

چې پدې سره يې له خپل خاونده کسات اخيسته؟ او که له ماسره يې خواخوږي او شفقت اظهارولو،او که هغه پخوانی مينه ده چې راپارېدلې او بغاوت يې کړی؟ له لاسونو يې په زاريو ونيولم ، او زه يې له کتنو او لاسوهنو خان ژغورم ، هسې نه چې مقاومت مې کمزوری شي ، په پارېدلي حالت مې وويل:

- "دغرونو په دډوکې ډير مېړني شته چې له ولوږې او نورو عذابونو په سلګو دي ..."
- "هغوی په رشتيا مېړني دي ، خو خپل ژوند هم کوي..."
- "مګر په هغو حدودو کې چې الله روا کړي دي ... "

لکه وږي داړونکي لېوه يې راوکتل او ګواښ يې وکړ:

- "پوهېږې چې زه جزاهم درکولی شم..."
- "نو همدا مينه ده؟... "
- "هو ، همدا مينه ده ...."
- "او ته پوهېږې چې زه له جزا سخت وېرېږم ؟!... "
- "کله چې ددوی خوفناکو زندانونو ته ولوېږې ، چوپتيا او تيارې دې ونغاړي ، تر متروکو لاندې ونيول شې ، هلته به زما ارمان درشي ... "

په ټول باور مې ورته وويل:

- "ما لا پخوا خان مرګ ته نذرانه کړی... "

(c) ketabton.com: The Digital Library

- "ته له اور سره لوبې کوې ... ته مې حقيقي خاوند يې ...."
- "مگر ته ديو مسلمان دنکاح په عقد کې يې ، ولو که اسلام يې يوه ظاهري بڼه لري ...."
- "خير ولې دلته راغلى يې ؟..."

پوښتنې سخت حيران کړم ، رشتيا ، ولې راغلى يم ؟ تول ژوند مې لدې ظالمانو په انتقام کې فکر کاوه ، مگر چېرې دى هغه انتقام؟ زړه ټکان وخوړ راوېښ شو ، هلته يو حقيقت شته چې دپټولو هڅه يې کوم ، زما له نجمې سره مينه وه ، مانې ته ددعوت قبلول دهمدې حقيقت يو ثبوت دى ، پر همدې خاى يې پرېښودم او ولاړه ، ټوله ورځ مې بيا تر سترگو نه شوه ، په فکرونو او سوچونو کې پاتې شوم ، ولې وضعيت دومره خراب شو ، پردي مو پر ټاټوبي واکمن شول او حکومت کوي ؟ په تېرو وختونو کې په کاشغر کې ديوه مسجد خطيب راته ويلي وو:

"بچېه ! تول عزت په اسلام کې ده ، که چا يې لمن ونيوله عزتمن شو ، او که خوشې يې کړه بې عزته او ذليل شو ، او زمونږ هيواد درانه خوب ته خان سپارلى ، راحت طلبي او بې پروايي ورباندې غالبه شوې ، خلکو پيل کړى ددين يوه يوه ريشه پرېکوي . بچېه ! مالداره شتمن سرکښه شوي ، ناداره نيستمن تسليم شوي پوهه له منځه تللې ، علماء اميرانو ته په برخه قايل شوي ، فساد ، فقر او جهل خپور دى ، گناهونو رواج موندلى ... بچېه ! دا دتباهى او بربادى پيل دى ، او زيانه يې کړه:

په ختيځ کې غليمان دي ، په لوېديځ کې غليمان دي ، هغوى پر خپلو متو او وسايلو خان ساتي ، او مونږ په تېر برم او شان وشوکت خانونه ساتو ، او لرغونى برم او عزت په يوازې توگه دخان ساتنې او ددښمن مقابلې ته کافي ندى ، همدارنگه زيانه يې کړه:

بچېه ! مسلمانان سره توټې توټې وېشل شوي دي ، ترکيه جنگونو او ظلمونو خپلې ، عربان ددښمن دآسونو تر پښو لاندې چوپه خوله دي ، کفر يو ملت دى ، او مسلمانان ډير ملتونه ، په همدې سره کولاى شې ، پدې پوى شې چې برى څنگه لاسته راځي ، او ناکامي کله پېښېږي..."

(c) ketabton.com: The Digital Library

زما داخبرې ډېرې ښې يادېږي ... او همدارنګه نورې ډيرې خبرې چې حاجي خوجه نياز، جنرال شريف خان اونورو به تکرارولې ، هغوی زړور مؤمنان ول ، دمرګ په ساحه کې بې له وېرې د الله په لوري ولاړل، پدې کې شک نشته چې دې مانۍ ته راتګ مې يوه شيطاني تېروتنه وه ، پکارده چې ولاړ شم .... پکارده همدا اوس روان شم .... مګر وروسته له هغې چې يو څه وکړم ... دهغه وخت په مقابل کې ـ ې دلته مې ضايع کړ ، بيا په غرونو کې دباتورانو په لور په بېړه درومم ...
ويل کېږي چې لوی باتور "عثمان باتور " زمونږ دزمريانو لوی زمری مجاهدينْ راټولوي ، نوي پاڅون ته تياری نيسي ... ولې به دلته پاته کېږم؟ نجمې غوښتل زما په زړه او دماغ کې خمېره شوي اسلامي ارزښتونه دمېره په غياب کې په يوه شېبه کې پو پناه او لولپه کړي ، مګر مقاومت مې وکړ ... مقاومت ډير ګران وو ، خکه نجمه ساحرانه غولونې او مکرونه لري ، پر باودين دا ټوله واکمني ، دا عجيبه واکمني ، بل مطلب نه افاده کوي غير لدې چې ډېره پياوړې ښځه ده، تر آخرې درجې پورې ، پس له دوه ورځو باودين راستون شو ، ډېر ستړی ستومانه وو ، ترې وامې ورېدل چې وابې :

- "راته ښکاري چې دډېرو زيانو ستومانيو او ستړتيا وو په درشل ولاړيو ..."
- "ولې ؟ ..."
- "عثمان باتور او نورو مجاهدينو چريکي جنګونه پيل کړي ... "
- ""څه زيان به در ورسوي ؟ ... ګمان کوې ستاسو دماتولو څه‌اک لري ؟ ... "
- "هغوی پر صنعتي مراکزو حملې تر سره کوي ، پوخې چارواکی ټسوي، او نورې ډېرې رنګ رنګ وژنې کوي ، که ډاګيزه جګړه وي نو ډېر ژربه يې له منځه يوسو..."

په سترګو کې بې دخوښۍ برېښنا پرک وهل ، مګر پته يې کړه ، په خوراک او څښاک نښتي ول ، په سوچونو کې ډوب ول ، د ورځې په وروستيو کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

خبر شوم ، چې له باودین سره دوه په دوه ، یوه خانګړي بڼ ته دچکر لپاره تللې ده ، ډېر وځندېدل ، مګر نیمه شپه راستنه شوه ، لویه واویلا ورسره وه ، مانۍ له چینایي پوځي چارواکو او روسي ماهرینو او مشاورینو ځخه ډکه شوه د استخباراتو رئیس هم پکې وو ... څه پېښه وشوه ؟ باودین په توره شپه په وژونکي ګولۍ لګېدلی، مانۍ ته یې راووړ ، نجمه ژاړي نارې سورې وهي ، ویښتان شکوي ، او وایي :

- "قاتل مې ولید .... فیر یې وکړ،پخپل آس یې پښه واړوله او د سیند خواته وتښتېد ..کولای شم دلسو زرو ترمنځ یې وپېژنم...."

نجمه تاوېږي او کوکارې وهي ، بې حوصله ګي او غوسه دچینایانو او روسانو په سترګو کې ځرګنده شوه ، له غمجنې کونډې چې پخپلو اوښکو کې ډوبه وه پوښتنې ګروېژنې پیل کړې ، دآرامولو هڅه یې کوله مګر هغې کسات او انتقام ته هڅول ، او په اورمچي کې دهر مشتبه کس نیولو او زنداني کولو ته ...

داستخباراتو یوه تن وویل:

- "دا په اور مچې کې ننني دریمه پېښه ده ... دعثمان باتور سړي ګډ وډۍ راپاروي ... بې له تشدد نه بله چاره نشته ... لدېنه زیات تشدد ته ضرورت دی... ما وویل چې په پښه کې هر مشتبه ترکستانی دې ووژل شي ... مګر زما نظر نه منل کېږي ، هر ترکستانی پدې پېښو کې مشتبه ګڼل کېږي ... زه پوهېږم چې دا خاینان څنګه پیدا او ونیسم ... هېڅکله به داپېښې بې جزا پرې نږدم ... په اورمچي کې مو اضطراري (بېړنۍ) حالت اعلان کړي ..."

نجمه دسخت غم ، درد ، ستړتیا په حالت کې مرثیه خواني کوي ... د وژل شوي باودین ملګري او دوستان تلل راتلل ، نجمې ته یې د تعزیت او تسلیت مراتب وړاندې کول ، عجیبه داوه چې ما یې دځینو په سترګو کې خوښي او هیله لیدله ، هغوی د نجمې خوبونه لیدل ، سره لدې چې دباودین وینې لا وچې نه وې! ... نجمې هوډ وکړ چې تر یوې اونۍ به

(c) ketabton.com: The Digital Library

له خپلې کوټې نه راووخي او له چا سره به نه ګوري ... ګونګوسې په ښار کې دېرې شوې ، وېره خوره وه ، پردیو پوځیانو په تشویش کې شپې تېرولې ، له زمریانو او پړانګانو ګیدړان جوړ شوي وو ، زه له مانۍ نه دتلو په حال کې وم ، مګر دې پېښې زما تلل وځنډول ، هوکې، پکارده لږ نور هم انتظار وکړم ... په یوه ماښام مې ولیدله چې زما دکوټې په لور راغله ، له ځایه پاڅېدم ودرېدم :

- "باداري تاسو!..."

په رډو سترګو یې را وکتل :

- "قاتل نه پېژنې ؟..."

- "نه څوک دی؟..."

- "هوکې ... ما وژلی‌دی ..."

- "نجمې ، تاسو ؟..."

په ویاړیزه توګه یې وویل:

- "هوکې پوهېږې چې ولې؟..."

په ناکراری غږېدله ، زه یې خبرو ته هک پک وم ، یوه خبره مې هم ونکړای شوه ، ویې ویل:

- "دیوه کمین مشري یې کړې وه ، چې لس تنه مجاهدین یې شهیدان کړي وو ، پدې عملیاتو کې روسانو هم برخه اخستې وه ، پخپله یې راته ټوله کیسه وکړه ... پلمه یې راته داوه چې د اوامرو مخالفت نشم کولی، تر دې مخکې یې راسره ژبه کړې وه چې یواځې دخوراکي او لوژستیکي توکیو په رسولو کې به کار کوي او په جنګ جګړو کې به برخه نه اخلي ، په هغې شپه خوب نه راتلو ، زما د ویده کولو هڅه یې وکړه ... په ده باندې دغم او خفګان هېڅ اثر نه لیدل کېده ، خوشحالي او خندایې کوله لکه چې هېڅ جرم یې نه وي کړی ... تصور مې وکړ ... که دا مصطفی حضرت پدې لسو کسانو کې وای ؟ ! ... راومې نیوه ... ورته مې وویل: باودینه پکار ده چې ستا دبریالیتوبونو په

(c) ketabton.com: The Digital Library

افتخار مېله جوړه کړو او شراب خوري وکړو ... پدې ډېر خوشحاله شو ، ددېرو نورو بريالیو عملیاتو کیسې يې راته وکړې ، او همدارنګه جګړې ته دنورو تیاریو کیسې ، خکه عثمان باتور او ملګرو يې دوی ته لوی سرخوږی جوړ کړی دی...
آه ... بڼ ته ورننوتو ، دديوال تر څنګه مو قدم واهه ... تمانچه مې پرې را ووېستله ، مخامخ ورته ودرېدم ... له شامې پرې ګوزار ندی کړی .. باودينه ! زه دې محاکمه کوم ... باودينه ! ته خاين يې ... دخيانت او دوکې جزا وژل دي ... په خنداګانو يې پيل وکړ ... ګمان يې کاوه زه ټوکې کوم ... لکه ليونی مې پرې چيغه وکړه ... پخپل خاي ودرېږه ... تر ټولو لويه ګناه دروا غ ويل دي ... يو درواغ دې داوو ... ماته دې وويل : زه مسلمان شوم ، خو تا يوه سجده الله ته ونه لګوله ، بل درواغ دې دا وويل چې زه له جګړې کرکه لرم ، خو له څناوره پرته نور څه نه وې ... او زه درته داسې وم لکه دشرابو جام چې پرې عادت شوی وې او خلاصيدای ترې نه شوې ... ودرېږه ... ونه خوځېږې ... رنګ يې والوت ... پخپلو زنګنو راټيټ شو ... په سترګو کې مې يې اوښکې وليدلې ... تصور وکړه ! باودين ژړل! ... ماته يې څومره ډېر خوند راکاوه ... څه شي زمونږ ملک ته راوستی يې ؟ سترګې يې پټې کړې په زاريو يې وويل: "نجمې زما ډېره خوښېږې ... دومره مينه چې مې لتا سره کړې له هيچا سره مې نده کړې ...په شرافت مې دې قسم وي(۱)چې داسې کارونه به بيا ونکړم ، ولوکه له پوځه وايستل شم ... ته مې دژوند ټوله سرمايه يې ... ومې خندل ، ماشه مې رانښکله ومې ويل: ... زما هم ډېر خوښ يې ... وژنه به دې له ډېرو ناپاکيو او

---

(۱) دا دکمونستانو خانګړی قسم دی چې په شرافت قسم يادوي ، مګر په اسلام کې له الله پرته قسم حرام او شرک دی (ژباړونکی)

(c) ketabton.com: The Digital Library

چټلیو پاک کړي ... درواخله ... درواخله ... درواخله ... درواخله ... درواخله ... پنځه فیره ، دهغو مجاهدینو په شمېر چې پرون یې وژلي وو ..."

دنجمې اوښکې وبهېدې ویې ویل :

- "دکومل خلک به څه ووایي ؟ که لدې ټولو پېښو خبر شي ؟..."

بیا یې بهر ته منډه کړه ... پیاله په لاس راستنه شوه ...

- "بخښنه غواړم ... هغه لعنتي زه په شرابو روږدې کړې یم ... ډېر زر به سره واده وکړو ، ګرانه ... مګر څنګه؟ ..."

پیاله یې دباندې ګوزاره کړه...بیا یې په جدیت په خنداوو او ویناوو پیل وکړ:

- "دباودین یوه ملګري د واده غوښتنه رانه کړې ده ... چې دهغه ډېر نژدې دوست وو ... تصور وکړه ... دلته دپوځې چارواکو زړونه له کانو دي! ..."

له غمونو ډکې شپې ورځې مو تېرې کړې ، په اورمچې کې داستخباراتو رئیس بې ګناه مشتبه مشکوک کسان زندانونو ته اچول، هره ورځ به یې یو یا دوه ترې وژل چې اصلي قاتل پیدا کړي ، کله ناکله به یې نجمې ته مشکوک کسان راوستل ، هغې به ویل: نه دی نه وو ، د نیونو او زورونو لړی په سختی روانه وه ، بېرني حالات لاپسې سخت شوي وو ، نه یوازې په اورمچې کې ، بلکې په ټولو لویو ښارونو کې ، همدارنګه دمجاهدینو فعالیتونه هم زیات شوي وو ...

یو ماښام نجمې ته ولاړم ، ومې ویل:

- "دادی دماتم موده هم پای ته ورسېدله ... زما نظر دادی چې دنخابنه لویه مېله جوړه کړې ، لوړ پوړي چارواکي راوغواړې... چې پدې توګه به پر پخوانی پیښې پرده واچول شي ، باودین او کیسه به یې ختمه شي ... زه لا دا وایم چې له هغه چینایي سره دې دکوژدنې اعلان هم وکړې چې ته بې غوښتې بې ... "

په غوسه یې وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- "باودین مې دې لپاره ووژلو چې ته مې پکار یې !..."
- "که په رښتیا دې پکاریم ، نو زما دامېله پکارده ...."
- "هغه څنګه؟ ..."

له مټه مې ونیوله ، څانته مې راکش کړه ، له خپلې سینې سره مې نژدې کړه ، ومې ویل:

- "زما ګرانې ! .... پکارده چې دبېګناه خلکو کسات واخلو ..."
- "په کومه طریقه ؟..."
- "له ماسره ډېره اندازه منفجره مواد شته چې مجاهدینو رالېږلي دي،کله چې مېله ښه ګرمه شي...مانۍ به په دوزخ بدله کړو...."

سر یې وخوځاوه :

- "او مونږ ؟ ..."
- "په شرابو، نڅاوو او سندروکې به یې ډوب پرېږدو ... ښه چې ترې لیرې شو ، چاودنه به تر سره شي ..."
- "او چېرې به خو؟ ..."
- "دغرونو په لور ... هلته عثمان باتور او نور مجاهدین دي ..."

له خوښۍ یې مخ وځلېد ، شروع یې وکړه له هرې خوا مې ښکلوي ، او زه له څانه سره وایم :

- "هغه بوډۍ چې په پخلنځي کې کارکوي هغه به له پېښې مخکې په کومه پلمه لېرې واستوو ، او هغه بېوزلې منګولیایې بکیوان ته هم پکار ده دژغورنې ومه لاره وسنجوو ، او هغه دوه واړه ماشومان چې دلته خدمت کوي ، هغوی به هم بې ته ولېږو چې هغه کوټه ترتیب کړي چې تا او باودین پکې لوبې او ساعت تېری کولې..."

دوعدې په شپه ، چې تکه توره تیاره وه ، په قوي آس سواره شولو دشپې په تورتم کې وتښتېدو ، چې شاته مو وکتل ګورو چې مانۍ تبوله د اور سره لمبه ده شاوخوا سیمه یې رڼاکړې ده ، چیغې ، فریادونه ، دبیداری

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټالی، او دشپېلیو آوازونه یو په بل پسې پورته کېږي یو دوه ساعته وروسته مونږ دغرونو په لمنو کې وو ...

له آسه مې راکوزوله ، ومې ویل:

- " نجمې: غر د آزادو ، اتلو مجاهدینو تلپاتې مملکت او هېواد دی ..."

هغه چې له یخنی رپېدله ویې ویل:

- "زه څومره نېکمرغه او خوشحاله یم؟..."

په خندا مې وویل:

- "اوس به د ورینو زیړو جامو غم څانته کوې ... "

ناڅاپه یې وپوښتل :

- " ددې زړورو کامیابو عملیاتو سوچ دې خصوصاً پدې وخت کې څنګه وکړ؟ ..."

پداسې حال کې چې آس مې تنګ پېچومي ته کشاوه ، ومې ویل:

- "دامې لومړی ځل نه وو ... په اورمچي کې داوسېدو په اوږدو کې مې دې ته ورته عملیات ډېر کړي دي ... زه دعثمان باتور په لاربښونه روان ووم ..."

په خلاصو سترګو او حیرانتیا یې راوکتل ... زه د دمې لپاره دکېناستو په حال کې وم چې ومې ویل:

- " کوم کار چې دې وکړ ، د باودین قتل او ددې شپې دپېښې په هکله ... که دادې نه وای کړي ستا برخلیک به هم لکه دهغو خلکو وو چې دځپل خیانت او ظلم په لمبو کې وسوځېدل ..."

په چیغه یې وویل :

- "څه ؟؟ زه دې هم وژلم؟ ..."

دچین لي او خاتون کیسه رایاده شوه ، او چیغه مې کړه:

- "زه یې پلار یم ..."

نجمه پوی نه شوه ، په نورو خبرو سر شولو ، د اوږد سفر، دعثمان باتور لیدنه اوملاقات ... چې په غرونو کې دمجاهدینومشر دی ...

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱۲)

په لړه نه بلکې په ډېره اندازه خوښي مې محسوسوله ، دغرونو پر پوړيو اوپېچومو ورختلو ، او پر هغو څنډو چې سرې آسمان ته ورنژدې کوي ، دهسکې رونوالی لا زیاتېږي ، هوا لا زیاته سړېږي ، پوهېږم چې دسینې لیارې او څانګې مې یو یو پرانستل کېږي ، فکر کوم مارغه یم ، خو وزرونه مې کم دي ، نجمه مې کله ترڅنګه او کله تر شا په آس روانه وي ، دلمر تاو یې ښکلی مخ داغلی ، زیاته سره او غنم رنګه ښکاري ، اوس دادی هغه خپل اصلي بڼې چې دامیر په مانۍ کې وه بېرته راګرځي ، خوشحاله او خندانه ښکاري خو لومړۍ ورځې پرې سختې تېرېدې ، ځکه په ترکي سیستم دګرم حمام اخیستو امکانیات نه وو ، او پدې هم ډېره خفه وه چې دسینګار وسایل یې په څنګ کې نه وو ، ښایي دې هم ډېره دردولې وي چې دقوم له مشرانو هغه سرونه یې نه لیدل چې سهار ببګا ورته ددرناوی په توګه ټیټېدل ، دغرونو خلک فطري ژوند لري، ښځې له نارینه وو سره په ټولو کارونو کې برخه اخلي ، ټول چاپېریال یقیناً هغې لپاره نوی وو ، له یادو شویو سختیو سره سره بیا هم دنورو فداکاریو لپاره هوډمنه وه ، خپله خوښي یې نه پټوله ، وخت ناوخت به یې کېسې تکرارولې ، ... باودین بې څنګه وواژه ، دباودین په سترګو کې وېره ... زارۍ هیله .... هغه نرموونکي کلمات چې دباودین له شونډو څڅېدلې وو... زه پوهېدم چې هغې پدې خپل کار څومره فخر کاوه ، او مغروره وه ... پس له سختو سفرونو د (آلتای) غرونو ته ورسېدو ... هلته دعثمان باتور مرکز دی ، هغه روسانو او چینایانو ته په یو برابر سرخوږی پیدا کړی وو ، او توانېدلی وو دوطن دبچیو څني هغه خاینان دخپلو بدواعمالو په جزا ورسوي چې د روسانو ګوډاګیتوب یې کاوه... عثمان باتور دپرېکنده کتنو خاوند وو ، اوږده برېتان ګنه ږېره ، یوه اندازه غټه پوزه ، دروند ، ښکلې باوقاره څېره یې لرله،دلږو خبرو او ژور فکر والا شخصیت وو ... زه بې ډېر

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښه پېژنم ... همدارنګه دهغو مجاهدینو اکثریت پېژنم چې دده ترڅنګ دي ... عثمان باتوردغرونو دسختې یخنۍ له امله درنې ، تودې جامې اچولې وې ، ځومره ایمانداره وو هغه خلک ، د ایمان په قوت دطبیعت طوفانونو او دغلیم مکرونو ته ټینګ ولاړ وو ، له مرګ او سختیو سره یې اوږده کلونه په مېړانه دغرې ووهلې ، هغه نعره یې چې غرونه خوځول د ... الله اکبر .... الله اکبر تلپاتې نعره وه ، په غرونو کې د مجاهدینو څو متعدد مرکزونه وو ، ما به کله لدې او کله له هغه مرکز سره شپې تېرولې ، د تعذیبونو او تول وژنو اوږدې کیسې به مې ورته کولې چې غلیم پر اولس کولې ، همدارنګه هغه کیسې به مې هم وراورولې چې په خینو عملیاتو اړ یا دترپ او خرپ په جګړو کې مې برخه اخیستې وه ، چې باید په آخر کې دعثمان باتور ترڅنګ واوسم ، چېرته چې څما اصلي ډله ده ، زه ورته منسوب یم او ورسره کار کوم او هلته به له مصطفی درغا سره یوځای کېږم ...

دځه وخت له تېرېدو وروسته آس مو له لاسه و ووت ، په غرونو کې یوه واړه کلي ته موپناه یووړه ، خیني شپانه او کروندګر پکې مېشت وو ، یخني ماته شوې وه ، پدې کلي کې څو شپې پاته شولو ....

نجمې وویل:

- "تر څو به کډه په شا ګرځو؟ ..."
- "یا به تلل وي او یا راتلل چې لدې مو خلاصی نشته ! ... "
- "داډېره ستومانوونکې ده ... "
- "همدا جهاد دی ... "
- "دامې مطلب ندی ... "
- "مطلب دې څه دی؟ ..."
- "هغه وخت رارسېدلی‌چې سره واده وکړو ... ته هېڅکله له فرصتونو کار نه اخلې ... دامیر په مانۍ کې وروستی لیدنه کتنه دې په زړه کېږي؟... کاشکې منلې دې وای! ..."

(c) ketabton.com: The Digital Library

په مینه مې له لاسه ونیوله ... زما لاسونه یې رانیول او پر خپل مخ یې کېښودل ، اوږده شېبه همداسې پاته شولو ، پداسې سترګو چې مینه او شفقت ترې څڅېدل را وکتل:

- "ترڅو به داسې پاته یو؟..."
- "حتماً په کلي کې عالم شته ..."
- "زه به په منډه ورشم او پوښتنه به یې وکړم ..."
- "دا کار ماته پرېږده ...."
- "زه څومره بختوره یم ؟..."
- "مونږ تېروتنه کوو ... بلکې دوه مخې لوبه کوو چې بایلات او کتاب دواړه لري ..."
- "ولې مصطفی؟ ..."
- "ته ګمان کوې ژوند به کوو ، اولادونه به کوو ، هغوی به غتېږي، پالنه به یې کوو؟..."
- "دا ټول الله تعالی ته پرېږده ..."

زمونږ واده مختصراو ښکلی وو ، دکلي خلکو راسره برخه واخیسته ، نجونو ونڅل ، شپنو خپلې ښکلې سندرې راته وویلې ، طبلې او نغارې وټنګېدې کومو چې زړونه خوځول ، خوراک څښاک مو وکړ ، خوږې لس ورځې مو تېرې کړې ، لکه له زمانې مو چې غلا کړې وي ، نجمې خپل ټول زیورات وپلورل ، دوه آسونه مو پرې وپیرل ، او سفر مو له سره پیل کړ ...

- "ګرانې هلته ... چېرته چې زړور مېړني اوسي ... ژوند به کوو ... هغه یوه بشپړه ټولنه ده له ښځو ، سړیو او ماشومانو سره ... ټول بې له جګړې نور څه نه پېژني .... جګړه دلته دژوند او آزادی په معنا ده ... جګړه د الله په لیار کې زمونږستره فریضه ده ... او کله چې غالب شولو ، دخپل ټاټوبي مالکان شولو ، خوږ او زړه راښکونکی ژوند به بیا له سره پیلوو ..."

(c) ketabton.com: The Digital Library

موسکی شوه ، دهسکې لمنو ته یې وکتل ، کوم چې وربخو پوښلي او ښایسته کړي وو ، وبې ویل:

- "آیا لدې اوسني ژوند اخوا نور زړه وړونکی ، خوږ ژوند هم شته ؟ ..."

- "هو زما ګرانې ! ... کله چې آرامي راشي ، داسلام خاوره اسلام ته ستنه شي ... دښمنان وتښتي ... هغه وخت به له ژوندانه خوند واخلو ... حقیقي نیکمرغي به زمونږ وي ... پکار ده مونږدهمدې لوی هدف ، اوچت ارمان لپاره ژوند وکړو ... لدې مینې په اوچته کچه چې زما او ستا په زړه کې ده ... ټول ترکستان به دمینې تلپاتې سندره او نغمه وي ، زه او ته او زمونږ په شان نور سنګرداران به د مقدسې سپېڅلې نغمې دزړه راښکلو راز او سُریو ... اود همېشه والي راز ... هغه به دځمکې پر مخ جنت وي ..."

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱۳)

دا هغه مهال دی چې لویه نړیواله جګړه تونده روانه ده ، له یوې خوا هتلر او له بلې خوا د روسانو ، انګرېزانو او امریکایانو متحده جبهه وه ، هغه لوی بریالیتوبونه چې هتلر او دهغه جرمني پوځ تر لاسه کړي وو ، توله نړۍ یې لړزه ولې وه ، او په هستی کې یې دقوتونو بیلانس ګډ وډ کړی وو ، مونږ دغرونو په سرونو کې اورېدل چې جرمنیان دغرب له خوا دروسیې خاورې ته ورننوتي دي ، او روسي پوځونه له سیمې په شا شوي دي ، عثمان باتور د آلتای په غرونو کې په یوه لویه غونډه کې وویل:

- "ای مېړنیو ورونو :

اوسنی وخت ډېر ستونزمن او حساس پړاو دی ، زمونږ دهېواد برخلیک ټاکي ، ښایي دراتلونکیو څو نسلونو لپاره ، او جګړه مو پردې ټاټوبي اوږده ده ، له هغې زمانې را شروع شوی چې په روسي قیصرانو کې داروپایي، بنسټپالو او دمسیحیت دپرکټیانو په لمسون زمونږ په اړه طمعې پیدا شوې ، او له هغه وخته چې دچینایانو وړي سترګې دلسګونو کلونو راهیسې زمونږ سترې خاورې ته غځېدلي دي .... داتلولیو خاوره ... دعزت او کرامت خاوره .... داسلامي تلپاتې جګړو راهیسې ، له هغه وخته چې هر دښمن زمونږ دخاورې یوه ټوټه پرېکړې وه ، دامیرانو او واکمنو دغفلت او خر مستیو په نتیجه کې! ... نه غواړم له تېرو وختونو زیات وغږېږم ... غوښتل مې دا ووایم ، زمونږ خاوره بل څوک راته نه آزادوي ، یوازې زمونږ پر اوږو د آزادۍ مانۍ ودرېږي ، تېر ځل روسان دمرستو په وړاندیز کې ریښتوني نه وو ، همدارنګه چینایانو چې کله دآزادۍ او خپلواکۍ خوږې وعدې راکولې ، پخپلو ویناوو کې رښتیني نه وو ... تر هغې وړاندې ستالین او قیصرانو هم درواغ ویلي وو ، شانګ کای شیک دچین مشر هم درواغ ویلي وو ، او تر هغه مخکې (چن یان چن) هم کذاب وو ، دادی تاسو وینئ چې پر هېواد مو اور او اوسپنه حکومت کوي ، په زرګونو خلک پولیګونونو او وژنتونونو ته او سلګونو زره نور

(c) ketabton.com: The Digital Library

زندانونو ته بیول کېږي ، ترکستاني کورنۍ په ټولیزه توګه بربادې شوې او ژوندۍ تر خاورولاندې شوې ، زمونږ دآزادۍ له سترو مشرانو سره چې کله ددښمن لاسته ولوېدل دجګړې دبندي په څېر چلند ونشو ، بلکې په ډېره بې رحمۍ ووژل شول ، عزت ، حیثیت او نیک نوم پورې بې ملندې ووهل شوې ، پداسې حال کې چې هغوۍ زمونږ دخاورې سپېڅلي اصلي بچي وو ، دښمن اوس زمونږ پر سیمو کلیو او ښارونو کې د دوکه شوي ، بې ارزښته نسل په رامنځته کولو او روزلو اخته دی ، پدې نوم چې په هېواد کې مو پوهه او پر مختګ راولو ، دا حیرانوونکې نده چې روسان دنړۍ د عامې آزادۍ لپاره د نازي هتلر سره جنګېږي او په عین وخت کې زمونږ آزادي سلبوي ؟! همدارنګه چینایان له جاپانیانو سره ... لکه جنګي غویان ښکر په ښکر دي ... تر ټولو غمونکې داده چې دمسلمانانو دبچیو لوېې لښکرې له قفقازه نیولې دغربي ترکستان تر نورو جمهوریتونو پورې ټول له روسانو سره په یوه صف کې دجرمنیانو په خلاف ولاړ دي !...

اي اتلانو: ! مونږ دخپلې خاورې آزادۍ لپاره جنګېږو ، تیری او ظلم چې په هره بڼه وي نفرت ترې لرو له خپل اسلامي حنیف دین او لرغونو مدني میراثونو څخه په کلکه دفاع کوو ، روسیه دا اوس خپل نوم او نښان دشرق په روانه جګړه کې دبایللو په حال کې ده ، نژدې ده جرمنیان مسکو ته ورننوځي ، چینایان له جاپانیانو سره په جګړه کې له سختو ستونزو سره مخ دي ...

زمونږ جګړه د الله په لیار کې جهاد دی ، پکار ده داسې ګوزار وکړو چې ددښمن ملا پرې ماته کړو ، کله چې بری زمونږ شو ، خپلواکي مو واخیستلې ، بیا به دټولو دوستان یو ، زمونږ هیواد نه پر چا تېری کوي او نه په چا کې طمعې لري ، زمونږ خاوره چې له ډول ډول خیراتونو اوشتمنیو مالامال ده واک او اختیار یې باید زمونږ وي ، آیا مونږ د آزادۍ وړ اولس نه یو؟! روسان زمونږ دچریکي جګړو په مخنیوي کې پاتې راغلي، اوس یې داولسونو په ټولیزه وژنه لاس پورې کړی او له عام اولسه

(c) ketabton.com: The Digital Library

یې غچ او کسات اخلي ... نن یې له هیواد شموله عمومي جګړې پرته بله لار نشته ....

دحاضرینو دتکبیر نارې پورته شوې او په راتلونکیو ورخو کې د مجاهدینو لېږدول پیل شول ، روسي قواوې په وېره په شا کېدې داورمچي شاوخوا لس کیلو مترۍ ته ورسېدو ، پدې وخت کې روسانو خپلې ډېرې لښکرې له جرمنیانو څخه د ستالینګراد دفاع او ژغورنې لپاره لېږدولې وې ، په شرقي ترکستان کې د روسي پاتې شویو پوځونو په تکولو اولسي جنګیالیو پیل وکړ ، تردې چې غربي ترکستان ته یې واړول ، چې پدې سره پر عام اولس باندې دروسانو ظلمونه او وحشتونه بربنډ شول ، کوم چې دښکېلاک تر پردې لاندې پټ وو ، ځیني ترکستانی کورنۍ ترۍ تم شوې وې ، روسانو په زندانونو او پوځي بارکونو کې درې لکه بندیان ساتلي وو، خینو راخلاص شویو زندانیانو به دوحشي تعذیب عجیبې وېرووونکې کیسې کولې ، دشهیدانو مبارک جسدونه اولاشونه به په لاس نه راتلل ، څکه روسانو پټ تر خاورو لاندې کول او په حیرانونکو وحشیانه طریقو به یې وژل ، دتصادف له مخې د خفه کوونکي ګازونو په زېرمتون کې دوه لاشونه پیدا شوي وو ، چې وروسته معلومه شوه ، د اولسمشر خوجه نیازاوپیاوړي قوماندان جنرال شریف خان لاشونه وو ، همدارنګه داستخباراتو هغه ودانۍ چې روسانو به دمخالفینو دځپلو عمده کار ترې اخیست دسختو اوربښتونو په وجه ونړېدله ، ددې ودانۍ تر خاورو لاندې بشري هیکلونه لاسته راغلل چې شمېر یې درې زرو ته ورسېد ، چې تر ودانۍ لاندې دلوی زندان د موجودیت ګواهي یې ورکوله ، او ټولو زندانیانو پداسې حال کې ساه ورکړې وه چې یوه هم د دروازې دخلاصېدو سوچ قدرې هم نه وو کړی ، دا خو لا پرېږده چې څوک بې دبرخلیک په اړه پوښتنه وکړي ، دترکستاني اولس د مختلفو پرګنو بچي ددې لوبې غمیزې ننداري ته راووتل ...

نجمې چې اوښکې بې بهېدلې وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- " دا څنګه مړه شوي دي ؟ مصطفی زه ددې تصور هم نشم کولای ، آیا دا دبې رحمۍ انتها نده؟ آه ... دا تیارې کوټې ... دمرستو هغه کوکارې چې بې خوابه پاته کېدل ... ولوږې ... تندې ... څیرونکي ګوزارونه ... په دوی کې به هغه هم ول چې دخپلو مېرمنو په سوچونو کې وو ... او ماشومانو په فکرونو کې ... او همدارنګه هغه چې دنکاح لپاره خوښې کړې پېغلې په سوچ کې ... یا الهي! ... دا ممکنه ده چې په نړۍ کې دې داسې پېښه وشي؟! د الله لعنت دې وي پر روسانو ...دنړیوال انقلاب بلونکي له مونږ څه غواړي ؟!... له هغه قوم نه به څه دخیر هیله وشي چې بې ګناه خلک پداسې غمیزو اړوي ؟! یو له بل سره غاړه غړۍ هیکلونه وګوره ... پداسې حال کې مړه شوي چې یو دبل په غېږ کې وو حتماً یخني ډېره وه ... په سخته خواشینۍ کې الله ته په زارۍ وو ، هغوی چې دګران هېواد په غرونو او ځنګلونو کې آزاد اوسېدل ، پدې دردوونکي توګه وژل کېدل؟! د الله لعنت دې زمونږ پر ذلیلو پریوتو دښمنانو وي ..."

له لاسه مې ونیوله ، ومې ویل:

- "پس له مرګه انسان دتکلیف احساس نه کوي ... خان دې پرې مه خوره ..."
- "تکلیف مونږ لپاره دی ... مونږ باید ودردېږو ... تر هغې چې په رګونو کې مو خواک پیدا شي ، دهر ظالم ستمګر په خلاف تلپاتې کرکه او نفرت را وپارېږي ..."
- "ګرانې ! ته مه خفه کېږه دښمنان مو په هرګوټ کې ترمحاصرې او بریدونو لاندې دي ... "

نجمې اوښکې وچې کړې وبې ویل:

- "مصطفی : نوره درسره نشم ګرځېدلی ... "
- "ولې؟..."

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورو یې وویل:

- "داسې ښکاري چې په پوست مې ماشوم دی ..."

تر اوبو ، او اوربښت لاندې خورو ورو هیکلونو ته مې وکتل ، او بیا مې نجمې او الوتي دردېدلي رنګ ته نظر وکړ ، په غوږ کې مې ورته ورو وویل:

- "که الله تعالی زوی راکړ ، خوجه نیاز به یې ونوموو ..."

په ترخه موسکی شوه ، هغه کور ته چې پکې اوسېدو ، ورمې وستله ، ومې ویل:

- "یوه اونی وروسته به ستون شم ، د "ایلي" او "آلتای" دوه له معدنونو او شتمنیو دکې سیمې باید له روسانو آزادې کړو ..."

سختې جګړې روانې وې ، روسان په تېښته وو ، عثمان باتور په یوه خانګړې غونډه کې چې ښه ډېر قوماندانان ورته راغلي وو و ویل :

- "مېړنیو اتلانو ! : تاسو خبر یاست چې دترکستان چینایي حاکم (شین سي سای) څه وکړل؟..."

مونږ ټولو سترګې ور واړولې ، پخپله همښنی آرامتیا یې وویل:

- "هغه اوس روسان رانیسي او زندان ته یې اچوي ..."

دا یوه ناڅاپي حیرانتیا وه ، ټولو په یوه چیغه وویل:

- "داڅنګه؟..."

- "دسیاست او مصلحت لوبه ډیره کرغېړنه لوبه ده "

- " مګر هغوی یې مرستندویان وو ، او هماغوی ول ، چې دوی یې وژغورل..."

- "هو ، هغوی(شین سی) وژغوره ، چې خپل یې کړي ، ترلاسه یې کړي او هېواد ترلاسه کړي هغه په نوم واکمن وو ، له "شانګ کای شیک" سره یې اړیکې نیولې وې ، چې باور یې ترلاسه کړي او مرسته ترې وغواړي ..."

او دا څرګنده وه چې "شین سي سای" له روسانو سخت په تنګ وو ، او نه یې شو کولای چې دهغو له پوځي ماهرینو او سلا کارانو له څارنې څان

) ketabton.com: The Digital Library

وژغوري،، مګر دیو لوی شمېر تر ستنیدوو وروسته چې له جرمنیانو سره توندې جګړې پر مهال ولاړل ، او وروسته له هغې چې دعثمان باتور مجاهدینو ښه ډېره مرګ ژوبله ور واړوله او لوی شمېر یې وتښتېدل ، ایله شین سي فرصت په لاس راوړ ، او ځینې روسي اتباع یې زندان ته واچول، دچین ستر مشر "شانګ کای شیک" ته یې هیأت ولېږلو ، چې معذرت ترې وغواړي ، دتېرو نیمګړتیا وو په هکله دخواشینۍ څرګندونه وکړي ، او دمجاهدینو په خلاف ترې مرسته وغواړي .... دا راسره ومنئ چې "شین سي " اصول نه لري ... مونږ ته پکار ده چې دروسانو تر ماتې وروسته له چینایانو سره دنوي جګړې لپاره تیاری ونیسو ...

بالآخره زمونږ سر مشریزې غونډې د عمومي پاڅون اعلان وکړ ، چې داولس هر وګړی دې له خپلې وسې سره له چینایي ځناورو دهېواد ژوغورنې په جګړه کې برخه واخلي ، بیا عثمان باتور دچین حاکم "شین سي" ته یوه اعلامیه ولېږله چې له خپلو پوځونو سره له هېواده د وتلو نیـتـه ور په ګــوته شــوې وه ، او کـه نـه نـو دټولو برخلیک به باوري مــرګ وي ...

(شین سی) حیران وو چې څه وکړي ؟ زمونږ دپوځونو په کلابندۍکې وو، (شانګ کای شیک) ته دلېږل شوي هیأت – دده ورور هم پکې وو – خبر هم درک نلري ، زمونږ اولس دخاورې ژغورلو په موخه دیوه افتخار بخونکي پاڅون په لور غوټې وهي ... د الله اکبر ... له نارو پورته هسکه ډکه ده ...

- "مصطفی حضرته ! دادی ، دریم خل لپاره بیا سره وینو .."

ګورم چې دټول ژوند ملګری ، منصور درغا دی ...

- " آه ... منصوره ! ... څومره تغیر شوی یې! دسپین وېښتانو تارونه دې په سر کې وینم .... را له غاړې ووزه ..."

ګورم چې کښې مړوند یې نه ښوري ، توپک یې په ښي لاس کې دی ، په ډېره مینه مې په غېږ کې رانیو ... له سره مې وروکتل ، دمخ ښکلا او تازګي یې تر ډېره تللې وه، دتندي وېښتان یې یو یو پاتې او نور تللي ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

مګر ږیره یې شنه بخنه پاتې وه ، چې دسرتمبکي ښکارندويه وه ، او په سترګو کې یې ژورغم له ورایه څرګند وو ...

- "منصوره ! څه حال احوال ده ؟ ...

- "روسان مو وشړل ..."

ومې خندل ، هر څوک پدې حقیقت پوهېږي ، احساس یې کړه پوی شو چې خواب یې کافي نه وو .

- "ګرانه غجرۍ مې مړه شوه ... روسانو حلاله کړه ، لکه په لويه مېلمستيا کې چې پسه حلالېږي ... لکه دځنګل وحشي ځناورو ،توټې توټې یې کړه ... چيغې یې وهلې ، لاس او پښې یې اچولې ، داړونکي ځناور به ترحم او شفقت وپېژني ... نه روسان... "

خبرې یې اوږدې شوې او د شهادت په ګوته یې اشارې کولې:

- " نه ... نه له زندانه زما دوتلو او تېښتې خبر خپور شو ... کاش نه وای تښتېدلی.... دا راته غوره وه چې له هغو هيکلونو څخه يو وای چې داستخباراتو د ودانۍ په تل کې له لوېدو وروسته وليدل شول ، ته نه پوښتې چې ولې؟ ټول ځايونه یې راپسې وپلټل ، کله چې په لاسته راوړنه کې مې ناکام شول ، تورسرې ، نارينه ، ماشومان ، ټوله کورنۍ یې راته يوړه ، اوس به وپوښتې چـــې بـــرخــلــيـک یې ؟ په ټوله خواشينۍ به ووايم چې ... چـــې لاړل!..."

اوښکي یې و بهېدې:

- "هغه ذات ته ورغلي چې پر هيڅا تيرى نه کوي ... "

سترګې یې وچې کړې ويې ويل:

- "ګمان کوې چې زما حالت دهغو تلليو له حالته ښه دی ؟ ..."

له لاسه مې ونيو ، ومې ويل:

- "راځه چې خو ... نجمې غوښتل چې ودې ويني ..."

راته وې کتل ، لکه هغه زړه کښه چې ورياده شوې وي ....

(c) ketabton.com: The Digital Library

- " نجمه ؟..."
- "هو ... زما مېرمن..."
- " مېرمن دې؟ ... دا نامکنه ده ... ته پوهېږې چې ولې ؟... "

باوري مې وخندل او ومې ویل:

- "له ماسره یې په ډېرو ښوعملیاتو کې برخه واخیستله ..."

ترڅنګ مو ټپي خبریال چې تازه راستون شوی وو ، ناست وو وېې پوښتل:

- ،"ته مصطفی مراد حضرت یې؟... "
- "هو ..."

خبر یال وخندل وېې ویل:

- "په اورمچي ، آلتای ، کاشغر او کومُل کې ، ستاسو په اړه اعلامېه خوره شوې ده..."
- "پوی نه شوم؟ ..."
- "ستا او د نجمې په سر انعامونه ټرل شوي دي ، چې هر څوک یې مړه یا ژوندي وسپاري لوی انعام به ترلاسه کړي ... ګورم چې ته دلته یې ؟ ... ستاسو کېسه دورڅپانو او اونیزو دلچسپه موضوع ده ..."

خپلې اوږې ته مې وکتل ، خبر یال ته مې چې په قهقهې خندل اشاره وکړه وګوره :

- ،"دویاړونې لومړی درجه مډال!..."
- "هو ملګریه : دعثمان باتور له خوا ..."

د سپوږمۍ رڼا خوره وه ، منصور درغا مې تر څنګه وو ، منصور وغومبېد وېې ویل:

- "دکومُل امیر مړ شو ، ګمان کوم وژلی به یې وي ، امیران ټول ولاړل ، کورنۍ او تور سرې یې هرې خواته خواره واره شول ، دنیا له بې انتها څپاندو پېښو فوارې وهي، لکه داسې چې مونږ ته ټول عمر جګړه لیکل شوې وي ،."

(c) ketabton.com: The Digital Library

- "منصوره د الله تعالی په لیار کې له جهاده پرته بل عزتمن شی نشته ..."
- "پوهېږم .. مګر کله ناکله ځانته متوجه شم ... ښکلې ورځې را یادې کړم دوړکتوب معصوموالی ... کورنۍ او چم ګاوند ... زرغونه ځمکه ... ښکلی سهار ... خندانه دنیا ، داټول څنګه ولاړل؟! نېکمرغیو ته درسېدو لپاره ددې ټولو ترخو څکل اړین دي؟ او بیا لا کومه ده هغه نېکمرغي ؟ دادی مونږ وګټله ... مګر لدینه چې زیان او ګټات موڅو خله تکرار شو ، داهم ډېر ووړ ښکاري ... کله کله همداسې احساس راپیدا کېږي ... ډېره بخښنه غواړم ، دانسان په حیث په انسان وردردېږم ... مېرمن مې ولې مړه شوه ؟ بوډا پلار مې څنګه مړ شو ؟ او دمور ، ورونو او کورنۍ وینې مې څنګه توېي شوې ؟ داسې راته وویل شول ، چې هغوی دقرآن آیاتونه زمزمه کول ... او بوډا پلار مې آیت کرسي په لوړ آواز ویلې .... پدې حالت کې جلادانو خندل ... ولې بې خندل ؟! مصطفی! غواړم چې نجمه ووینم ، پوښتنه ترې وکړم چې لدې ځناورو سره یې څنګه شپې سبا کړې ؟ څنګه بې ورسره خوراک څښاک ناسته ولاړه کوله آیا هغوی بشر وو ؟ ..."

پوی شوم چې منصور درغا په هغه څه چې ده ته او دده کورنۍ ته پېښ شوي دي ، ډېر زیات دردېدلی دی ، او دغم هغه څپې چې ورباندې راځي دده احساسات راپاروي ، نژدې ده حواس ترې یوسي ، په شفقت مې پر اوږه لاس ورکش کړ ، ورو مې وویل:

- "پر الله دې باور شته ؟ ..."
- "هو ولې نه ..."

اوښکې یې وبهېدې او دا آیت یې زمزمه کړ :

- " الذین اذا اصابتهم مصیبة قالوا انا لله وانا الیه راجعون... "

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه : "هغوی ته (زېری ورکړه) چې دمصیبت پر وخت وایي : مونږ دالله یو ، او الله ته ستنېږو"

(۱۴)

لاس یې موټی کړ ، شونډې یې وچیچلې ، په لېونتوب یې چیغه کړه:

- "نامرادي اومایوسي مې نږدې ده ستونی راخفه کړي ..."

دا دشین سي سای دلوی ترکستان د سترحاکم وینا ده او همدا رنګه له غم او غوسې ډک حالت کې یې وویل :

- "ددې لپاره چې دترکستاني اولس له شره ځان وژغورم ، زما فرض دا وو چې یا پر روسانو بروسه وساتم او یا پر چینایي مرستو، په یوازې ځان مې هېڅ نشوای کولی... ددې معنی څه ده ؟ ددي معنی داده چې ټول عمر باید پر روسي یا چینایي متو بروسه ولرم؟ له همدې کبله مې هېڅکله د آرامی ساه وانه خیسته او سوکالي مې تر سترګو نه شوه ..."

یوه چینایي جنرال ځواب ورکړ:

- 'پدې مو هېڅکله سوچ ونکړ چې دشرقي ترکستان له خلکو دوستان ونیسو..."

شین سی وغړمبېده ، وېې ویل:

- "دا ناممکنه ده ، یرغلګر او بنکېل شوي سره نه دوستان کېږي ... په هر ځل مې هڅه کړې چې مقاومت او پاڅون په تشدد او سختی غلی کړم ، ځکه بله لیاره مې نه درلوده ... ساده نه یم ، زه هغه کوم چې عقیده لرم تر هغې بله بنه نشته ... وګوره ... شاوخوا غرونه لکه باران راباندې سرې ګولی اوروي ، دروسي مرستې تر ختمېدو وروسته ... که "شانګ کای شیک" پخپله ژمنه

(c) ketabton.com: The Digital Library

وفا ونکړي ، نو اورمچي به ډېر ژر له لاسه ووځي ، او په میاشتو
کې به داسې قصابي شو چې دترکستان تاریخ نه وي لیدلې..."

(شین سئ) د آرام خونې ته ولاړ ، وارخطا او عصباني وو ، خانته یوازې
په سوچونو کېناست ، په خان نه پوهېده چې لږ وخت پرې تېر شو او که
ډېر ، مګر کله بې چې سر راپورته کړ ، ګوري چې خادمه بې ولاړه ده ،
او په لاس کې بې د اوبو جک او ګیلاسونه دي ، په حیرانتیا بې وویل:

- "له څه وخته ته همداسې ولاړه بې؟..."

- "له شاوخوا نیم ساعته ..."

- "خیر ولې دې خبرې نه کولې؟ چوپتیا دې کله ناکله پر ما درنه
شي ..."

دا جینۍ دخوښۍ په خلاف مجبوره وه له چینایي حاکم (شین سی) سره
واوسي ، پدې سره بې خان او خپله کورنۍ ساتله ، دا یوازینۍ پېغله نه
وه ، مګر دا د څو لږو میاشتو راهیسې دلته وه ، د (شین سی) ترې بد نه
وو راغلي ، هغه تل چوپه خوله وه ، همدې چوپتیا یې ډېر خوند ورکاوه،
ښځې عموما ډېرې غږېږي مګر دا یوازې دپوښتنې خوابـ ته خوله
پرانیزي او کوښښ کوي په لږ نه لږو کلماتو بسنه وکړي،(شین سی) ورته
وویل:

- "که مونږ لدې خایه ولاړ شو ، ته پاته کېږې او که له ماسره
خې؟..."

- "زما باداره! زه ستا د امر تابعداره ..."

ښکاري چې په مطلب ونه رسېدله ...

- "درسته ده ... که ترکستانیان راباندې غالب شي ، نوبیا؟ ..

هغه خپله خبره لانه وه پوره کړې ، چې ور وبې کتل ، په توله سادګۍ بې
وویل:

- "هغه وخت به دخان ژغورنې په فکر کې بې ، نه لکه زما په شان
خلکو په فکر کې ..."

- "هغه څنګه؟..."

(c) ketabton.com: The Digital Library

- "دلیارې په اوړدو کې ښځې ډېرې دي ... او زه لا څوک یم؟ ..."

سر یې وخوځاوه ، وبې ویل:

- "نو ته همدلته پاته کېږې؟ ..."

په ټول سکون یې وویل:

- "هو ، تر هغې چې کورنۍ مې راشي ، او یو مې سي..."

جک او ګلاسونه یې په یوه ګوزار مات کړل ، چیغه یې کړه :

- "تاسو یو هم د زړه په مینه راسره نه اوسئ ..."

- "زه ستا د خبرو په مطلب ونه رسېدم ، لکه چې خپل فرض مې درست ندي ترسره کړي؟... "

- "ناپوهې! زه له فرض او دندې نه غږېږم..."

- "باداره! خیر له څه شي غږېږې؟..."

- "دزړه له مینې..."

په وېره یې ور وکتل ، څه یې ونه ویل چوپه وه ...

شین سي د شونډو لاندې وویل :

" په ټول ژوند وېره خوره ده ، دلته خلک ټول له وېرې خوځېږي ، او یا په مصلحت ، آن تر چینایي پوځیانو پورې ، کله چې په جګړه کې پوی شي ژوند یې په خطر کې ده ، بیا پر مځکه سجدې لګوي دژغورنې آوازونه اوچتوي ، له ترکستانیانو سپارښت غواړي، او ځینې خو اسلام راوړي ... او ددښمنو ترکستانیانو دین قبلوي ، روسان راسره مرسته کوي او پوځیان رالېږي خو دقیمت په بدل کې ... یا به حکومت نیسي او یا به د اومو موادو پر زېرمو قبضه لګوي ، او یابه دکمونستو ملګرو په لته کې وي ، او پخپله ماته یې هغه وخت مرسته راولېږله چې له ستالین سره په لیدو کې مې باوري کړل چې زه ستاسو مخلص یم ..."

یو خل بیایې خادمې ته مخ کړ:

- "لاړه شه ، دوزخ ته..."

- "له مانۍ و ووځم؟..."

- "دوزخ نه پېژنې ؟..."

(c) ketabton.com: The Digital Library

- "دوزخ ... دوزخ ... ځای يې سبې راته معلوم ندی ، خو کولای شم پوښتنه يې وکړم ..."

په کړس کړس يې وخندل او په لوړ آواز يې وويل:

- "درځه ، لبونی ، ولاړه شه ..."

کله چې په وتو شوله ، بيرته وګرځيدله ويې ويل:

- "باداره راياد شول ، دوزخ هلته ده ... په آخرت کې ، چې بدان ، کافران او دالله دښمنان ور اچول کيږي ..."

پر کوچ ډډه شو ، ورته ويې کتل ، ويې ويل:

- "همدلته ولاړه شه..."

- "زه لا تر اوسه ژوندۍ يم... "

نور نو په ژور خوب ولاړ ، له خريدو داسې معلوميده چې دوه ، درې شپو راهيسې يې خوب ندی کړی ، خادمه ولاړه پاتې شوه ، بيا په څه شور وينښ شو، ګوري چې ولاړه ده :

- "ته له کومې راغلې يې؟... "

- "زه له لېرې شماله راغلې يم ... دسايبيريا له اطرافه ، هيردې کړه چې ديوه سفر په يوه ميلمستيا کې مې ګيلاسونه او ميوې در وړاندې کولې ... زه دې خوښه شوم ... چې نوره کيسه تاته پخپله معلومه ده ... کله چې ته لدې ځايه ولاړ شې ، زه به شمال ته ولاړه شم ، خپل مور او پلار به لټوم او پيداکوم..."

ډيره ښکلې ، زړه راښکونکې خو ساده انيره وه ، ځانته يې راکش کړه پخپلو ورنو يې کښينوله ، او پروينښتانو ، نرۍ پوزې ، غوړو شونډو ، غټو سترګو به يې لاس راکاږه، بيا به يې ښکل کړه ، لکه ګلابي خوب چې ويني ، ويې ويل:

- "رئيس نور دهيڅ کار نده ... لدينه چې حکومت او نفوذ ولاړ خواني او مينه هم ولاړل ... نوم مې دې هير کړی ، له ماسره غير له تشو خيالونو نور څه نشته ، کوم چې ماضي پخپله غبړه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې له موسکا وو او اوښکو سره ساتلې ... تل جګړه ... نورڅه نشته یې له جګړې ..."

په زور زوره دروازه وټکول شوه ، خادمه په تیښېدو ووتله ، پوځي لوړ پوړی چارواکی ننووت:

- "صیب ! مرسته را ونه رسېدله، او مسلمانو ترکستانیانو اورمچي کلابند کړی ... له ښاره بهر خونړۍ جګړې روانې دي ... هېڅ پر مختګ نه کېږي ... "

- "نور اضافي لښکر واستوئ ..."

- "په شا تګ کې خو به فکر نه کوئ ؟..."

- "په شا تګ لېونتوب دی ، که شا تګ مو وکړ پوهېږئ ، پایله به یې څه وي ؟..."

- "څه به وي ؟..."

- "مسلمانان به مو له هرې خوا وتښتوي ... له هرې خوا به راباندې غوښې وهي ، په ټول باور ویلای شم چې جګړه به بایلو... ټول به مړه کېږو ، اورمچي محفوظه کلا ده ، کولای شي تر ډېره مقاومت وکړي ، بې لدې چې تر مرګه مقاومت وکړو بله لاره نشته ... او یا دا چې مرسته راشي .... ولاړشه او ټولو قوماندانو ته یې اعلان کړه ...."

پوځي چارواکي زړه نازړه وویل:

- "عثمان باتور په رالېږلي اعلامیه کې زمونږ د وتلو په صورت کې زمونږ دسلامتیا پوره باور راکړی دی ..."

شین سی وخندل ، وېې ویل:

- "زه دجنګیالیو په ژمنو باور نلرم... "

- "مګر صیب ! هغوی درواغ نه وایي... "

شین سي قهقه وکړه ، وېې ویل:

- "مونږ په زرګونو څله غولولي دي ..."

- "مګر، هغوی..."

(c) ketabton.com: The Digital Library

حاکم خبرې ورباندې قطع کړې ويې ويل :

- "خه ، درومه... تر وروستۍ شېبې مقاومت ...نه تسليمي او نه په ښا تګ ..."

ضابط ولاړ ، حاکم خانته پاته شو ، زړه تنګوالي ، او بې اندازې وسوسو سخت زوراوه :

" کله چې سر لښکر نهيلی ته ورسېږي ، پکار ده خان وژنه وکړي خو تسليم نشي ، او ښه خان وژنه هغه ده چې د جګړې ډګر ته ودانګي ... زه په همدې کې فکر کوم ... ورور مې د چين پلازمينې (شون کين) ته ولېږه ... چې تش لاس به نه را ستنېږي ... دا اوس د چين او جاپان تر منځ جګړه روانه ده ، دچين مشر تابه د جاپانيانو له فشارونو او ډېرو ستونزو سره مخ ده ، مګر (شانګ کای شيک) به پرېنږدي چې شرقي ترکستان مو له لاسه ووځي ،ددې معنی به دا وي چې روسان به بې تر ستونې تېر کړي ، مرسته ضرور رارسېږي ..."

په همدې مهال کې چې دی په خپلو افکارو کې ډوب دی ، چوپه خوله خادمه بيا راغله ، خه خوراک او د شرابو بوتل يې ورته راوړل ، وروسته تر هغې چې خوراک يې په مخکې کېښود ، وويل :

- "صيب ! زه غواړم چې ولاړه شم ..."

په حيرانتيا يې ور وکتل ويې ويل :

- " ولې؟..."

- " زه دلته سخته بېرېږم ...جګړه وار په وار رانژدې کېږي ... "

قهقه يې وکړه ويې ويل :

- "له مرګه وېرېږې؟..."

- "هوکې..."

- "ستا مرګ او ژوند څه ارزښت لري ؟ ..."

- "نه غواړم، چې مړه شم ..."

- "دادې بس نه ده چې زما تر څنګ واوسې ..."

- "ته مشرصيب يې او زه يوه چوپړه خادمه ..."

(c) ketabton.com: The Digital Library

تراوه يې ورته وکتل ، وربانده ګرانه وه ، د مخ ښکلا ، څوپتيا او ساده ګي يې خوند ورکاوه ، له ډېرو نورو ښځو په تنګ راغلی وو ، تعلیم یافته ګانې يې ډېرې تجربه کړې وې همدا رنګه هنرمندانې يې ازمويلې وې او له کمونستو رفيقاتو سره يې ژوند تېرکړی وو کومې چې اکثر د ستالين جاسوسانې وې ، همدا رنګه هغه چينايي پېغلې چې د ده نوي ټاټوبي ته راکډه شوې وې خوندېي هم ځکلی وو ... له ټولو سترۍ او خوا بدی وو مګر په زړه کې يې ددې ساده ګۍ مينه لا پر ځای وه دا ولې ؟ په دې باندې دی پخپله هم نه پوهېده ... د زړه ځانته خپل اصول دي ...

ترهغې وروسته چې غوسه يې سړه شوه ، بيا يې ور وکتل:

- "په ژوند کې څه هيله لرې ؟..."

- " چې خپلې کورنۍ ته ستنه شم ... چېرته چې څرځايونه او ورشو ګانې دي..."

خبرې يې ور پرېکړې وېې ويل:

- " نه غواړې له ماسره پاته شې ؟ تاته به هرڅه ډېر وي ، لکه خوراکونه ، جامې ، سره او سپين ، حمايت او ساتنه او داسې نور ...."

جينۍ په ژړا ، نارو سورو پيل وکړ چې ده پرې چيغه کړه:

- "په اور به دې کباب کړم ، سر کښې ..."

اوښکې يې له وېرې پاکې کړې ، وېې ويل:

- "ما تاسو ته دتکليف رسولو سوچ هم ندی کړی ..."

- "او کورنۍ به دې ، تور زندان ته ولېږم ، چې بيا ترې وتلای نشي ..."

پښو ته يې په ژړا ولوېدله ، وېې ويل:

- "بخښنه راته وکړه ... رحم راباندې وکړه ... زه دخپلې تېروتنې معافي غواړم ...."

- "څه درومه ..."

(c) ketabton.com: The Digital Library

ووتله ، داسې رېښدله ، لکه مارغه چې په توره ، يخه شپه باران لند ه کړې وي او له يخه رپېږي...

(۱۵)

تر ډېر انتظار وروسته د (شانګ کای شیک) مرسته راورسېدله ، په ترکیب کې يې شپږ ځان وژونکې کنډکونه هم وو ، چې په نويو وسلو سمبال وو ، او د چينايي ، جاپاني جګړې له ډګر نه را ايستل شوي وو ، پداسې حالت کی دغه چينايي قواوې راورسېدې چې (شانګ کای شیک) دانګرېزانو پښو ته په ژړا لوبده چې په (برما) کی دچاپان په خلاف نوی جبهه پرانېزي ، او پدی توګه وتوانېږي ، دجاپاني پرمخ تلونکي غالب پوځ پښه له خپلې غاړې اوچته کړي، کله چې داشپږ کنډکونه دترکستان له سرحده را اوښتل ، دسرحد قواوو يې مخه ونيوله ، خو چينايي قواوو غوښتل له دوکې کار واخلي او بې له مقاومته له سرحده واوړی ، دچينايي قواوو قوماندان ، ترکستاني قوماندان ته ورغی ، وېې ويل:

- "مونږ بل هدف نلرو ، يواځې د(شين سی) تاديب او داعمالو په سزا رسولو پسې راغلي يو، ځکه هغه بی لارې شوی ، او روسانو سره ملګری شوی ، بل هدف نلرو بې لدې چې خاوره مو درته له کمونستانو پاکه کړو ..."

ترکستاني قوماندان وويل:

- "لومړی خپله خاوره له کمونستانو پاکه کړئ او بيا زمونږ ..."
- "توله همدا يوه پروسه ده ... او مونږ سره دوستان يو ..."
- "صيبانو! تاسو پدې پوه شئ چې مونږ پخپله کولای شو خپله خاوره له کمونستانو پاکه کړو ، او همدارنګه ستاسو له خاين حاکم نه ... مونږ (شين سی) ډېر ښه پېژنو ... مونږ مسلمانان يو او هغه مونږ ته دکمونستي جريان مقابلې لپاره ډېره ښه پلمه ده ...."

(c) ketabton.com: The Digital Library

چینایي قوماندان وویل:

- "زمونږ په مقابل کې ستاسو مقاومت شین سي ته لا ډېر فرصت په لاس ورکوي ...."
- "تاسو هم دښمنان یاست ..."
- "شین سی به مو جرړې وباسي ..."
- "هغه په اورمچي کې کلابند دی او تښتېدلی نشي ..."
- "ښه ده ... مونږ به پخپله لاره بېرته ستانه شو ، دا لوی خطر به تاسوته پرېږدو چې پخپله یې علاج وکړئ ..."

لا ډېرې ورځی نه وې تېرې ، چی دوکه رسوا شوه ، چینایي خان وژونکي کندکونه په ناخبری کې را وړاندې او دسرحد له ساتونکیو راتاو شول ، دچینایي یرغلګرو لښکرو په نسبت یې شمېر ډېر کم وو ، دا یوه نا برابره جګړه وه، چینایانو ته داوښتو لاره خلاصه شوه ، دوی دسیمې دخلکو له مقاومت سره مخ شول ، ډېر تلفات یې ورکړل ، له ډېرو کړاوونو وروسته اورمچی ته ورسېدل ، هلته چی (شین سی) په کلابندۍ کې شپې تېرولې خکه چې ښار دعثمان باتور پوځیانو کلابند کړی وو ، سمدستی (شین سی) له روسانو سره اړیکو پرېکولو او(شانګ کای شیک) سره دیوځای کېدو اعلان وکړ ، دادی چینایي لښکرې دعثمان باتور مقابلې ته لکه مېږیان راخوشې دي او راورسېدل...

عثمان باتور وویل:

- "ای اتلانو! ... زه لا تر اوسه مایوس او نا امېده نه یم ..."
- "جنرال صیب! ... لدې چینایي لښکرو سره چې اول او آخر یې نه معلومېږي مقابله ډېره ګرانه ده ..."

عثمان باتور په باوري توګه په مسکا وویل:

- "دمهربان زړه په لور ... دغره په لور ..."
- "څنګه؟ ..."
- "مصطفی حضرته! له هغه ځایه به یې بیا شروع کوو ..."
- "صیب ! .."

(c) ketabton.com: The Digital Library

- "پوهېږم چې څه وايي ، ته غواړې جګړه د اورمچي پر شاوخوا روانه وي ... شونې ده ، ترمرګه مقاومت وکړو ... دا مهمه خبره ده ... خو ترډې مهمه داده چې ژوندي پاته شو او داسلام خاوره ترې پاکه کړو ... "

غرونو ته دپناه وړلو اعلان يې وکړ ...

غرونو ته ور روان یو ، زخمیان ، جنازې ، او غمونه مو له خان سره بار کړي، نا امېده نه یو ، مونږ خوشحاله وو ، څکه دښمن ته مو ډېر تراخه خوندونه ورڅکلي وو ، ډېره مرګ ژوبله مو ور اړولې وه ، ډېره غټه بيه يې پرېکړې وه ، زمونږ موړال جګ وو ، هوډونه او ژمنې مو تازه وې ، غر یوځل بیا داتلو باتورانو په موجودیت رنګین شو ، دتکبیرونو ، لمنځونو او تلاوت لوړ آوازونه یوځل بیا پیل شول ، همدارنګه پوځي مانورې او تمرینونه شروع شول ... خندونکې داوه چې ‹شانګ کای شیک› د ‹شین سي› هغه ملګری چې مرسته يې ترې غوښتې وه دبرطرفی فرمان صادر کړ ، پر ځای يې بل چينايي حاکم د "اوجون شین" په نوم مقرر کړ ، عثمان باتور موسکی شو وېې ويل:

- "پر نا اهله دتش لاسي سخاوت همدې ته وايي ، لکه زمونږ هېواد چی ددوی شخصي ملکیت وي! ..."

نوی حاکم "اوجون" ډېر سرسخت زړی او عصباني وو ، ددې لپاره چې خپله وړتیا يي ښودلې وي، دجرړې ويستو ډېر سخت او کرغېړن پلانونه يې تر کار لاندې ونیول ، ډېره بده پکې داوه ، چې دمثقفې فرهنګي طبقې دنیولو او زنداني کولو امر يې صادر کړ ، خصوصا دعلماوو لیکوالانو ، او شاعرانو ... ولو که وسله يې نه وي پر اوږه کړې ، لويه قصابي يې پیل کړه ،دردونکې کيسې يې دهېواد په هرګوټ کې کېدې...

یوه ورځ غمجنه فضا په ټول غره خوره وه ، منصور درغا وويل:

- "دا کرغېړن هڅه کوي دامت روح ووژني ..."

په خواشینی يې وويل:

- "دفکر خاوندان ‹فرهنګیان› داسې حلالېږي لکه پسونه! ..."

ketabton.com: The Digital Library

- "هو ، دین او اصیل فکر داولس وجدان وي ... همدې لوی مجرم دنخښې په منځ کاري ګوزارونه پیل کړي ..."

منصور درغا په ژړغوني حالت وویل

- "داسې شاعر پېژنم چې همېش دبریاوو او راتلونکیو سبانیو هیلو اشعار او ترانې بې ویلې ..."

- "او زه داسې عالم پېژنم چې دخوانانو تر فکري بې لاری وروسته بې داسې اسلامي درسونه له منطقې استدلال او تحلیل سره وړاندې کول چې عقل به ورته حیران شو ..."

- "آن د مکتبونو شاګردانو چې په کوم مظاهره او لاریون کې بې ترانه ویلې یا شعار بې ورکړی دی ، دټول وژنې سیمو ته بیول کېږي! ..."

نجمه راغله ، ماشوم بې پر اوږو ده ، چغېږي ، هغه بې غلی کوي ، وبې ویل:

- "دافرهنګیان ولې تر اوسه هلته پاته دی؟ هغه فرهنګي چې وسله نه اخلي ، د جګړې لپاره غره ته پناه نه راوړي، ریښتونی حقیقي فرهنګي ندی ..."

په خواشینی مې وویل:

- "دا فرهنګیان خپلې ستونزې لري... زمونږ اولس په هرځای کې دوی ته ددوی وینا وو ، خبرو ته اړ دي ، ضرورت لري ، دوی هماغه د وسلوالو رول لوبوي کوم چې په غرونو کې دي، کېدای شي رول بې تر دوی هم ښه وي ... له همدې وجې خو ګورې چې غلیم بې تر نورو دمخه د مرګ دګر ته روانوي .... خکه هغوی بې په خطر پوی دي ..."

چریکي جګړه له سره پیل شوه ، چینایانو درک کړه چې جګړه نده تمامه شوې ، په هر ساعت کې یو کس له غرونو څخه دبرید لپاره سیمې ته راکوزېږي ، یا یرغلګر تښتوي ، یا تأسیسات له منځه وړي او یا هغه امنیت

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګوابنوي چې غلیم یو ربنتونی واقعیت ګڼلی وو ، چینایي بری پر دردونو ، بربادیو او همېشنیو عذابونو واوښت ...

په همدې وخت کې د (ایلي) په سیمه کې د یوه مخلص هېواد وال تر مشرۍ لاندې یو بل اولسي پاځون پیل شو ، هغه لوی اسلامي عالم وو ، شېخ علي خان نومېده ، هغه له سختو خونړیو جګړو وروسته د (ایلي) ولایت ونیو ، او په (۱۹۴۵) م کال کې یې خپلواکي اعلان کړه ، شېخ علي خان دشرقي ترکستان اولسمشر شو ، عثمان باتور او نور مجاهدین ورسره یوځای شول ، دهمدې باتور جنرال عثمان د تجربو په رڼا کې د (آلتای) او (شوشک) ولایتونه هم آزاد شول ، چینایي دښمن ته ډېر سخت مالي او ځاني زیانونه واوښتل ، دشېخ علي خان ولسمشر په فرمان جنرال عثمان باتور د (آلتای) ولایت والي تعین شو ...

شېخ علي خان دا برې دهغو روسي وسلو په زور تر لاسه کړ چې یوازې دیوه شرط په منلو یې تر لاسه کړي وو ، هغه دا چې ترکستان به له چینایي وجوده پاکوي ، دا ممکنه نه وه چې چینایان دې په یوه ورځ کې تسلیم شي بلکې هغوی تر مرګه مقاومت وکړ ، دترکستان اسلامي پوځ شمېر زیات شو ، دهېوادوالو هیلې تر سختې اوږدې مبارزې وروسته بیا راژوندۍ شوې ...

مګر منصور درغا وویل:

- "دادی مونږ جګړه ګټو ، خو زه وېرېږم ..."

باوري مې وویل:

- "وېره هیڅ معنی نلري ، ازمویلې مو ده ، چې برې مو پر متو ترلاسه کېږي ..."

منصور درغا وویل:

- "بې وسلې متې څه ارزښت لري؟ ..."

پوی شوم ، له شېخ علي خان سره دروسانو دوسلو مرستو ته یې اشاره کوله ، منصور د روسانو پر ارادو شکمن دی ، خصوصاً پر جرمنیانو تر بري وروسته چې وړوکی هېواد مو له بلې غموونکې لوبې سره مخ نشي ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

دهغه پنډوس لوبه چې د زورورو قدمونه یې یوه او بل لور ته شوټ کوي! ...

- "منصوره! نړۍ په بدلون کې ده ، دوهمې نړیوالې جګړې ټولو ته نه هېرېدونکي درسونه ورکړل ...."

اوربې یې وخوځولې وېې ویل:

- "بلکې بریمنې خواوې له کبر او غروره لاډک شوي دي ...."
- "کېدای شي دهېواد ښکیلاک مو په بل څه بدل شي ...."
- "مصطفی ! مطلب دې څه ده ؟..."
- "مطلب دا دی چې ښکېلاک به په دوستۍ واوړي ، یعنې سبا به له مرستندویه روسانو سره دوستان یو او د اوږدې مودې قربانۍ به مو عبث تللې وي! ..."

منصور واړه ماشوم ته وکتل وېې ویل:

- " زه ستا واړه ماشوم ته ګورم ... پوهېږې زه ددې لپاره هم غمجن یم ..."
- "هغه څنګه ؟..."
- "ته ګمان کوې یوازې مونږ دخطرونو او غمیزو ډک ژوند تېر کړ؟... مګر په ټول باور درته ویلای شم چې دی او دده نسل به تر مونږ زیات بد مرغه وي ..."

نجمې خپل ماشوم په مورنۍ مینه تاوولو او سینې ته یې نژدې کولو ، وویل:

- "زما د زوی په اړه داسې مه وایه ..."

ما وخندل ، منصور هم وخندل ، خو خپله خبره یې له سره ونیوله :

- "مغلوبو چینایانو دسولې وړاندیز وکړ ..."
- "وړاندیز مو ونه منلو ..."

ما ته یې مخ کړ ، وېې ویل:

- "پدې خبر یې : روسانو پر ولسمشر زور اچولی ، چې د چینایانو د سولې وړاندیز ومني! ..."

(c) ketabton.com: The Digital Library

په عصبانیت مې وویل :

- "په کوم اساس؟ ..."

منصور اوږې وخوځولې ، وویل:

- "دچینایانو دوتلو او زمونږ دذاتي خپلواکی په اساس او پدې اساس چې په وظایفو کې دهغو پر خای ناست یو!..."

- "تر دې نور څه غواړې؟ ..."

- "زه پوره خپلواکي غواړم او غواړم دا ووایم چې د روسانو شوق زمونږ د اولس تر شوقه هم ډېر وو ... مونږ دچینایانو پوره ماتې او بې قید و شرطه وتل غوښتل ... خو روسانو نور څه غوښتل چې په مطلب پخپله پوهېږې ..."

نجمي ماشوم کرارولو ، وویل:

- "دکوم آرام ژوند خوبونه مو چې لیدل هغه ژوند راستون شوی دادی اوس خپلو کلیو او کورونو ته ستنېږو څه ناڅه هوساینه مو په برخه شوې ... راتلونکی راته تېکمرغه ښکاري ...."

منصور په لاس دنه ملنو اشاره وکړه ، وویل:

- "دتور سرو خبرې همېش په نیک نیتی او خوشباوری بنا وي ..."

بیا مې غوږ ته رانژدې شو ، ورو یې وویل

- "عثمان باتور دروسانو ټول وړاندیزونه رد کړي وو ... او په زغرده یې پوی کړي وو چې زمونږ خپلواکي ذاتي ده او پخپلوښتو موکتلې ده . لدې امله د چا فرمایشونو ملنوته تیار نه بو ..."

له ډېر زړه تنګوالي مې وویل

- "چینایان به دروغي او مهمه همداده "

بیا یې اوږې وخوځولې ، وویل

- "څوک خبر دي ؟ پدې څوک پوهېږي ؟ ."

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱٦)

هغه مهال چې د هېواد دبرخليک په هکله دعام اولس نظر غوښتنې (ريفرېنډم) ته تياری نيول کېده ټول ملک انګازو نيولی وو ، دمفکرينو او سياسي ډلو ترمنځ اساسي اختلافات ليدل کيدل ، لېکن د روسانو فشارونو داخلي تغيراتو ته خاص لوری ورکړ ، هغو خلکو په صحنه کې زيات تبارز وکړ چې دروسانو دمرستو او دريغ ستاينه يې کوله ، دجګړې د دوران وحدت اوپو والي راز پدې کې وو چې جګړه مو دآزادی ، خپلواکی او اسلامي دائرې ته دوطن راګرځولو لپاره کوله... مګر د جنګ د ختمېدو وروسته اختلافات پيدا شول دمذاکراتو په پايله کې فيصله وشوه چې : "خانجي" د شمال غربي چين لوی حاکم به دشرقي ترکستان سټر واکمن وي ، درې ترکستانيان به يې مرسته کوي،هريو:احمدجان اوبرهان شهيدي مرستيالان او(ليومون شون) به يې منشي وي ، ددې موقتي ادارې کار به دمعاهدې په اساس لويو ټولټاکنو ته لاره برابرول وی. خلک يو بل ته غوږ غوږ شول ،دواړه مرستيالان او منشي دريواړه د روسانو وفادار ملا تړي دي ، کمونستان دي ، خانونه يې پر لوی شيطان پلورلي ، مګر مغرضو خپرونو هڅه کوله دا عيبونه ترې لېرې کړي ، او دقومي اتلانو رنګ ورکړي ، پدې نوم چې په مقاومت کې يې مهم رول لوبولی ، جنګياليو ته يې روسی وسلې برابرې کړي چې اولسي پاڅون يې دبري تر پړاوه رسولی دی . لدې سره سره هېواد دټولټاکنو په تياريو کې وو ، خکه داولس رايه هر څه ټاکي هېڅوک نشي کولای هغه جنګيالي دوکه کړي کوم چې د اوږدو کلونو راهيسې له دښمن سره ډغرې وهې ، د وطن او خپلواکی دله منځه وړلو هڅې شنډوي ، په همدې دوران کې مو دا خبره تر غوږ شوه چې روسان غواړي د (ايلی ، آلتای ، شوشک) درې ولايتونه تر خپل واک لاندې راولي ، مګر رئيس علي خان په ډاګه اعلان وکړ چې:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- "مونږ به د وطن یوه لویشت خاوره چاته ورنکړو ، او هېچا ته به په دې دریو ولایتونو کې دلاسوهنې اجازه ورنکړو ، او که روسان په شا نشي مونږ دهمدوی پر ضد دجګړې بیا پیلولو ته تیار یو ..."

هېواد مو یو ځل بیا د روسانو په فتنو او دسیسو کې ډوب شو ، عثمان باتور د شونډو لاندې وویل:

- "دروسانو غوښتنې حد او حدود نلري ...."

رئیس علي خان ځواب ورکړ:

- "نړیوال له مونږ نه دخپلو جګړو دپرهارونو پر ګنډلو مصروف دي ... او ستالین سخت زړی رحم نلري ..."

- "جګړه مو پای ته ورسېدله ، خو ... پایلې ته ونه رسېدله ..."

رئیس علي خان ، عثمان باتور ته نژدې شو ، وېې ویل:

- "جنرال صیب ! خپل پوځ ته ورشه ... او تیارئ ونیسه ..."

پدې ورسېدم چې په سیاسي افق کې څومره وېروونکي خوځښتونه روان دي ، خپلې مېرمنې ته مې وویل:

- "نجمې : بیا دکډې بارولو وخت رارسېدلی دی ... داورمچي په لور به ځو ..."

په وېره يې چیغه وکړه :

- " هلته نه ځم ... یادونه یې دردوونکې دي ..."

- "خیر (کومل) ته به ځو ..."

- "هلته هم پخواني تهمتونه دي چې ما او تاته ستونزې او ناخوالې را ولاړولای شي ..."

- "کاشغر ته دې خوښه ده؟..."

- "هو ، درسته ده ..."

- "هلته به له ماشوم سره یوځای ژوند کوې ... او زه به غرونو ته ځم ... ترخپې ورځې یوځل بیا راستنېږي ، روسان خپله بیه غواړي ..."

(c) ketabton.com: The Digital Library

رئیس علي خان له خپلې کورنۍ سره د ولسمشر په ماڼۍ کې ناست دی ، له ماڼۍ بهر شپه آرامه ده ، خلک پخپلو کورونو کې په مرکو اخته دي ، له ټولټاکنو او نوې راتلونکې دورې غږېږي....

ماڼۍ ته یوه ډله کمونست ځوانان وسله په لاس ورننوتل ، دغدر او خیانت نښانې يې پر څېره او سترګو ځرګندې وې :

- "څه غواړئ ..."
- "راځه له مونږ سره ..."
- "زه رئیس یم ... تاسو لکه چې هېر کړم ؟..."
- "مونږ پوهېږو ... یا به درومې ، او یا به دې همدلته وژنو ، بله لاره نشته ..."

شېخ علئ خان له سترګو فنا شو ، خلک سره بونګېدل : ولې لکه د پخوا په څېر دجمعې لمانځه ته نه راووځې؟ ولې له هغو ملګرو سره نه لیدل کېږي چې دچینایانو په خلاف مقاومت کې يې ورسره ټینګه ملا تړلې وه ؟... دشېخ په هکله دخلکو تر منځ انګازې او مناقشې ډېرې شوې ، مګر ددولت له خوا رسمي بیان خپور شو چې : رئیس علي خان مسکو ته دعلاج لپاره تللی دی! ...

خلک یو ځل بیا له استخباراتي کړو وړو سره مخ شول ... ددې بد نامې اداري کارمندان یوځل بیا په لارو ،کوڅو ، بازارونو ، کارخانو او کروندو کې خپاره شول ، په هغو دریو ولایتونو کې چې ستالین يې نیول غوښتل دروسي سیاست مخالفینو په نیولو يې پیل وکړ ، پدې دریو ولایتونو (ایلی ، آلتای ، شوشک) دمشهور ترکستاني کمونست ګوند د واکمنۍ فرمان صادر شو . کله چې روسي قواوې دآلتای نیولو ته راغلې ، عثمان باتور له خپلو سړیو سره ځرګند شو ، د روسي قواو مخه يې ونیوله ، جګړه پیل شوه ، روسان هم په سړیو او هم په وسله ډېر وو ، له همدې کبله عثمان باتور د (غوجن) سیمې ته ولاړ ، په لوړو غرونو کې يې سنګرونه ونیول ، تر جګړې وروسته منصور درغا ګوډ ګوډ راغی ، ور ومې کتل او په ژړا شوم

(c) ketabton.com: The Digital Library

- "څه وشول؟ ..."

په ترخه ملنده یې وویل:

- "په هره جګړه کې یو ګران څیز له لاسه ورکوم !... یوه ورځ مې لاس له لاسه ورکړ ، بله ورځ مې میرمن له لاسه ورکړه ... په آلتای کې مې د آرامۍ په ورځو کې کونده په نکاح کړه ... نه پوهیږم څه حال به یې وي ؟ اوس مې دادی ښۍ پښه په روسي مردکې ولګېده ، سره لدې چې لاتر اوسه مې د روسي مرستو وسله پر اوږه ده ، دا څه عجایب وینو پدې خپل عجیب ژوند کې! ... څنګ ته مې ولوېد ، زګېروي یې کول ، اوبه یې داسې غړپولې لکه په اونیو یې نه وي چښلې ، بیا د ښې پښې په پټۍ ولګېد ، رغوله یې خاورې او ختې یې ترې پاکولې ..."

بیا یې لوېدیځ لورته دماښام پر مهال دهسکې خونړۍ لمنې ته کتل ، وویل:

- "هر کله چې شفق ته کورم ، آخرت رایادېږي ... شفق راته پای او انتها رایادوي ..."

- منصوره! ولې دادومره غمونه ؟ ..."

- "کولای شې په همدې شیبه او لدې وروسته نور راته ناکام او مغلوب ووایې ..."

بیا یې دلرغونو ترکستاني سندرو په ویلو پیل وکړ ، چه مفهوم یې داسې وو:

(ګرانې هسک په ستورو ښکلی دی
مکرجانان دې ، غمونو شپېلولی دی
نرۍ غاړه هسکه ده
را روانه سرمسته ده
دغلامانو له ساحله
زېور یې ده ارزانه
خو دا پکې روښانه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګوډاګیان او کمونست خاینان وتښتېدل ، جنرال باتور خپل تسلط يوځل بيا پر ولايت ټينګ کړ...

په همدې ورځ منصور درغا وخندل وېې ويل:

- "دا مې دکونډې نېکمرغي ده ... نژدې وه ، دوهم ځل بيا کونډه شي ..."

ښار ته ننوتلو با حجابه ښځې راووتې ، غازيان يې په سندرو استقبالول ، نارينه وو دخوشحالی غږونه پورته کول ، همدارنګه ماشومانو حماسي ترانې ويلې ... هر کله چې برې ته رسېدلي يو ، زمونږ دملک حقيقي څېره ځرګنده شوې ، روڼ ، خوشحاله مخ ، دمسجدونو منارې ، دتکبيرونو او تسبېحونو آوازونه ترې پورته کېږي ، داسې محسوسوم چې نيکونه مو ، لکه : امام بخاري ، امام ترمذي ، البيروني ، فارابي او ابن سينا ، له خپلو غټو پګړيو سره دليارې پر جګو ځنډو ولاړ دي ، زمونږ جهاد ته هر کلی او مونږ ته ښه راغلاست وايي ...

داسې محسوسوم چې تېربرم بيا راژوندی شوی ، زړه مې ډاډه دی او روح مې ډېرې هيلې له ځان سره لري ...

(۱۷)

منصور درغا په ويرجن حالت وويل:

- "زمونږ مثال دهغه چا دی چې سمندر لاهو کړی وي ... هلته پخپلو مټو د مرګ له ښکرو سره ډغرې وهي ، ګوزارونه کوي ، کمزوری کيږي ، له څپو سره لاس او ګريوان شي ... بيا ډوب شي ، هلته دسمندر په تل کې په تورو تيارو کې له ژوند سره په غمجن حالت چوپه خوله مخه ښه کوي ... آه ... ای مصطفی حضرته! مونږ همداسې يو ، ايا ګمان کوې ، پس له مرګه به موځوک ياد کړي ؟ ...."

(c) ketabton.com: The Digital Library

منصور درغا خبرې کولې ، هغه بې کوله دډوب شوي کس تمثیل وکړي، زما په څنګ کې ناست وو ، په ټول جدیت بې تسبیح اړولې ، بیا بې پداسې حال کې خپله هماغه وروستۍ پوښتنه واچوله چې سینه بې الوتله، لکه په رښتیا چې دسمندر له څپو سره په ډغره وي... خواب مې ورکړ:

- "له مرګه وروسته دیادولو او نه یادولو ګټه او تاوان څه دی ؟ ..."

په ټول جدیت بې وویل:

- "دالوی ارزښت لري ...."
- "څه ارزښت لري ؟ ...."
- "که چا یاد نکړو او هېر شولو ، معنا بې داده هغه درنه قضیه چې مونږ هغې لپاره قرباني ورکوو ، مړه شوې ده ..."

اوږې مې واچولې ومې ویل:

- "سړي مړه کېږي ... قضیه نه مړه کېږي ..."

منصور درغا په ملنډنۍ خندا وویل:

- "خو زه وایم قضیه له اشخاصو سره تړلې وي ... که اشخاص وي قضیه به هم وي او که نه نو قضیه به هم نه وي
- " خوجه نیاز او جنرال شریف خان شهیدان شول ، دکومُل امیر وفات شو ... مونږ نه امیران یو او نه جنرالان ... مګر قضیه لا هماغسې ژوندۍ ده ... "
- "مګر وا اسفاه! ... مونږ لا اوس هم له طوفاني څپو سره ډغرې وهو ، ګمان کوې ساحل ته به ورسېږو ؟ یا به دنجات کښتۍ راشي ؟ او که به په خوفناک تورتل کي په چوپه خوله د مرګ کومي ته ورځو ؟ .... "

تردې دمه (آلتای) زمونږ په لاس کې وو، عثمان باتور وسلې او مهمات برابرول ، پوځیان بې تیارول ، مجاهدین به له هغو لوریو چې دښمن به پرې تازه قبضه کوله زمونږ خواته را روان وو ، مفلس شوي سودا ګر به راسره یوځای کېدل ، همدارنګه هغه شتمن چې نادارو او فقیرانو به ترې

(c) ketabton.com: The Digital Library

مالونه اخیستي او لوټ کړي وو، او همدارنګه هغه بې وزلي چې بې مزده فقط په یوه خېټه ډوډۍ سختو کارونو ته لکه دسرکونو او اورګاډي پټلۍ جوړولو ته په زور بېول کېدل ، او هغه علماء چې له رنګ رنګ عذابونو او کړاوونو سره مخ ول ، دا ټول مونږ ته راتلل او له مونږ سره ملګري کېدل... عثمان باتور دهمدې ورځې په راتلو پوهېده ، روسان داخل په ډېر لوی شمېر راغلي وو ، لکه دسره سېلاب په آلتای ورګډ شول ، دنړیوالې لویې جګړې وسایل او جنګیالي ورسره وو ، جګړه ډېره سخته او خونړۍ وه ، آلتای بې ددوهم ځل لپاره بیا ونیو ، مونږ یو ځل بیا غرونو او سمځو ته وختو ... دا ځل مو "باریکول" دمرکز په توګه غوره کړ ، عثمان باتور به ویل:

- "ترمرګ پورې ددښمن مقابله ...."

منصور درغا موسکی شو ، وینې مې له سرنه بهېدې ، زما زخمونه بې پټې کول وویل:

- "داسې بریښي چې په تدریجي مرګ وژل کېږو ...."

اوښکې مې روانې وې ، ومې ویل:

- "په دوهم ژوندون باور نلرې؟..."

منصور دآسمان په سرې چوپتیا مزین شویو لمنو ته وکتل ، وویل:

- "زه په دوهم ژوند باور لرم ... مګر په آخرت کې ژوند له کینې پاک وي ... د زړه کینه مو په دنیا کې رانه پاته شي ... زه له چینایانو او روسانو سره سخته کینه لرم ... که دا کینه رانه ورکه شي ، دژوند حقیقي خوند به مې له لاسه ورکړی وي زه له الله نه غواړم چې له کینې سره مې را ژوندی کړي ... دې ابلیسانو هغه لوی جنایتونه کړي چې دمنلو ندي ... آه ... مصطفی ! ... په ځینو جګړو کې مو مجاهد ورونه بندیان ددوی لاسونو ته ولوېدل ... ما ته یاد شي ... شوبلو پورې بې وتړل ! ... بیا به بې دسترګو او غوږونو په نښه ویشتلو پخپل منځ کې مسابقې کولې ... ماته بښه یاد شي !.... په ملنډو به بې ویل: وروستی

(c) ketabton.com: The Digital Library

جنګیالی دوروستي پوځي په کولمو زندی کړئ ... او عملاً بې زمونږ ځینې علماء دبعضو جنرالانو په کولمو زندی کړل ... ممکنه نده ، دوی بشر ونومول شي...."

دماتې فشار پر مونږ ډېر سخت تمامېده ، روسانو نوي چینایي حاکم سره لاس یو کړی وو ، دی هم لکه دهغو په شان کمونست وو ، زمونږ جرړې ویستل بې غوښتل ، مونږ به ښي او کیڼ لور ته سترګې غړولې ، خو کوم دوست او ملګری مونه لیده...

عثمان باتور آسمان ته کتل او په ګوته بې اشاره کوله :

- "الله له مونږ سره دی ..."

ستړیو ، ستومانه مجاهدینو چې په وینو ککړ ول دتکبیر غږونه پورته کړل:

- "الله اکبر ..."

په همدې ورځ منصور درغا راته وویل:

- "جګو دنګوغرونو ته روان یو ، کېدای شي بیا ښارته راشو او کېدای شي رانشو ، په یوه لنډ چکر څه نظر لرې ؟ زه غواړم له خپلې مېرمنې ډاډه شم ... ته نه غواړې خپل ځوی او مېرمن وویني ؟ ...."

په رښتیا ، زه دنجمې او ماشوم چې اوس به غټ شوی وي دلیدو سخت شوقمن وم ، مګر مونږ مجاهدین یو ددښمن تر تعقیب لاندې یو ، که د دښمن لاسته ولوېږو دحتمي مرګ په معنا ده ، په لوړ آواز مې ورته وویل :

- "ښار راته داسې ښکاري لکه دمرګ کنده ..."

- "مصطفی : له مرګه وېرېږې؟ .... راځه چې ځو ... یوه خوا بله خوا به پټېږو ... د روسانو په لاس جوړه شوې نوې دنیا به وګورو، په ښار کې به سره بیرغونه وینو ... او دحزب شعارونه ... دښار د رثاء او مخه ښې ترانې به واورو ، مصطفی ! ښارونه لکه بشر داسې دي ، دردېږي او غمېږي ، مترنم اشعار وایي ، او خپل سر مخ وهي ... ښار ژوندی موجود دی ... بشري موجود دی ... رښتیا درته وایم ..."

(c) ketabton.com: The Digital Library

داوړدې لارې سفر مو بې تذکرې او بې له کومې پیژند پاڼې پیل کړ ، کله دښمنو په جامه او کله بیا دسوداګرو په جامه یوه مرۍ ډوډۍ له خلکو غواړو او کله بیا له جوالیانو او مزدورانو سره په کار ورګډ شو ، او کله بیا په مظاهرو کې برخه واخلو چې دکمونیزم په ګټه او دارتجاع او مرتجعینو په خلاف شعارونه ورکوو ! آن چې کله دخاین جنګیالي "شریف خان" ! په لور دتیرو په ویشتلو کې هم برخه واخلو ، مګر دربنتیاوو ګوزار به مو نه کاوه ، دلوبې ګنې ګوښې په منځ کې به وو ، تیره به مو دسرو لښکرو سرونو ته برابروله ، که روسان وو او که ترکستاني کمونستان ، هر څه ګډ وډ شوي وو ، په هېواد کې مو عجیب غوبل روان وو ، قرآنکریمونه ، تفاسیر ، دحدیثو کتابونه ، خصوصاً زمونږ دلوی نیکه امام بخاري کتاب ، او داسې نور دفقهې او توحید کتابونه ، ډېر زیات شمېر بې پرچې پرچې په لارو او سرکونو پراته وو ، پوځیانو به دځان ګرمولو لپاره اور ورته کړ ...

آخر ترډېرو سختو سفرونو وروسته هغه کورته ورسېدو چې دمنصور درغا مېرمن پکې اوسېدله ، تر ماښام لږ مخکې وو ، منصور لومړی ننووت ... ګورم چې په لوړ آواز خاندي ، آن چې نژدې په شا پرېوزي ...

- "مصطفی ! راشه وګوره ... ښځې دحیاء پړونی غورزولی دی ..."

وامې وربېدل چې په ژړا کې ورته وایې :

- "منصوره ! راغلې ؟ ما په مړو کې شمېرلی وې ..."

- "دادې څه اغوستي دی ؟ !..."

ورته رانژدې کېدله ، وبې ویل:

- "دالله لعنت دې پر سرو شیطانانو وي ، هغوی مې پړونی دسرک په سرځیرې کړ ... یواځې زمانه ، له ټولو باحجابو سره یې همدا کار وکړ ، بورقه یې رانه وتښتوله ، اور یې ورته کړ ... په کمیس یې قیچي ګډه کړه ، رالنډ یې کړ ، او لستوڼي یې هم قیچي کړل ، هغوي مونږ لپاره مدنیت او پر مختګ غواړي! ..."

په لنډو ، تورو جامو لنډ لستوڼو چې نژدې تخرګونه ترې ښکارېدل ، لوڅ سر ، دکوندې دا منظر زما دذهن نه هېرېدونکی تصویر دی ، چې په یوه

ketabton.com: The Digital Library

وخت کې هم خندوونکی وو او هم ژړوونکی ... او تر ټولو لویه بلا همدا وي چې په یوه وخت کې دواړه حالته ولري، دژړا هم او د خندا هم!...
منصور خپله ښځه راونیوله ، وېې ویل:
- "دغه نوی ترکستان دادی ..."
ښځه سخته شرمېدله ، سخت یې ژړل ، مگر منصور ځانته رانژدې کړه ، وېې ویل :
- "زما گرانې ! مه خفه کېږه ... دلته به ډېره موده نه پاته کېږو ... هغه لورته به ځو چې ښځې هلته دخپلې خوښې اغوندي ... او په غرونو کې ټوټې شوي قرانکریمونه نه ترسترگو کېږي ، او ځوک نشي کولای بخاري شریف تر پښو لاندې کړي ..."
منصور مې دسبانۍ لیدنې په هیله پرېښود ، نجمې ته ډېر خوشحاله وم ماشوم راباندې ډېر گران شوی وو ، کوم چې اوس به منډې وهې ، لوبې به کوي ، پلار به راته وایي ... سبحان الله دې ښکلي خندان ماشوم مې ځومره د،زړه په تل کې ځای نیولی؟!...
دښار شپه ځومره له خوف او خطره ډکه ده ، خصوصاً گر روسي حکم لاندې ... تر سهاره پر گرځیدا بندیز دی ، ښار له هغو ځیرو ډک دی چې پخوا پکې نه ول ، ښځې ، نر ، ماشومان ټول نوي وو ، باور وکړه مونږ تردې مخکې دا نه وو اورېدلي چې روسان او چینایان په دومره لوی شمېر کې ترکستان ته راروان دي ، په عین وخت کې په سلگونو زره دترکستان اصلي وگړي دسایبېریا په ځېر لېرې ځایونو ته لېږدوي ، دوی په ترکستان کې تاسیسات مارکیټونه او دکروندې مځکې تر لاسه کوي او خپلوي یې، نویو راغلیو کډوالو ته کورونه ، شرکتونه ، او دفحشاء ځایونه جوړوي... دآزادۍ او دیموکراسۍ ترعنوان لاندې ټول ملک له چینایي نجونو ډک وو ، په مختلفو ژبو وړو کتابونو ټول کلبونه او سرکونه ډک کړي وو ، دا کتابونه په ځانگړې توگه زمونږ هېواد لپاره وو ، دې کتابونو له نړیوال سوسیالستي انقلابه خبرې کولې ، همدارنگه دبرخلیک په ټاکلو کې دوگړو له ونډې ځخه ، داسې اتلان به یې یادول چې مونږ نه وو

(c) ketabton.com: The Digital Library

اورېدلي، عثمان باتور ، خوجه نیاز ، او رئیس علي خان به یې په بدو نومونو یادول ، لکه لار وهونکي ، داړه ماران ، غله او داسې نور ... له ټتاري کډوال "برهان شهیدي" څوک چې درئیس علي خان پر ځای ناست وو ، او دکمونستانو او نړیوال انقلاب او د روسانو دبرم او عظمت ترانې به یې ویلې ، لوی ملي اتل جوړ کړی وو ، او د اولس ژغورونکی ، دپرمختنک مخکښ ، د آزادیو پلار او داسې نور القاب یې ورکړي وو !...

دا هغه ښارونه وو چې پخوا ما لیدلي وو او ښه پکې بلد وم ، نه یې وکړي هغه پخواني وګړي ، نه یې ماشومان هغه پخواني ماشومان وو ، او نه یې نیم بربنډې ، او په جامو کې بربنډې ښځې ! خپلې ښځې وې!... آخر هغه لور ته وخوځېدم چې زما مېرمن پکې هستوګنه درلوده ... غمجن زړه مې دمور او زوی لیدو ته له خوشحالۍ ټوپونه وهل ... کله چې دنجمې دمخ تصویر راپه زړه شي ، ډېره خوشحالي زړه ته راشي ... دروازه مې ورو ، ورو وټکوله ... دېښو درونذ آواز مې تر غوږه شو ... کله یې چې دروازه پرانستله ، نژدې وو بې هوښه شم ...

- "ته څوک یې ؟ ..."

په دواړو غټو سرو سترګو ، نري سور مخ ، ببر سر ډک وښتان چې یو نیم سپین تارونه پکې ښکارېدل او غټو برېتونو چې دسوپ ځاځکې پرې زوړند وو ، راوکتل ، وبې ویل :

- "ته نه پوهېږې چې زه څوک یم ؟ ټول مې پېژني ... زه د کارګرانو هغه رئیس یم چې لوی لوی جاګیرداران او پانګوال مې نیولي او دقانون منګولو ته مې سپارلي ...."

ښکاره وه چې جاهل انېړ وو ، سره لدې چې په محلي ژبه غږېده ، خو له څېرې ، ظاهري شکل ، هغه سخت چلن چې پکې وو ، دنفرتونو او کرکو له هغو کتنو چې له سترګو یې اورېدلې معلومېده چې پردی دی...

- "ملګریه! داسې ښکارې چې لاره دې غلطه کړې..."

(c) ketabton.com: The Digital Library

دابې وویل: ، نور بې دروازه وتړله ، آه ... که کور خبرې کولای‌شوای ، څه حقایق به بې ویلي واي ، او ښکاره ده چې دا یو ووړ ښکېلاک وو ... په زړه کې مې مبهمه وېره ننوتله ، مېرمن اوزوی مې چېرې ولاړل ؟... باید په سوچ او فکر سره قدم واخلم ، که نه نو وبه نیول شم ، او که زندان ته واچول شوم ، بیا به تر عمره پکې پروت یم ... له هغې پرېشانی سره چې زما پر روح حاکمه وه ، او له هغه داخلي پاخون سره چې زړه یې راسوځاوه ، بیا مې هم له صبر او زغم څخه کار واخیست ... په هغه پخواني کلي کې چې تقریباً ټول وران شوی وو ، په ګرځېدو مې پیل وکړ، دکلي ځینې بې وزلي خلک مې پېژني ، زوی او مېرمن مې هم پېژني ، هلته یو سپین روبی خپلوان مې په مسجد کې خادم دی ، هغه نابي هم پېژنم چې دسرک پر غاړه یې دکان دی ، هغه مې د زوی طلایي وښتان جوړول ، کاش چې یو موټی وښته بې ورته ساتلي وي!... مګر مسجد بند وو ، له هغو خلکو چې ما پېژندل یو مې هم ونه موند ، نابې ته ولاړم ، دیوه سړي وښتان بې جوړول ، په یوه خوا بې راوکتل چې سترګه په سترګه شولو ، غوښتل مې په پخوانی مینه روغبړ ورسره وکړم ، مګر دېر ژر بې سترګې واړولې ، او زما رانګ بې بې ارزښته وباله ، داسې مې وانګېرل چې نه غواړي له ماسره خبرې وکړي ... سوچ مې وکړ ... اوس څه وکړم؟... درسته ده ... نه ... دلته دلرګي پر زاړه چوکی باید کېنېنم ... څه چې کېږي هغه به کېږي ... ومې لیدل چې نابي پخپل کار کې تېز شو ، آخر بې خپله اجوره واخیستله ، سړی ولاړ ، ماته بې اشاره وکړه ... مخکې شوم ... دتللي سړي پر ځای کېناستم ...

- "عبد الحق خانه! څه تېر شول ؟ ..."

پداسې حال کې چې زما په ګڼو اوږدو وښتانو بې کار شروع کولو وویل:

- "دلته دې څه کول؟ ... دعثمان باتور کسان چې ونیول شي سمدستي وژل کېږي ، ښار ته څنګه داخل شوې؟ پکار ده ډېر ژر له ښاره و ووځې ، که نه نو ژوند به له لاسه ورکړې ..."

(c) ketabton.com: The Digital Library

دهندارې له مخې مې ليدل چې د خونړي ستالين عکس پردېوال خړېدلی وو ، له هغه ورو‌کی بل عکس دملګري! لينن وو ، او تر هغه ورو‌کی بل دبرهان شهيدي عکس وو ...

په ملنده مې وويل:

- "ملګريه ! څه مو وليدل او څه دربانده‌ې تېر شول؟..."
- "ملګری نه يم ... مګر يو ناېې يم چې غواړم ژوند وکړم ..."
- "نجمه کومې خواته ولاړه؟ ..."
- "هغه وتښتېدله ..."

په حيرانتيا مې و روکتل :

- "ماشوم بې ورسره واخيست ، نوره غيبه شوه ، پوی نه شوم په کومه خوا ولاړه ..."

څمکه راباندې وګرځېدله ، قيچي بيړني غړونه وباسي ، عصبانيت مې لازياتوي ، عبد الحق مې په دردونو او ليونی غوسه پوی شو ....

- "مصطفی له حکمت نه کار واخله ... مونږ پداسې شرايطو کې واقع يو چې ترحم نلري او الله نه پېژني ..."

په ورو مې وويل:

- "ښځه مې چېرته ولاړه ؟ ..."
- "داسې ښکاري چې کومل ته تللې وي ..."
- "کومل ته ولې ولاړه ؟ ... دا هم که کومل ته روغه رسېدلې وي ... ډېرې کورنۍ هر لورته خورې ورې او پرچې پرچې شوې ... هېواد ته مو افسانوي لوی لاسونه غځېدلي ، په لوی‌اکثريت لوبې کوي، يو پر بل بې ګډوي او زبېښي بې ، ښې او کيڼ لور ته بې ګوزاروي ... نه پوهېږم څه ووايم ...څنګه تعبير وکړم ..."
- "دا درته غوره ده چې لدې ولايت نه ولاړ شې ، دا ولايت د وروستي خل لپاره دروسانو لاسونو ته لوېدلی دی ..."
- "دا ناممکن دی ..."

دنابې مخ سور شو ، وارخطا شو وېې ويل :

(c) ketabton.com: The Digital Library

- "مصطفی ! غږ دې مه اوچتوه ... ته له هتلر او جرمنیانو پیاوړی نه یې ... مونږ یو وړوکی اولس یو چې له هرې خوا بلا ورباندې راتلای شي او وېره يې له څلورو خواوو کلابندولای شي ..."

ږ وخت مې دعبد الحق تر لاس لاندې تېر کړ ، مخکې له دې چې له دکانه یې' و ووځم زما په سینه یې دکمونست ګوند نښان وځړاوه وېې ویل:

- "دا نښان به دې له ډېرو ستونزو او کړاونو وژغوري ..."

دسینې له سره مې وشکولو ، په قیچې شویو خورو ورو ویښتانو کې مې وویشت ، لارې مې ورتو کړې او په پښه ورباندې وختم ، له دوکانه و وتلم... نه پوهېدم ، چې چېرې ولاړ شم ؟

زه په خپل هېواد کې لکه پردئ ، خپله خاوره راته پردی برېښي ، دوستان مې په تېښته دي ، ښځه مې د لویو پېښو په تل کې ډوبه شوه ... راخه چې منصور درغا ته ستون شم او شپه له هغه سره وکړم ... کله چې دمنصور کورته ننوتم ، ګورم چې په یوه ګوټ کې ناست دي مخامخ ورته ښځه ناسته وه ، ددواړو ترمنځ ډوډی ایښې ده چې یوه هم لاس ندی ور وړی ... زما په ناځاپي ورتګ حیران شول ، منصور په غمجنه راوکتل ، ما ورته کړه:

- "هېڅوک مې ونه موندل! ..."

سر یې وخوځاوه ، وېې ویل :

- "هغه او ماشوم به دواړه تللي وي؟ ..."

- "هوکې ... هېڅوک نه پوهېږي چې په کومه خوا! ..."

منصور پداسې حال کې چې رنګ یې الوتی او برېتونه یې رپېدل وویل:

- "دا ښه کار شوی..."

زه یې په مقصد ونه رسېدم ، مګر هغه چې حسرت یې زړه ځیراوه وویل :

- "خبر یې؟ ښځه مې له ضایع کېدو او مرګه ژغورل شوېده ، خو په لویه بیه !! ..."

- "کومه بیه ؟..."

(c) ketabton.com: The Digital Library

- "هغې به روسي بلشویکان مېلمانه کول ... پوی شوې ؟ کورته را ننوتل ... ومې لیدل چې شراب یې څښلي وو ، نښه ول ، راننوتل ... پوی شوې؟ زه لکه وېرېدلی مورګک پټ شوم چې ومې نه وژني ، هغې ... هغې... (زما ښځې) لوبې ورسره شروع کړې او ښکلول یې!..."

زما په خاطر یې مېرمنې ته وویل:

- "را وړاندې شه! خبرې وکړه ..."

هغې چې ستونی یې نیول شوی وو ، په لوړ آواز وویل:

- "غوښتل مې ومرم ، خو بې غیرته شوم ... په زوره یې ونیولم دتېښتې او پټېدو ځای مې ونه موند ... یا الله ولې دې ځانته ونه غوښتم! ... چې دهغو لاسونه نه وای راغځېدلي ... منصوره! په ما رحم وکړه ... هغو د تورو مشرانو او علماوو لوړو او مېرمنو سره ورته عملونه کړي دي ... فکر نکوم حقیقت مې لیدلی وي، همېش په خیال کې یم ، داسې برېښي چې خوب وینم ..."

منصور دڅغا چې اوښکو یې مخ لوند کړی وو ، مګر دخوفناکو تورکو زیار یې وېستلو ، و یې ویل:

- "درسته ده ! ... دا شپه به دلته تېره کړو ... سبا به درنه څو ... ته نوره طلاقه یې ... او .... نور نو څه ووایم ؟ او څوک ملامت کړم ؟!..."

بیا یې مخکې ، پورته آسمان او ماته وکتل ... او نور یې په قهقهه او بې ځایه خندا ګانو پیل وکړ ...

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱۸)

مونږ پر عمومي سرک روان وو چې منصور درغا دشونډو لاندې وویل:

- "غوښتل مې خپل ژوند ته دپای ټکی کېږدم ، مګر فکرمې وکړ چې خان وژنه هم بزدلي ده او هم دتېښتې او میدان پرېښودو یوه بڼه ده ، او زمونږ دګران دین له اصولو سره هم مخالف کار دی ... مصطفی ! دې وضعې ډېر وردردوله ، چې په یوه وخت کې مو جګړه هم وبایلله ... شرف او عزت هم ... خپل ځان راته ډېر کوچنی او سخت مظلوم ښکاره شو ... داسې راته برېښي چې مستقیماً زه پخپله ددې ټولو پېښو مسئولیت پر غاړه لرم ... یوازې زه مسئول یم ، یوازې زه ... همداسې راته ښکاري ...."

منصور دسختې وژونکې مایوسۍ ښکار وو ، پوهېدم چې هغه څومره د روحي مشکل تر فشار لاندې دی ، هر څه یې په نظر کې دهلاکت او نابودۍ خواته روان وو ، لکه: جهاد... دعزت خلک ... کنبځې ، منارې ، اسلامي ارزښتونه چې دهغو تر سیوري لاندې یې ټول عمر ژوند کړی وو او داسې نور ... تر ټولو دردوونکې دا وه چې مېرمن یې فاحشه شوې وه . پداسې حال کې چې زما غم او درد ترې کم نه وو ، ومې ویل:

- "ته ځانته له وسې پورته تکلیف ورکوې ... ته لا څوک یې چې پدې سختو شرایطو کې ددې ټولو پېښو مسئولیت پر غاړه ولرې؟! ته لاڅوک یې چې له لوېدیځه د روسانو او له ختیځه دچینایانو مخه ډپ کړې؟ منصوره ! ته یو کمزوری فرد یې ... او خپل فرض دې تر سره کړي دي..."

دزړه له تل نه یې آهونه وایستل ، دلېرې اوږدې لیارې په لور یې کتل ، وویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- "فرض مې؟ فرض به مې تر مرګه پر اوږو وي ... تر هغې چې ژوندی يې بايد يوځه وکړې او کله چې دې مايوسي په فکر کې ځای ونيو ، او کارکول يې ګټې دروبرېښېدل ، په هماغه شيبه دې پدې امانت کې خيانت کړی ...."

پوی شوم چې دمېرمنې غميزې ورباندې ډېر ژور اثر کړی چې له هر څه يې زړه ورمات کړی ، نو ومې ويل:

- "ښځې ډېرې دي..."

دليونو په څېر يې وخندل او وويل:

- "زمونږ دهېواد وقار او عزت تر پښو لاندې شو ... نه پوهېږم څنګه به ژوند کوو؟ څنګه به خوراک څښاک او اولاد پالنه کوو؟..."

له لېرې مو لويه ډله خلک وليدل چې بيلونه او تبرونه يې په لاسو کې دي ، پوليس لاندې باندې کيږي ، له يوه لاروي مو وپوښتل :

- "دا خلک څه کوي؟ ..."

- "کمونستان غواړي مسجد تصرف کړي او د اومو موادو زېرمتون يې کړي ... مګـر دمسجـد امام اجازه نه ورکوي او مخالفت کوي ... کمونستانو دمسجد امام ونيو مسجد ته په مخامخ ونه کې يې وتړلو ، ملنډې پرې وهي لاړې ورتو کوي او په لښتو يې وهي ... وينې يې له بدنه روانې دي ..."

ددې خبرې په اوريدو پخپل ځای ودرېدم ، منصور وويل:

- "ولې ودرېدې ؟ ..."

- "پکار ده له بلې لارې ولاړ شو ..."

منصور په ويروونکې توګه وخندل ، وويل:

- "ټوپک او کارتوس لرم هيڅ خواک به مې دتلو لاره ډپ نکړای شي ..."

خپل لندی ټوپک يې تخرګ لاندې پټ نيولی وو ، مخکې لدې چې په مقصد يې پوی شم ، ګورم چه په منډو دی ، مسجد ته د شا له لوري

(c) ketabton.com: The Digital Library

راتاوېږي ، هلته موضع نیسي او پټېږي ، زه بې خارم چې ورسره ملګری شم ، مګر رانه ورک شو ، پیدا مې نکړ ، په همدې ترخ کې چې کمونست خوانان دمسجد امام په تیږو ولي ، خندا ګانې کوي او ملنډې وروباندې وهي ، څو ډزې وشوې چې له امله بې درې کمونستان دامام ترڅنګه پر مخکه ولوېدل ، وینې ترې روانې وې ، مظلوم امام چیغه کړه:

- "الله اکبر ... دا د الله انتقام وو ..."

خلک دمسجد بام ته په کتو شول ، منصور درغا دمسجد پر چت باندې دګنبخې او منارې تر منخ ولاړ وو ، ماته بې یوازې سر او ټوپک ښکارېدل، وامې ورېدل چې په لوړ آواز بې ووېل:

- "ای‌دبیزو بچیانو !... دا دالله کور دی ... ستاسو پلیت قدمونه به پرېنږدم چې وردننه شي .."

زړه مې په بدن کې ډوب شوی وو ، سختې وېرې نیولی وم ، منصور دمرګ کومې ته نژدې شوی وو ، نه پوهېدم څه وکړم ، ډزو بې دوام وموند ، ډېر شمېر کمونستان ولګېدل ، څینو پولیسو او حزبي کمونستانو دی ولید او شور بې جوړ کړ:

- "خائن ، خائن هلته دی ، مرتجع هاغه دی ..."

ګنبخه او مناره دمردکیو تر باران لاندې ونیول شوه ، چوپتیا خوره شوه ننداړچیان هر لور ته وتښتېدل ، څو دقیقې وروسته دمنصور سر یوځل بیا راښکاره شو په جګه بې ویل:

- "ای‌دماوو اولینن بچیانو ! دا دالله کور دی ، څو ژوندی یم رانه به داخل نشی ..."

دډزو تبادله له سره پیل شوه ، یو شمېر نور کمونستان هم پر مځکه ولوېدل ، څینو بې لاسي بمونه اچول... دمسجد له سره لوخړې پورته شوې ، چاودنې روانې وې ، منصور به هرو مرو شهید شوی وي لږ وروسته به مستندوی پوخ هم راشي ، هغه پر بایللي جګړه ښکېل شو ، نه پوهېږم ولې بې دا کار وکړ ؟ کمونستانو په سلګونو مسجدونه قبضه کړي دي ، دده مقاومت به دلته دتراخه واقعیت په بدلون کې څه ونډه ولري؟! پر

(c) ketabton.com: The Digital Library

عمومي سرک ولاړو خلکو په سترګو کې مې خوښي محسوسوله ، پر هغه سرې ویاړېدل چې دمنارې تر شا ولاړ او دالله له کوره دفاع کوي ، په څو دقیقو کې بیا خلک ډېر شول ، نندارچیانو پر کمونستانو دتیږو ، ډبرو ګوزارونه پیل کړل ، دالله دکور په حمایت کې وړوکی غونډې انقلاب او پاڅون شروع شو ...

کمونستانو بې له تېښتې بله لاره ونه موندله ، منصور د منارې څنډې ته ودرېد او په لوړ غږ بې وویل:

- "الله اکبر ... الله اکبر ... الصلاة جامعة ... الصلاة جامعة..."

(لمانځه ته راشئ ... لمانځه ته راشئ ...)

دبې وزلو مظلومانو له سترګو اوښکې روانې وې ، ګورم چې په ونه ترل شوی امام له ډېرو خوشې شوی ، خپلې جامې اغوندي ، داوبو لور ته روان دی چې اودس وکړي ، منصور دمنبر وخواته راغی وبې ویل:

- "ای ورونو! ... کېدای شی دامې دژوند وروستی لمونځ وي ... تاسو به دالله کور بې دفاع نه پرېږدئ ... له هر څېک به دفاع کوئ ... دا هره تیږه او ډبره چې پکې ده ... دلوی مفهوم ترجماني کوي ... دلوي الهي مفهوم او کلام ترجماني چې په سلګونو کلونه بې دعقیدی تر سیوري لاندې پاتې شوي یو ... راځئ چې الله ته دوه رکعته لمونځ وکړو ..."

دوژل شویو ، ژوبل شویو او تښتېدلیو کمونستانو وسلې دځینو مسلمانانو لاسونو ته ورغلې وې ، ماته هم اوتومات ماشیندار له یوه اندازه مرمیو سره لاسته راغلې وه ، له لېرې مې ولیدل چې دروسي نښان درلودنکي شوبلې او ګاډي راروان دي ، مسجد او د مسجد خلک بې تر اور لاندې ونیول ، دکمونستانو او مسلمانو مبارزینو تر منځ نا انډوله جګړه پیل شوه ، له خان سره مې وویل:

"عثمان باتور مې هلته په "باریکول" کې انتظار باسي ، پکار ده خان وباسم ، دمنصور درغا په لټه کې شوم ، ګورم چې دمسجد په دروازه کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

پروت دی ، ټوپک یې په ښي لاس کې دی او کیڼ لاس یې تر څنګ دوینو ډنډوکي کې ډوب دی ... ورنژدې شوم ... روح یې الله ته سپارلی وو ... شاوخوا نور هم ډېر پراته وو چې په وژونکیو مرمیو لګېدلي وو ، دمسجد امام هم یوله پرتو خلکو څخه وو ، سپینه ږیره یې په وینو سره وه... ډېر ژر د وتلو او سفر په تکل کې شوم ... هغه ـ رحمه الله ـ پدې عقیده وو چې ترمرګه مسئولیت لري... "

هغه خپلې موخې ته ورسېد ، دمسجد په پاکه خاوره شهید شو ، خاینان یې په رڼا ورځ دهغو په مرکز کې مردار کړل ، شاوخوا خلک یې له ځان سره وخوځول ، هغه یقیناً په نیکمرغۍ له دنیا ولاړ ...

تر کومُل پورې ټوله لار له خطرونو ډکه وه ، خلکو دمسجد له پېښې ، د روسانو له خیانتونو او له تش په نامه انتخاباتو خبرې او حکایتونه کول ، هغه انتخابات چې له ټولو درغلیو سره سره د اولس په ګټه تمام شول ، خو له زوره یې کار واخیست ، ترور او اختطاف ته یې شروع وکړه ، خلک یې زندان ته واچول ، اولس پدې ټولو پوهېده ، ورځپاڼې او جراید ټول له درواغو ډک وو ، دا وضعه له هېڅا پټه نه وه ، دلمانځنې کومې غونډې چې کېدې ، خوله ورو دولتي خطیبانو چې څه ویل ، پر دیوالونو لیکل شویو شعارونو ، دا ټول دهغه چل او دوکې ښکارندوی ووچې دروسي اوچینایي کمونستانو له خوابرابرشوي او جوړ شوي وو ...

د(ایلي ، آلتای ، شوشک) درې ولایتونه دکمونستانو تر ولکې لاندې راغلل ، پاتې نور اوه ولایتونه چې کمونست (برهان شهیدي) پرې واکمني کوله ، دې وطن پلورونکي خاین د شرقي ترکستان پیوستون له چینایي کمونست رژیم سره اعلان کړل چې ددې په اورېدو سره په خلکو کې وېره ترهه خوره شوه، په هر کور کې دماتم تغر وغوړېد او ټول خلک دوېرووکي ، تور او خونړئ مستقبل په ویر کې ډوب شول... دکمونست چینایي پوځ په بیا راتلو خلک پدې فکر شول چې دابه روسانو ته دلا زور زیاتي فرصت په لاس ورکړي ، پخواني بوړنوونکي یادونه یې لا یه سر

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوذهن کې وو چې د مستقبل وېرې هم ونیول ، باید هم وېرېدلي وای ، ځکه دوه داړونکیو لیوانو یو بل ته سره لاسونه ورکړي وو...
مجاهدینو فیصله وکړه چې جهاد به دعثمان باتور تر مشرۍ لاندې جاري ساتي او یو پلاوی به د پخواني اولسمشر مرستیال(محمد امین بغرا) تر مشرۍ لاندې بهرنۍ نړۍ ته استوي چې دچینایي او روسي کمونستانو ظلمونه دنړیوالو غوږونو ته ورسوي او مرستې ترې وغواړي ، پلاوی په (۱۹۴۸/۱۲/۱۲م) تاریخ روان شو ، دخوځېدلي پلاوي څلورمه برخه هم کشمیر پورې روغ ونه رسېدل ، په سلو کې (۷۵) یې دلارې په اوږدو کې په شهادت رسېدلي وو ، چې ځیني یې د سرحدي سیمو په خونړیو جګړو کې او ځیني نور یې د ولوږې او یخنۍ له امله په حق رسېدلي وو ، دځینو ژوندي پاته کسانو ، لاسونو ، پښو او ګوتو په واورو کې دکنګل کېدو له وجې کار پرې ایښي وو ، ځکه دې سفر دوه میاشتې وخت نیولی وو ، په اوږدو کې یې له لوړو غرونو ، واورینو لارو او لویو سیندونو اوښتي وو ، دنابلدۍ او مستقیمې لارې دنه موجودیت په وجه له پنځو سیندونو دوه سوه ځله تېر راتېر شوي وو ، دلوړو غرونو په هغو څوکو هم اوښتي وو چې اکسیجن پکې ډېر کم وو او له امله یې له پوزې وینو دارې وهلې ، په آخره کې ډېر کم شمېر دکشمیر پلازمېنې (سرینګر) ته ورسېدل ... دا اوږد او ستونزمن سفر زمونږ د اولس یې مثاله کړاو انځوروي ، هغه کړاو چې زمونږ مسلمانو خلکو ددین ساتنې او خپلواکۍ په لار کې وګاله ...
مګر ما په کومُل کې هم نجمه او ماشوم ونه موندل! ... کومُل دهغې کندې په څېر راته وبرېښېد چې یې له غمونو ، دردونو ، ترخو یادونو ، نور څه پکې نه وو ، خلک د وېرې او تېښتې په حال کې وو ، ډېرې کورنۍ غرونو او سرحدونو ته تللې وې ، چې دچینایانو له ظلمونو ځانونه خوندي کړي... ما دباریکول لاره ونیوله ، هلته عثمان باتور له شلو زرو مجاهدینو سره اوسېده په خورو ورو دنګو غرونو کې دمجاهدینو مرکزونه وو ، دادی زه یوازې ستون شوم ، منصور درغا مې دمسجد په دره په ابدي خوب ویده پرېښود ، چې خپل وروستی تم ځای پخپلو پاکو وینو

(c) ketabton.com: The Digital Library

خروب کاندي، په رښتیا هغه دلوی سره لښکر په وړاندې په ډېره مېړانه وجنګېد او لویه قرباني یې ورکړه ....
هوکې ، په ګران هېواد کې داوږده او ستونزمن سفر نه وروسته دلومړي خل لپاره څه ناڅه ډاډینه محسوسوم ، دغرونو ډډې خوښي او سکون رابخښي ، دلته پاکه خوږه هوا تنفس کوم ، او د زړه له تل نه لوی الله ته په دعا او تسبیح ویلو اخته یم ، په نوي غنیمت شوي وسله تمرین کوو ، هغه وسله چې خپل موثریت یې په نړیواله جګړه کې ثابت کړ او دنړۍ انډول یې بدل کړ ، مګر بیا هم لاسي سپکه وسله ده ، چې ددښمن له مرګنیو وسلو لکه شوبلو او جازونو سره هېڅ سمون نه خوري ...
څومره ډېر دنجمې لیدو ته لېوال وم ؟!... دخپل ګران خوی لیدو ته چې اوس به څټ شوی وي ، کاش ورسره وای ، خبرې موکولای ، نخښنه ویشتل مې وربښودلای ، آه ... زما بې وسه زړګیه ! ما دکانې لوی ګټ ګنلی وې چې ددوستانو او خوږمنو یادونه به دې ونه رېږوي ، دمینې او خوږو ورځو خاطرو ته به سرټیټ نکړې مګر اي زړګیه! ته هم وینه او غوښه یې ، زما ګناه څه ده ؟! او ستا ګناه څه ده؟!...
زه ډېر وړاندې نظر اچوم ، دآسمان لمنو ته ګورم ، په ملیونونو انسانان ذهن ته راولم چې په کروندو ، ځنګلونو ، څړ ځایونو ، فابریکو او پوځي مرکزونو کې په کارونو بوخت دي ، او دهغو ترمنځه خپل یوازینی زوی لټوم ... زویه ته به چېرته یې ؟ اوښکې مې وبهېږي ، زړګی مې چې دژوند په اړدو کې له سختو ناخوالو نور څه ندي لیدلي ، په چاود راغلی ... هر کله چې کوم ماشوم وینم ، په ډېره مینه ورته ګورم ، ځکلوم یې ، آن تر ډېره یې څارم ، کله خو ورپسې روان شم ، او ځیني تازه مېوې ورکړم ...
او له هغه نه د واړه زلمي چې نیاز مصطفی مراد حضرت نومېږي پوښتم ، اودنجمې پوښتنه ترې کوم ... آه ... زما زړګیه ! ستا خیالونه او یادونه مې دردوي ، پخوانی مینه مې ډېر دردوي ، هغه سرکښه مینه چې واورو سره نکړه ، دژوند کړاوونو لاندې نکړه ، او خونړیو جګړو محوه نکړای شوه هماغه مینه مې په زړه اور لګوي...

(c) ketabton.com: The Digital Library

عثمان باتور ساده سړی نه وو چې له پېښو اوپایلو بې بې خبره وي ، هغه څیرک ، اتل مشر وو ، پدې پوهېده چې لده سره شل زره کسیز پوځ دملیونونو چینایانو مخې ته نشي ټینګېدلای او نه دروسانو سور سېلاب په مخ کې ودرېدلای شي، مګر هغه څو مهم هدفونه درلودل ، تر ټولو لوی هدف بې داوو چې جهاد باید ژوندی پاتې شي ، نور شاوخوا مظلوم اولسونه ددوی دجهاد غږ په دوامداره توګه واوري، چې دا به لوی پاڅون ته لاره هواره کړي ، پدې توګه به د ښکېلاکګرو ترپښو لاندې مځکه سره تبې شي ، او همدارنګه دجهاد دوام به ټوله نړۍ ویښه او دمظلومو اولسونو مرستې ته وهڅوې ... او تر ټولو مهمه داوه چې غلامۍ ته تسلیمېدل دعثمان باتور او دهغه دملګرو په ذهنونو کې کله هم نه وه ګرځېدلې ، هغه به هر وخت په هر مناسبت کې دا ویل:

- "زمونږ تقدیر به همداسې وي ... او دا هم راته لیکل شوي چې څو ژوندي یو ، وسله به نه غورزوو ، شهادت تردې ډېر ښه دی چې دچینایانو یا روسي کمونستانو تر ولکې لاندې ژوند وکړو ... الله اکبر ، ولا حول ولا قوه الا بالله ..."

چینایي ښکېلاکګرو له مجاهدینو وېره احساس کړه ، چینایي حکومت دخپلو خاینو مزدورانو یو پلاوی د (احمد تایجي) او (نظر افندي) په مشرۍ (باریکول) ته ولېږه چې خپل مجاهد وطنوال دحکومت پر خلاف له پاڅون نه منع کړي او ترې وغواړي دهېواد پلازمېنې "اورمچي" ته راشي او خپلې غوښتنې له چینایي مسئولینو سره مطرح کړي.

عثمان باتور وویل:

- "اورمچي ته دجهاد دمشرانو تلل ډېرې خطرناکې پایلې لرلای شي... هوکې ... مونږ پر کمونستانو باور نشو کولای ، ورور (قانبای او شاه مردان) دې ورشي ، او زمونږ غوښتنې دې ور واوروي ...او هغه په دې توګه دي : زمونږ خپلواکي دې باوري کړای شي ، مونږ دې خپلو نظریاتو او عباداتو ته آزاد پرېښودل شو ... له نیولو او زنداني کولو مو لاس واخلي ... زمونږ

(c) ketabton.com: The Digital Library

دشخصي شتمنیو مصادره دې بنده شي ، او زمونږ اولس دې پرېښودل شي چې خپل برخلیک دنورو له لاسوهنې پرته پخپله وټاکي ..."

جنرال عثمان باتور داسې نه وو چې ددښمنانو په مکر ، چل او دوکه نه پوهېده او له پلانونو خبر نه وو ، له همدې امله مونږ شپه او ورځ جګړې لپاره په تیاریو بوخت وو ، اورمچې ته تللی پلاوی بې له کومې لاسته راوړنې ستون شو ، زه له جنرال سره په یوه وړه او لنډه لیدنه کتنه چې د غره له څو سنګرونو بې لرله مل ووم. وامې ورېدل چې دشوندېو لاندې یې ویل:

- "پر اندلس دې سلام وي ..."
- "دالله اراده به همداسې وه ..."
- "دېر فکر او سوچ پدې کې کوم چې بشریت ولې په سوله ، آرامۍ او سوکالۍ کې ژوند نه کوي؟!..."

عثمان باتور غمجنه غوندې خندا وکړه ، وبې ویل:

- "دچینایانو خپله څمکه پراخه ده ... انسانان پکې دومره ډېر دي لکه مېږیان ... هغوی ولې زمونږ د خاورې خوبونه ویني ؟ دانګرېزانو او جاپانیانو له خوا ورپېښ شوي دردونه او رنځونه بې هېر کړل ؟ ... انسان هېڅکله عبرت نه اخلي! ..."

له لږې چوپتیا وروسته بې بیا وویل:

- "دقرآن له تعلیماتو مو دا زده کړي چې : یا به آزاد ژوند کوو ، او یا به له عزت او عقیدې نه ددفاع په لار کې تر مرګ پورې جنګېږو ..."

بیا بې مخکه پرېښه وډبړله ، وویل:

- "ژوندون پدې دنیا کې لنډ مهاله او بې ارزښته دی ... دآخرت ژوند څومره ښکلی او خوندور دی ، له همدې وجې الله تعالی دآخرت ژوند یوتلپاتې ژوند ګرځولی دی ، هغو هیوادونو او وګړو ته بې تعجب کوم چې ددې لنډ مهالي دنیا دبې ارزښته

(c) ketabton.com: The Digital Library

مال او متاع دلاسته راوړلو لپاره يو دبل سره منګولې لګوي ، او وينې تويوي! ... له همدې امله دالله په لياره کې مرګ راته ښکلی ژوند ښکاري ... "

هغه په ښکلې ږېره او برېتانو لاس راکاږلو ، شاوخواته يې وکتل او وويل:

- "په الله ايمان لرم ... نړيوالو دالله له عبادت نه مخ ګرځولی او استعماري زور او ځواک ته يې سرټيټ کړی ... دادمريانو او غلامانو دنيا ده ... هغو چې په برلين کې ماتې خوړلې او هغو چې په لندن، پاريس او امريکا کې سوبه کړې ، ټول غلامان او مريان دي..."

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱۹)

زمونږ په چاپیریال کې هر څه په توندۍ سره دتغیر او تبدیل په حال کې وو ، وګړو ، دریځونو ، وسلو ،اقتصاد ، سیاست ، دنړۍ نقشې او داسې نورو... د ادلون بدلون په ډګر ګرندي ګامونه وهل ... او همدارنګه زمونږ ډېرو اولادونو دماتې له امله خپل شخصیتونه بایللي وو ، په نویو اصطلاحاتو یې ژبې ماتولې ، تازه راوتلي شعارونه یې زمزمه کول ، جنوکۍ ، یاالـهي !... سرکونو ته مخ لوڅې راوتلې ، د اخلاقي انحرافاتو، پرېوتو کارونو طوفاني څپو هرڅه دتمدن او پرمختګ په نوم دتباهۍ او بربادۍ په لور ورل ، آیا شونې نه وه چې انساني تولنه دآزادۍ له تروړل کېدو پرته او په فحشاوو له رووږدي کېدو پرته دپرمختګ لوړ مقام ته ورسېږي؟! آیا د علم او فن لپاره کافر کېدل اړین دي ؟! ولې تمدن او پرمختګ له آزادۍ او عدالت سره غاړه په غاړه نه درومي ؟! ولې نړیوال دټول کاینات په خالق دایمان په درلودلو ، لاس په لاس ژوند نه کوي ؟! دښځو له بربندېدو او فاحشو دزیاتېدو بغیر ولې ترقي نه راځي ؟! ولې اولسونه یې لدې چې یو پر بل دبرلاسۍ زیار وباسي ددوستۍ لاسونه نه ورکوي؟! پدې ورځو کې مې چې څه ولیدل ، ټول راته دشیطان کره وړه برېښي ... ما به ملګرو ته همېش ویل: غیرت ، عفت او پاکي ټوله دغرونو سرونو ته راټوله شوې .... او کله به مې چې په الله او دین مین جنرال عثمان باتور ته کتل ، دسلف صالح له پاتې شونو به راته ښکارېده ، پدې سړي کې لرغوني نایابه لوړ اسلامي ارزښتونه او معیارونه راټول شوي وو... په زړه کې به مې ورته له ډېرې مینې کلک هوډ وکړ چې زه به تر مرګه ورسره یم ...

له چینایانو سره مو چې په نویو وسلو سمبال ول ، خونړۍ جګړې وکړې، په خینو جګړو کې برۍ هم زمونږ په برخه شو ، مګر ایا دا برۍ څه آسانه کار وو ؟ نه هېڅکله نه...دغلیم مرستندویه کاروانونه یې شمېره زیات ول ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

او زمونږ مجاهدین ورځ تر ورځې کمېدل ، زمونږ برى په الهي فضل زمونږ دبې مثاله قربانيو او اتلوليو ثمره کېداى شوه او بس ، عثمان باتور دشونډو لاندې وويل:

- "زمونږ مجاهدین پر مخنګ کوي ، او د شهادت په لور خغلي ..."
- محترم جنرال صيب ! هغو خپل مسئوليت ښه پېژندلى ..."
- "مصطفى حضرته ! دجګړو د تاريخ کوم زرين بابونه چې دوى پخپلو وينو ليکلي ، هغه به دتاريخ نه هېرېدونکي جګړې او بابونه وي ، پدې وروستيو کې دجګړې له لومړيو کرښو اطلاع راغلې ده چې دښمن د يو لږ پراخو عملياتو تيارئ نيسي ..."

خو روځې لاتېرې نه وې چې دعثمان باتور له وړاندوينې سره سم په ناڅاپي توګه دچينايانو له لوى لښکر سره چې په درنو وسلو سمبال ول مخامخ شولو ، خونړۍ جګړې مو ترمنځ پېښې شوې چې پوره درې مياشتې بې دوام وکړ ، آخر دې فيصلې ته ورسېدو چې دافرادو راټولولو او ځان تيارولو لپاره به چينايي ولايت "شينهاى" ته شاتګ وکړو ، هلته به مرکزونه پرانيزو او پر کمونستانو به له هغه ځايه بريدونه تر سره کوو ، مګر (شينهاى) ته درسېدو لاره ډېره ستونزمنه وه ، مرګ راته په هر لوري مورچه نيولې وه ، کفارو زمونږ دماتې شيبې شمېرلې ، دښمن له هرې خوا نه کلابند کړي وو ، دلسو زرو (۱۰،۰۰۰) نه زيات پوځيان د (آن سى شا) له ښار نه چې د (ګانزو) ولايت پورې تړلى وو ، زمونږ لورته خوځېدلي وو ، دماتې او نابودۍ احساس راباندې غالب شوى وو ، داسې معلومېدله چې پخپله ځانونه دمرګ کومې ته ورنژدې کوو ، آخر د(شينهاى) مربوط ښار ګوتې (ماخاى) ته ورسېدو ، دا نولس سوه پنځوسم (۱۹۵۰) ميلادي کال داګست مياشت وه ... غوښتل مو پدې ځاى کې لږه دمه وکړو ، او دآرامۍ ساه واخلو ، زه دلته دنجمې او خپل زوى په لټه کې شوم ، زما ارمان دا وو چې هغه دواړه له شهادت نه مخکې يو ځل ووينم ... کېداى شي ځينې خلک فکر وکړي پدې سختو او ناسمو شرايطو کې دا يو ووړ او بې ارزښته آرمان دى ، او ځينې نور مې شايد په ځان غوښتنه او خپل

(c) ketabton.com: The Digital Library

پالنه تورن کړي ، پدې حالاتو کې چې اسلامي ملک مود له منځه تلو په حال کې دی او دی دښځې او بچي په فکر او غم کې ! خوزه دخلکو لدې خبرو نه وېرېږم ، ځکه په ټول ژوند کې له ځان او نورو سره رښتونی وم ، زه هم انسان یم ، اوښکې هم سترګو ته خپلې لارې پېژني ، او همدارنګه غم او خفګان ته هم دزړونو لارې ور معلومې دي ...

دچینایانو له خوانه زمونږ تعقیب او څارنه لا هماغسې روانه وه ، په زرګونو نور پوځیان د (ګانزو) ولایت پورې اړوند ښار ګوتې (دون خان) له خوانه زمونږ په لور راخو ځېدلي وو ... همدارنګه په زرګونو تنه نور له چین سره دسرحدي ترکستاني ښار (شر خلق) له لوري هم را روان ول ...

عثمان باتور وویل:

- "ای عزیزانو! ای مېړنیو چې شهادت ته مو پر ژوند ترجېح ورکړی ! نن شپه دښمن د (ماخای) پر ښار لوی برید کوي ، ای د الحاد دعصر شهیدانو! سرېخورو لیوانو ټولې لارې تړلي دي...تاسو ګورئ چې ټول وطن سرو بیرغونو نیولی دی ... هره ورځ قصابان یوه ډله انسانان لکه رمه دحلالولو لپاره په مخه کوي ... هغوي د رمي او بشر ترمنځ توپير نکوی ... ورونو ! له (باریکول) نه تردې ځایه مو چې کومه ستونزمنه لاره وهلې ده دا ټوله لار دشهیدانو په پاکو وینو سره ده ، آه ... څومره اوږده او سخته لاره وه ! ډېرې میندې ماشومان او بوډاګان ، کورونو پرېښودو ته اړشوي ، مونږ لټوي او یا هم خپل خپلوان ... د اورمچي راډیو شپه او ورځ کمونستي سرې ترانې خپروي ، او دآسمان لمنې يې په الحادي مفاهیمو زهرجنې کړې دي ، او زمونږ دخاورې بچیان یا دفحشاوو په تالارونو کې زندانیان دي ، او یا هم لېرې سرحدي سیمو ته تبعید شوي او شړل شوي ، او یا هم د دار تر ستنې لاندې دمرګ په انتظار شپې اړوي او پخپل غمجن کمزوري آواز له الله نه مرسته غواړي ، لدې ژوندیو

(c) ketabton.com: The Digital Library

شهیدانو نه هغه ډېر نیکمرغه دي چې مخامخ په جګړه کې شهیدان کېږي ...
ورونو! دجګړې ډګر ته به درومو ټول شهیدان شو ... خو که څوک له تاسو نه ژوندی پاته شو ، باید زموږ د برحقې مبارزې او رښتوني جهاد چې اوږده کلونه بې دوام وکړ ټولې تاریخي حماسې څلورو خواوو ته په زور خوب ویدو مسلمانانو ته ورسوي ، د عربو ، پاکستان ، هند ، او افغانستان مسلمانانو ته وواياست چې دوهم اندلس دالله او دبشريت د دښمنانو تر ستونې تېر شو! ... څوک پوهېږي؟ ښايي مسلمانان یوه ورځ له خوبه راویښ شي ، په یوه صف سره راټول شي ، د (لا اله الا الله محمد رسول الله) تر بیرغ لاندې دهمت ملاوې وتړي ، له کفر سره درنې جګړې پیل کړي ، پر الله تعالی غیرت وکړي ، په دین ، مقدساتو او په مظلومو مسلمانانو غیرت او ننګ وکړي ...
او دا هم زما لخوا دنړۍ د مسلمانانو غوږونو ته ورسوئ چې ددښمن په ویناوو او تبلیغاتو باور مکوئ ، او د هغوی په تاریخ ، فلسفه او دعوت مه دوکه کېږئ ، دهغوی ټولې خبرې درواغ دي ترهغې چې خپل دین دربانديې ونه منې نه مو پرېږدي ..."
عثمان باتور آسمان ته وکتل ... مخ په قبلې شو ، او لمانځه ته بې وبللو...
سبا ته له هر لوري دښمن پر موږ یر غل راووړ ...
درنه جګړه پیل شوه ... پخپل ټول توان او وسایلو په جګړه ښکېل شولو ، خو هرڅه مو ختم شول ... جنرال عثمان باتور ددښمن لاسته ولوېد ...
ماله جګې غونډۍ ورته کتل ، هسکه غاړه روان وو ، کمونستانو هغه له لستونو ، پټکي او څادر نه راښکلو ، خو هغه آرام او غلی وو په سپکه سترګه او حقارت بې دښمنانو ته کتل ... له مجاهدینو چې څوک ژوندي پاتې وو، هر لوري ته خواره شول ، هر یوه سرحد خوا ته دځان رسولو کوښښ کاوه ، چې کشمیر ته واوړي، د (۱۹۵۱) م کال داپرېل په(۲۴) جنرال عثمان باتوراعدام ډګر ته یووړل شو ، اونوي زره(۹۰،۰۰۰)

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترکستانیان او چینایان داعدام ننداري لپاره په زور او جبر سره صحنې ته ولېږدول شول ، چې دلوی اتل پای ووینې ، پدې توګه دجهاد لوی اتل جنرال عثمان باتور دشهادت لوړ مقام ته ورسېد...

دننداره چیانو په ډله کې مې ځان وهلی وو، دې لپاره چې څوک مې ونه پېژني د(دون خان) دښار د ملېشو جامې مې په ځان کړې وې، شهید جنرال ته مې کتل ، بې ځایه مې خندل ، له سترګو مې او ښکې روانې وې لکه لیونو مې چیغې وهلې: "ژوندی دې وي عدالت"

زړه مې په تکه توره وژونکې شپه دسفر په لاره دروانېدو اراده وکړه ... له دوزخه دتېښتې په لاره! ... له ډېرو دردونکو شپو وروسته دکشمیر سرحد ته ورسېدم . هلته مې خپل ملګري وموندل ، له شلو زرو مجاهدینو نه یوازې درې سوه پاتې وو ، څکه دلارې په اوږدو کې د دښمن له برېدونو سره مخ شوي وو ، او په جګړو اوښتي وو ، لکه د(تبت) په خاوره کې د (سینکرس او کوساو) جګړه چې دښمن ته هم پکې لوی زیانونه ور اړول شوي وو... آخر کشمیر ته ورسېدو چې شمېر مو درې سوه تنو ته رسېده ، اکثره ښځې او ماشومان ول ، چې پلرونه یې په جګړو کې شهیدان شوي وو ...

کله چې دکشمیر پلازمینې (سرینګر) ته ورسېدو ، دترکستاني مهاجرینو ډلې زمونږ لیدو او استقبال ته راغلې ... تولو یو او بل سره په غېږ کې ونیول... خوب ته سخت اړین وم ... چې نور مې ځان نشو ټینګولای ... بې ارادې په خوب تللی وم ... پوی نه شوم څومره وخت راباندې تېر شوی وو ، خو.د لمر له ډوبېدو لږ مخکې زړه سواندو ، پستو لاسونو په ورو غوندې وخوځوله ... سترګې مې پرانستلې ... یا الهي ! زه په ویښه یم او که په خوب کې؟ دا خو نجمه ده ، دکشمیریانو شانته جامې یې اچولې وې .... دسترګو تور زوی (نیاز) هم ورسره ولاړ وو ... زه یې ښه پېژنم ... سره لدې چې دلمر تودوخي او وړانګو یې دپوستکي رنګ بدل کړی، هغه چې پخوا سور سپین وو ، اوس غنم رنګ وو ... دماشوم په ښکلولو ولګېدم ، سر او مخ مې ښکل کړل ، دنجمې پر مخ مې لاس راښکلو ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

سترګې مې له اوښکو ډکې شوې ، ستونی مې بند شو ، غاړه مې وپړسېدله،دخبرو ځواک راکې نه وو ، نجمې هم لکه ما غوندې خپلې اوښکې او سلګۍ نه شوې بندولای ، هغې زه خپله غېږه کې کلک نیولی وم ، ماشوم راته دواړه لاسونه په غاړه کې اچولي وو ...

- "مصطفی ! ګمان مې نه کاوه په ژوندون بې سره وګورو!... دبوډاتوب واورې دې پر سر پرېوتي دي ... مخ دې د دردونو او کړاوونو ګونځو نیولی دی ، داسې برېښې ګویا سل کاله مو پر بېلتانه تېر شوې وې ... "

ماشوم مې ښکل کړ ، په نیولي او رپېدلي غږ مې وویل:

- "ځومره دردوونکې ده ، چې زه را وتښتېدم او خپل مسلمان زنداني اولس مې دسرحد شاته پرېښود ، او چینایي او روسي وحشیان بې پخپلو کې سره وېشي؟!..."

نجمه چې زما په لیدو خوشحاله او د اولس له غمه بې رنګ ژېړ وو، وویل:

- "زما خوښه داده چې نور دبیت الله په لور مخه کړو .... هلته به په مکه مکرمه یا مدینه منوره کې پاتې ژوند تېر کړو ..."

تر شا پاتې شویو تیارو هسکو ته مې نظر واچولو ... دټول ژوند ملګری منصور درغا راپه زړه شو ، چې دالله په کور کې په شهادت را نه بېل شو ، ددرانه مشر حاجي خوجه نیاز او جنرال شریف خان په شمول هغه ټول مؤمن ورونه راپه زړه شول چې په تورو زندانونو کې بې له الله سره کړې وعده تر سره کړه ، بیا هغه سپېځلي شهیدان چې له عثمان باتور سره بې ځنګ په ځنګ جهاد وکړ او سرونه بې قربان کړل ، او بیا مې دعثمان باتور داعدام زړه ځیرونکې صحنه راپه زړه شوه ... دشونډو لاندې مې وویل:

- "ډېر ژر به دبیت الله په لوري وخوځېږو ... ښایي د زمزم داوبو څاڅکي خپل شوی او مړ ژواندی روح بېر ته تازه او راژوندی کړي ... دحج ورځې راپه زړه کوم ، او خیال وینم چې په عرفات کې دجبل رحمت په غره دحاجیانو تر منځ په جګ

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځای ولاړ یم ، په چین او روسیه کې داوسپنیزو دېوالونو تر شا دزنداني مسلمانانو د آزادۍ زیری ورکوم ... او بیا ځان د هغو ملیونونو مسلمانانو په منظمو صفونو کې وینم چې کفنونه یې تر ملا دي ، دتوحید تر بیرغ لاندې راټول شوي ، د کفارو له منګولو نه دملیونونو زنداني او مظلومو مسلمانانو دخلاصون په اراده په ځپاندو ډلو د تکبیر له نارو سره روان دي.

"دامې دژوند قصه وه"

- نجیب ګیلاني -

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library